

muqeddes kitab

Misirdin chiqish

MISIRDIN CHIQISH

Muqeddes Kitab - Kona Ehde
(Tewrat, Zebur we Peyghemberler)
2-qisim

1950-yilidiki «Muqeddes Kitab»ning
uyghurche terjimisi hazirqi zaman
uyghur tiligha özgertildi

2013
Deslepki nusxa

www.dunyaningnuri.com

MISIRDIN CHIQISH

Israiliylarning Misirda qulluqta bolushi

1¹ Herbir kishi öz bala-chaqilirini alghach kélip, Yaqub bilen bille Misirgha yétishken beni-Israilning ismliri bu yeni:

² Ruben, Shimon, Lawiy, Yehuda, ³ Issakar, Zebulun, Benyamin, ⁴ Dan, Naftali, Gad we Asher idi. ⁵ Yaqubning pushtidin chiqqan hemmisi yetmish jan idi. Yüsüp bolsa baldurraq Misirgha kelgenidi. ⁶ Emma Yüsüp bilen buraderliri ölüp hemme zamandashliri wapat boldi. ⁷ Lékin beni-Israil ösüp awup chongiyip, ularning toliliqidin yurt tolghanidi.

⁸ U waqitta Yüsüpni bilmigen yéngi bir padishah Misirda qopti. ⁹ U öz xelqige éyttiki: «Mana, beni-Israilning xelqi bizdin ziyade awup küchlinip ketti. ¹⁰ Emdi biz eqilliq teriqide ular bilen ish tutayli. Bolmisa ular téxi ziyade awup kétép, mubada bir jeng chiqip qalsa, düshmenlirimizge qoshulup biz bilen urushup yurttin chiqip ketse kérek» dédi. ¹¹ Shuni dégende, ularning üstige emgek nazaretchiliri qoyup ularni qulluqta tutup, qattiq ishlargha salghili turushti. Buning bilen ular Firewn üçün Pitom bilen Ramses dégen xezine sheherlirini yasaydighan boldi. ¹² Lékin ularni qanche qattiq ishqa salsimu, bular téxi ziyade ösüp awup ketkili turdi. Buning üçün ular beni-Israildin ensiretti ¹³ Bu xiyal bilen misirliqlar beni-Israilgha zulum qilip, téxi qattiq ishletkili bashlap, ¹⁴ ularni lay étip, xish quyghili sélip, étizlarning her xil ishini qildurup, ishning qattiqliqi bilen ularning tiriklikini achchiq qilatti, chünki ulardin élin'ghan ishlarning hemmisi qattiq ishlar idi.

¹⁵ Misir padishahining özi biri Shifra yene biri Pua dep atilip, tughut ishini bilidighan ikki ibranliy xotun'gha söz qilip: ¹⁶ «Qachanki ibranliy xotunlarni tughdursanglar, sepsélip béqip, oghul tughulsa öltürüp, qiz tughulsa tirik qoyunglar» dep éytti. ¹⁷ Lékin tughut aniliri Xudadin qorqup, Misirning padishahi ularning özige éytqandek qilmay, belki balilarni tirik qoydi. ¹⁸ Buni anglap, Misirning padishahi tughut anilirini qichqartip, ulardin: «Némishqa mundaq qilip, balilarni tirik qoydunglar?» dep soridi. ¹⁹ Tughut aniliri Firewn'ge jawab bérip: «Ibraniy xotunlar bolsa misirliq xotunlardek bolmay, belki küchlük bolghini üçün tughut anisi ularning qéshigha yétip kelmeste özi tughuwétidu» dep éytti. ²⁰ Emma Xuda tughut anilirigha merhemet qilip beriketlidi. Xelq bolsa ösüp nahayiti tola bolup awudi. ²¹ Tughut aniliri Xudadin qorqqini üçün u özi ularning öylirini awat qildi.

²² Andin kéyin Firewn öz xelqining hemmisige buyrup: «Yéngi tughulghan oghul balilarning hemmisini Nil deryasigha tashliwétip, hemme qiz balilarni tirik qoyunglar» dep éytti.

Musaning tughulushi

2¹ Lawiyning xanidanidin bolghan bir kishi bérip, Lawiyning neslidin bolghan bir qizni xotunluqqa aldi. ² Bu xotun hamilidar bolup bir oghul tughup, chirayliq ikenlikini körginide uni üç ayghiche yoshurup saqlidi. ³ Uni yene yoshuralmasliqini bilginide, qomushtin bir sanduq yasap, mom we qarimay bilen suwap balini ichige sélip, Nil deryasining kanaridiki qomushluqta qoyup qoydi. ⁴ Emma balining achisi uni qandaq qilarkin dep, nérida qarap turghanidi. ⁵ U waqit sugha chüshmek üçün Firewnning qizi derya terepke chüshüp kélip, dédekliri deryaning léwide méngip yürse, u özi qomushluqning arisidiki sanduqni körüp qélip, öz dédikige: «Uni élip kel» dep ewetti. ⁶ Sanduqni échip qarisa, yiglap turghan bir oghul balini körüp, uninggha rehmi kélip: «Bu özi ibraniylarning baliliridin biri iken» dep éytti. ⁷ U waqit balining achisi Firewnning qizidin: «Sen üçün balini émitip baqidighan bir ibraniy ana sanga tépip kéleymu?» dep soridi. ⁸ Firewnning qizi uning özige: «Bérip élip kelgin» dégende u bérip, balining anisini qichqirip keldi. ⁹ Firewnning qizi buninggha: «Bu balini élip, men üçün émitip chong qilsang, sanga ish heqqingni bérey» dep éytti. Xotun özi balini élip, uni béqip chong qildi. ¹⁰ Emma bala chong bolghanda uni Firewnning qizining qéshigha élip bardi. Bu özi uni öz balisidek qobul qilip: «Sudin uni tartiwaldim» dep, uninggha Musa dep at qoydi.

Musaning bir misirliqni öltürüshi we qéchishi

¹¹ Musa chong bolghan waqitta shundaq boldiki, u öz buraderlirige chiqip, ularning qattiq ishlirigha sepsélip baqti. Qarisa, bir misirliq adem uning buraderliri ibraniylardin bolghan bir ademni uruwatatti. ¹² Shuni körüp, her terepke örülüp qarap, bir kishi yéqin bolmighinini körse, misirliqni öltürüp qumda uni yoshurup kömdi. ¹³ Etisi u yene chiqip qarisa, ikki ibraniy adem bir-biri bilen urushuwatatti. U özi naheq qilghan kishige: «Öz buradiringni némishqa urisen?» dep éytti. ¹⁴ U jawab berdiki: «Kim séni üstimizge hakim yaki soraqchi qilip qoydi? Misirliqni öltürginingdek ménimu öltürgili xalamsen?» Shuni dése, Musa qorqup: «Sheksiz bu sir ashkara bolup qaldi» dep pikir qildi.

¹⁵ Firewn hem bu ishni anglap qélip, Musani öltürgili qestlidi. Lékin Musa Firewnning aldidin qéchip kétip, Midiyanning yurtida toxtap, anda bir quduqning yénida olturup qaldi.

Musa Midiyanning kahininingkide olturushi

¹⁶ Midiyanning kahinining yette qizi bar idi. Bular kélip, su tartip, atisining qoylirini sugharmaq üçhün oqurlarni tosh turghili turdi. ¹⁷ U waqit padichilar kélip, ularni heydiwetkili tursa, Musa qopup qizlarga yadem béríp, qoylirini sughirip berdi. ¹⁸ Ular öz atisi Réhuelning qéshigha yénip kelse, u özi: «Némishqa bügün shundaq pat yénip keldinglar?» dep soridi. ¹⁹ Ular jawab berdiki: «Bir misirliq adem bizni padichilarning qolidin qutquzup, bizning ornimizgha su tartip qoylarni sughirip berdi» dédi. ²⁰ U öz qizlirigha: «U kishi ne yerde qaldi? Uni némishqa tashlap keldinglar? Uni taam yégili qichqiringlar» dep éytti. ²¹ Musa bolsa u kishi bilen turushqa razi bolghinida, bu kishi öz qizi Ziporani uninggha xotunluqqa berdi.

²² Shu özi uninggha bir oghul tughqanda, Musa uning ismini Gershom dep atap: «Men yat yurtta musapirdurmen» dep éytti.

²³ Uzun waqit ötüp ketkendin kéyin, Misirning padishahi öldi. Lékin beni-Israil öz qulluq halitide ah urup peryad qilghinida, ular qulluqi üçhün qilghan peryad Xudaning huzurigha yetti. ²⁴ Shundaqki, Xuda ularning nalisini anglisa, Xuda özi Ibrahim, Ishaq we Yaqubqa qilghan ehdisini yadigha keltürdi. ²⁵ Uning üçhün Xuda beni-Israilgha qaridi, derweqe Xuda ulardin xewer aldi.

Xudaning Musani chaqirishi

3¹ Emma Musa özi Midiyanning kahini bolghan öz qéynatisi Yétroning qoylirini baqatti. Baqqanda qoylarni chölning arqisigha heydep Xudaning téghi Xorébning yénigha keldi. ² Anda bir tikenlik chatqaldin chiqip qopup turghan ot yalqunida **Xudawendinging perishtisi** uninggha köründi. Qarisa, mana azghan köyüp turidu, lékin chatqal özi köyüp ketmeydu. ³ Musa özi: «Men anda chiqip, bu ajayip menzirige sepsélip béqip, tikenlik chatqalning némishqa köyüp ketmeydighinini körey» dep xiyal qildi. ⁴ Xudawende uning buni körgili barghinini körginide, Xuda tikenlik chatqal ichidin uninggha: «Ey Musa, ey Musa» dep qichqardi. U özi: «Mana men» dep jawab berdi. ⁵ U éyttiki: «Munda kelmey turup, özüng turghan jay muqeddes yer bolghach, putliringdin choruqliringni salghin» ⁶ we yene: «Men atangning Tengrisi bolup, Ibrahimning Tengrisi, Ishaqning Tengrisi we Yaqubning Tengrisidurmen» dédi. Shuni dégende Musa Xudagha qarimaqtin qorqup, öz yüzini yoshuruwaldi.

⁷ Xudawende éyttiki: «Sheksiz men Misirda turghan qowmimning zexmitini körüp, emgek nazarethilirining zulumi üçhün qilghan peryadini anglap, tenglik tartqinini bilimen. ⁸ Emdi nazil bolup, ularni misirliqlarning qolidin qutquzup

u yurttin chiqirip, yaxshi keng bir yurt bolup, süt bilen hesel aqidighan bir yurtqa, yeni qanaaniy bilen xittiylar, amoriy bilen perizziylar, xiwwiylar bilen yebusiylarning yurtigha élip barimen. ⁹ Mana emdi shundaqki, beni-Israilning peryadi manga yétip, misirliqlar özi ulargha qilghan zulumni kördüm. ¹⁰ Uning üçhün sen emdi kelgin. Men séni Firewnning qéshigha ewetimen, chünki méning qowmim Israilni Misirdin chiqarisen» dédi.

¹¹ Lékin Musa Xudagha éyttiki: «Men kimdurmenki, Firewnning qéshigha bérip, beni-Israilni Misirdin chiqirip kéleligeymen?» dédi. ¹² U jawab bérip: «Men sanga yar bolup, özüm séni ewetkinimning alamiti shu boliduki, sen qowmni Misirdin chiqarghandin kéyin, bu taghda Xudagha ibadet qilisiler» dédi. ¹³ Musa Xudagha éyttiki: «Men beni-Israilning qéshigha bérip ulargha:

«Ata-bowiliringlarning Tengrisi méni qéshinglarga ewetti» déginimde ular mendin: «Uning ismi némidur?» dep sorisa, ulargha néme jawab bérey?» dédi.

¹⁴ Xuda Musagha: «Hemishe bar bolghuchining özi mendurmen» dep éytti. Andin yene sözlep: «« Hemishe bar bolghuchining özi méni qéshinglarga ewetti» dep beni-Israilgha éytqin» dédi. ¹⁵ Xuda Musagha yene söz qilip: «Beni-Israilgha mundaq éytqinki: «Ata-bowiliringlarning Tengrisi bolup Ibrahimning Tengrisi, Ishaqning Tengrisi we Yaqubning Tengrisi bolghan Xudawende méni qéshinglarga ewetip: «Ebedkiche bu méning ismim bolup, nesildin nesilgiche mén shundaq dep esliniydighan bolimen» dep éytidu» dégin. ¹⁶ Emdi bérip,

Israilning aqsaqallirini yighip ulargha éytqinki: «Ata-bowiliringlarning Tengrisi atilip, Ibrahimning Tengrisi, Ishaqning Tengrisi we Yaqubning Tengrisi bolghan Xudawende manga körünüp: «Men silerge qarap, Misirda silerge néme weqe bolghinini kördüm» dep éytti. ¹⁷ «Uning üçhün sözü shudurki, men silerni Misirdiki zulumdin chiqirip Qanaan bilen xittiylar, amoriy bilen perizziylar, xiwwiylar bilen yebusiylarning yurti bolup, süt bilen hesel aqidighan yurtqa élip barimen»» déseng, ¹⁸ ular séning sözüngge qulaq salidighan bolidu. U waqit sen Israilning aqsaqalliri bilen bille Misir padishahining qéshigha bérip uninggha: «Ibraniylarning Tengrisi Xudawende bizlerge köründi. Emdi sanga yalwurimizki, sen bizge üç künlük yol chöl ichige bérip Tengrimiz Xudawendige qurbanliq qilishqa ijazet bergeysen» dep éytinglar. ¹⁹ Lékin Misirning padishahi méning küchlük qolumni tuysa hem, silerni qoyup bermeydighinini bilimen. ²⁰ Emma men öz qolumni uzitip, yurt ichide qilidighan her xil möjize bilen Misirni urghandin kéyin, u silerni qoyup béridu. ²¹ Bu qowmgha misirliqlarning aldida iltipat tapturimen. Shundaqki, siler quruq qol ketmey, ²² belki herbir xotun öz heqemsaye xotun bilen öz öyide olturaqliq yat xotundin altun-kümüşning ziremonchaqliri bilen kiyim sorisun. Bu nersilerni öz oghul bilen qizliringlarga kiydürüp misirliqlardin olja alidighan bolisiler» dédi.

Xuda Musani Misirgha ewetidu

4¹ Musa jawab bérip éyttiki: «Mana ular manga ishenmey turup, sözümgé qulaq salmay, belki: < Xudawende sanga körünmidi> dep éytarmikin?» dédi.

² Xudawende uninggha sözlep: «Bu qolungdiki némidur?» dep soridi. U özi: «Bir hasidur» dep jawab berdi. ³ U: «Uni yerge tashlighin» dep éytti. Uni yerge tashlisa, bir yilan bolup qélip, Musa uningdin qachti. ⁴ Emma Xudawende Musagha: «Qolungni uzitip uning quyruqini tutqin» dégende, qolini uzitip uni tutti. Tutsa, u uning qolida yene hasa bolup qaldi. ⁵ Xudawende éyttiki: «Buning bilen ular öz ata-bowilirining Tengrisi atilip Ibrahimning Tengrisi, Ishaqning Tengrisi we Yaqubning Tengrisi bolghan Xudawende sanga körün'ginige ishinidu» dédi.

⁶ Xudawende uninggha: «Öz qolungni qoynunggha salghin» dep éytqinida, u öz qolini qoynigha sélip chiqarsa, mana péseliktin qardek aqirip qalghan iken.

⁷ Andin uninggha: «Qolungni yene qoynunggha salghin» dep éytisa, qolini qoynigha saldi. Uni qoynidin yene chiqarsa, mana eslige yénip bashqa bedinidek bolghan iken. ⁸ Xudawende éyttiki: «Eger ular sanga ishenmey turup, awwalqi möjjizige qarimisa, ikkinchi möjjizige ishensun. ⁹ Lékin ular bu ikki möjjizige ishenmise we ya séning sözüngni anglimisa, Nil deryasining suyidin élip, quruq yerge sepkin. Shundaq qilsang, sen Nil deryasidin alghan suning özi quruq yer üstide qan'gha aylinidu» dédi.

¹⁰ U waqit Musa Xudawendige éyttiki: «Ey Xudawende, men gepke usta emesmen. Bu ish bolsa, xahi tünügüandin, xahi emdi sen bendeng bilen sözleshkendin kéyin bolmay, belki gépim kemtük, tilim éghir bir adem ikenmen» dédi. ¹¹ Xudawende uninggha éyttiki: «Kim ademning aghzini yaratti we ya gacha bilen gasni kim peyda qilip körgüchi bilen korni kim yaratti? Ejeba men Xudawende bularni qilmidimmu? ¹² Emdi sen barghin. Men özüm séning aghzingni saqlap, néme sözleydighiningni sanga ögitip turimen» dédi. ¹³ Lékin u: «Ey Xudawende, sanga yalwurimenki, sen xalighan bashqa kishini ewetip, uning qoli bilen bu ishni qilghin» dédi. ¹⁴ U waqit Xudawendining ghezipi Musagha tutiship: «Ejeba lawiyarlardin bolghan buradiring Harun bar emesmu? Bilimenki, u gepni obdan qilalaydu. Mana u emdi séning aldinggha chiqip, séni körgende köngli tola xush bolidu. ¹⁵ Sen uninggha gep qilip, sözlerni aghzigha salisen. Men özüm sen bilen uning aghzini saqlap, néme qilidighininglarni silerge ögitip turimen. ¹⁶ Harun séning teripingdin xelqqe sözlep, sen üçhün éghizdek bolsun. Sen bolsang uninggha Xudadek bolghin. ¹⁷ Bu hasini qolungda tutup, uning bilen möjize körsitisen» dédi.

Musaning Misirgha qaytishi

¹⁸ U waqit Musa öz qéynatisi Yétroning qéshigha yénip béríp, uning özige: «Manga ijazet bergin. Misirdiki öz buraderlirimning qéshigha béríp, ular hayatmu emesmu, körey» dep éytti. Yétro Musagha: «Tinch-aman barghin» dédi. ¹⁹ Xudawende Midiyanda Musagha éyttiki: «Misirgha yénip barghin, chünki séning jéningni izdigen kishiler ölüp ketti».

²⁰ U waqit Musa öz xotuni bilen oghullirini élip, bir éshekke mindürüp, Misirgha yénip bardí. Barghanda Musa Xudaning hasisini alghach ketti. ²¹ Xudawende Musagha éyttiki: «Misirgha yénip barghiningda sen agah bolup, men sanga qilghili qudret bergen möjizilerni Firewnning aldida qilghin. Lékin men u özi qowmni qoyup bermigüdek uning könglini qattiq qilimen. ²² U waqit sen Firewn'ge söz qilip: «Xudawende mundaq éytiduki: «Israil méning tunji oghlum bolidu. ²³ Uning üçhün men sanga: «Oghlum ibadet qilmaq üçhün uni qoyup bergin» dep éytqan bolsammu, sen uni qoyup bermiding. Bu sewebtin men emdi séning tunji oghlungni öltürimen» dep dégin» dédi.

²⁴ Emma Musa seper qilghinida Xudawende bir menzilde uninggha uchrap uni öltürgili xalidi. ²⁵ U waqit Zipora bir ittik chaqmaq téshini élip, öz oghlining xetnilik étini késip, uni uning putigha étip: «Sen méning qanliq érim bolisen» dep éytti. ²⁶ U waqit Xudawende uni qoyup berdi. Qoyup bergende, xotun: «Xetnining sewebidin sen méning qanliq érim boldung» dep éytti.

²⁷ Xudawende Harun'gha: «Bayawan'gha béríp, Musagha uchrichin» dep éytqinida, u béríp Xudaning téghida uninggha uchrap uni söydi. ²⁸ Musa özi Xudawende uni ewetip, uninggha qilghan sözning hemmisi bilen qilghili buyrughan möjizilerning hemmisini Harun'gha dep berdi.

²⁹ Andin kéyin Musa bilen Harun béríp, beni-Israilning hemme aqsaqallirini yighdi. ³⁰ Yighsa, Harun qopup Xudawendining Musagha éytqan hemme sözini bayan qilip béríp, xelqning köz aldida möjizilerni körsetti. ³¹ Buni körüp, xelq ishini, Xudawendining beni-Israilni yoqlap, ularning tenglikige qarighinini anglighinida, éngiship sejdige yiqildi.

Musa bilen Harun Firewnning qéshigha baridu

5¹ Andin kéyin Musa bilen Harun Firewnning qéshigha béríp, uninggha éyttiki: «Ular béríp, chölde manga héyt qilmaq üçhün qowmimni qoyup bergin» dep Israilning Tengrisi Xudawende éytidu» dédi. ² Lékin Firewn jawab béríp: «Men

uning buyruqi bilan Israilni qoyup bérédighan Xudawende kim bolidu? Men u Xudawendini tonumaymen we ya Israilnimu qoyup bermeymen» dédi. ³ Ular söz qilip: «Ibraniylarning Tengrisi bizge köründi. Uning üçhün bizge chöl ichige üç künlük yol béríp, üstimizge waba yaki qilich ewetmisun dep, Tengrimiz Xudawendige qurbanlıq qilghili ijazet bergin» dédi. ⁴ Lékin Misirning padishahi ulargha jawab béríp: «Ey Musa bilen Harun, némishqa xelqni ishloridin tartisiler? Ishinglarga béringlar» dédi. ⁵ Firewn yene sözlep: «Mana xelq yurtta ziyade awup kétibdur. Siler bolsanglar ularni ishloridin bikar qilghili xalaysiler» dédi.

⁶ Shu küni Firewn özi xelqning emgek nazaretchiliri bilen heydekchilirige buyrup éyttiki: ⁷ «Xelqge ilgirikidek xish quyghili saman bermey, belki ular öz-özige saman tapsun. ⁸ Lékin ilgiridin qanchilik xish quyup kelgen bolsa, héli hem kem qilmay, shunchilik xish quydurunglar. Chünki ular bolsa hurun bolup qélip: < Tengrimizge qurbanlıq ötküzmeç üçhün bizni ketkili qoyghin» dep warqiriship turidu. ⁹ Emdi ular ishqa meshghul bolup, yalghan geplerge qulaq salmisun dep, bu ademlerning üstige qattiq ish qoyulsun» dédi.

¹⁰ Shuni dégende, xelqning üstide turghan emgek nazaretchiliri bilen heydekchiler chiqip, xelqge sözlep: «Firewn mundaq éytiduki: < Emdi men silerge saman bermeydighan boldum. ¹¹ Özünglar üçhün béríp qeyerdin saman tapalsanglar, élip kélinglar lékin qilidighan ishloringlar bolsa qildekmu kémeýtilmeydi» dédi» déyishti. ¹² Buning bilen xelq özi pütün Misirning yurtida tarilip, saman ornigha quruq pahallarni yighqili turdi. ¹³ Emgek nazaretchiliri bolsa ularni aldiritip: «Silerge saman bérilgen chaghdikidek her künlük ishni shu küni héli hem qilinglar» dep éytti. ¹⁴ Firewn qoyghan emgek nazaretchilirining qol astida bolup, beni-Israildin bolghan heydekchiler tayaqqa bésilip: «Némishqa kündikidek toshurup xish quydurmidiglar» dep soraq qilinip uruldi. ¹⁵ U waqit beni-Israildin bolghan heydekchiler Firewnning aldigha béríp: «Némishqa öz qulliringgha mundaq qilisen. ¹⁶ Ular öz qulliringgha saman bermisimu: < Xish quydurunglar» dep bizlerge buyrup turidu. Mana tayaqni öz qulliring yeydu, emma gunah séning ademliringde bolidu» dep periyad qilishti. ¹⁷ Lékin u éyttiki: «Hurun ikensiler, sheksiz hurun bolghininglar üçhün: < Biz béríp, Xudawendige qurbanlıq qilip ötküzgili bizge ijazet bergin» dep éytisiler. ¹⁸ Emdi béríp, ishinglarni qilinglar. Silerge saman bérilmeydu, lékin xishning sanining hésabini awwalqidek bermikinglar lazim bolidu» dédi.

¹⁹ Her künlüki qoyulidighan xishloringlardin héç nerse kémeýtilmeydi» dep éytilghinida, beni-Israilning heydekchiliri özining qandaq bir balagha sépilip qalghinini bilishti.

²⁰ Ular Firewnning qéshidin chiqip kéliwatqinida, ular bilen uchrashmaq üçhün kélip anda saqlap turghan Musa we Harun bilen körüşüp qélip, ²¹ ulargha: «Siler bizni Firewn bilen xizmetkarlirining közloride yaman körsitip, bizni öltürgili

ularning qoligha qilichni tutquzghininglar üçhün, Xudawende özi silerni yoqlap höküm qilsun» dep éytishtti.

Xuda israiliylarni qutquzushqa wede qilidu

²² U waqit Musa Xudawendining aldigha yéniþ bérip, éyttiki: «Ey Xudawende, némishqa bu xelqni balagha salding? Undaq bolsa, néme üçhün méni ewetting?

²³ Men Firewnning qéshigha kélip, séning isming bilen söz qilghinimdin tartip, u özi bu xelqning üstige téxi ziyade azab qilghili turdi. Emma sen bolsang öz qowmingni héch qutquzmiding» dédi.

6¹ Lékin Xudawende Musagha éyttiki: «Emdi Firewn'ge qilidighinimni körisen. Chünki u bir küchlük qoldin zorlinip, ularni ketkili qoyup, bir qudretlik qolning sewebidin ularni öz yurtidin heydiwétidighan bolidu» dédi. ² Andin kéyin Xuda Musagha söz qilip éyttiki: «Men Xudawendidurmen. ³ Ibrahim bilen Ishaq we Yaqubqa Qadir-Mutleq Xudadek köründüm, lékin Yahweh dégen ismim bilen ulargha ashkara bolmidim. ⁴ Men ular bilen bir ehde baghliship: « Siler musapirdek olturghan yurtni, yeni Qanaan yurtini silerge bérimen» dep ulargha wede qildim. ⁵ Emdi beni-Israilning: « Misirliqlar bizni qulluqta tutidu» dep peryad qilghinini anglap, qilghan ehdemni yad qildim. ⁶ Uning üçhün méning teripimdin beni-Israilgha söz qilip: « Men Xudawende özüm silerni misirliqlarning yükliri astidin chiqirip, ularning qulluqidin azad qilip, bilikimni uzitip ulargha chong balalar ewetip, silerni qutquzimen. ⁷ Silerni öz qowmim bolushqa qobul qilip, özüm Tengringlar bolimen. U waqit men Tengringlar Xudawende bolup, silerni misirliqlarning qulluqidin qutquzghinimni bilisiler. ⁸ Men qol kötürüp Ibrahim, Ishaq we Yaqubqa wede qilghan yurtqa silerni élip bérip, uni silerge miras qilip bérimen, chünki men Xudawendidurmen» dep éytti dégin» dédi. ⁹ Bu dégenning hemmisini Musa beni-Israilgha dep berdi, lékin ularning köngli qattiq ishtin xapa bolghach, uninggha qulaq salmidi.

¹⁰ Andin kéyin Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ¹¹ «Bérip, Misirning padishahi Firewn'ge: « Beni-Israilni öz yurtungdin chiqqili qoyghin» dep éytqin» dédi. ¹² Lékin Musa Xudawendining aldida söz qilip: «Mana beni-Israil manga qulaq salmighan bolsa, qandaq Firewn özi mendek xetnisiz lewli bar bir ademge qulaq salalaydu?» dédi. ¹³ Emma Xudawende Musa bilen Harun'gha sözlep: «Beni-Israil Misir yurtidin chiqirilsun» dep beni-Israil bilen Misirning padishahi Firewn üçhün ulargha emr berdi.

Ruben, Shimon we Lawiyning ewladliri

¹⁴ **Ularning xanidanlirining bashliri shu idi.** Israilning tunji oghli **Rubening oghulliri** bolsa: Xanoq bilen Pallu, Xezron bilen Karmi idi. Bularning özi Rubening nesilliri idi.

¹⁵ **Shimonning oghulliri** bolsa: Yémuel bilen Yamin, Ohad bilen Yakin, Zoxar bilen qanaanliq xotunning oghli Shaul idi. Bularning özi Shimonning nesilliri idi.

¹⁶ **Lawiyning oghulliri** bolsa ularning ismliri nesebnamilirige muwapiq: Gershon, Qéhat we Merari idi. Lawiy özi bir yüz ottuz yette yil ömür kördi.

¹⁷ **Gershonning oghulliri** öz nesillirige muwapiq: Libni bilen Shimiy idi.

¹⁸ **Qéhatning oghulliri** Amram bilen Yizhar, Xébron bilen Uzziyel idi. Qéhat özi bir yüz ottuz üç yil ömür kördi.

¹⁹ **Merarining oghulliri** Maxli bilen Mushi idi. Bular nesebnamilirige muwapiq Lawiyning nesilliri idi.

²⁰ **Amram** bolsa öz atisining hemshirisi Yokebedni xotunluqqa élip, uningdin uninggha Harun bilen Musa tughuldi. Amram bir yüz ottuz yette yil ömür kördi.

²¹ **Yizharning oghulliri** Qorah, Néfeg we Zikri idi.

²² **Uzziyelning oghulliri** Mishael, Élizafan we Sitri idi.

²³ **Harun** bolsa Nahshunning hemshirisini, yeni Aminadabning qizi bolghan Élishébani xotunluqqa aldi. Shu özi uninggha Nadab bilen Abihu, Éliazar bilen Itamarni tughup berdi.

²⁴ **Qorahning oghulliri** Assir, Elqana we Abiyasaf idi. Bular özi qorahiylarning nesilliri idi.

²⁵ Harunning oghli **Éliazar** özi Putiyelning qizlirining birini xotunluqqa élip, uningdin uninggha **Pinixas** tughuldi. Bular özi öz nesillirige muwapiq lawiylarning xanidanlirining bashliri idi.

²⁶ «Beni-Israilni ularning qoshunlirigha muwapiq Misirdin chiqiringlar» dep Xudawendidin emr tapqan Harun bilen Musa mezkur kishiler bolup,

²⁷ Misirning padishahi Firewn'ge söz qilip: «Beni-Israilni Misirdin chiqirimiz» dep éytqan kishilerning özi bular idi. ²⁸ Xudawende Misirning yurtida Musagha söz qilghinida, ²⁹ u Musaning özige: «Men Xudawendidurmen. Sanga éytidighinimning hemmisini Misirning padishahi Firewn'ge dep bergin» dep éytti. ³⁰ Lékin Musa Xudawendining aldida éyttiki: «Aya mendek lewliri xetnisiz bir kishige Firewnning özi qandaqmu qulaq salsun?» dédi.

Musa bilan Harunning yene Firewnning aldigha bérishi

7¹ Lékin Xudawende Musagha éyttiki: «Mana men séni Firewn’ge Tengri qilip qoydum. Buradiring Harun bolsa séning peyghembiring bolsun. ² Men sanga buyrughinimning hemmisini dep bergeysen. Andin kéyin buradiring Harun özi Firewn’ge uning beni-Israilni qoyup bérédighini toghrisida söz qilsun. ³ Lékin men Firewnning könglini qattiq qilip, Misir yurtida tola alamet bilen möjziler körsitimen. ⁴ Shundaq bolsimu, Firewn silerge qulaq salmaydu. Emma men Misirning üstige qolumni uzitip, chong balalar ewetip, qoshunlirim bolghan öz qowmim beni-Israilni yurtidin chiqirimen. ⁵ Öz qolumni Misirning üstige uzitip, beni-Israilni ularning arisidin chiqarghinimda misirliqlar méning Xudawende ikenlikimni bilidu.

⁶ Musa bilen Harun shundaq qilip, Xudawende ulargha buyrughandek emel qildi.

⁷ Firewn bilen sözleshken waqıtta Musa seksen yashta bolup, Harun seksen üç yashqa kirgenidi.

⁸ Xudawende Musa bilen Harun’gha söz qilip éyttiki: ⁹ «Firewn silerge söz qilip: < Bir möjize körsitinglar > dése, sen Harun’gha: < Hasangni élip, Firewnning aldigha tashlighin > dep éytqin. Shundaq qilmiqinglar bilen hasining özi bir yilan bolidu» dédi. ¹⁰ Shuni anglap, Musa bilen Harun Firewnning qéshigha bérıp, Xudawende buyrughandek qilip, Harun öz hasisini Firewn bilen xizmetkarlirining aldigha tashlisa, u özi bir yilan bolup qaldi. ¹¹ U waqıt Firewn özi danishmen bilen jadugerglerni qichqartıp keltürdi. Misirning jadugerglirimu öz jadusi bilen shundaq qilip, ¹² ularning herbiri öz hasisini tashlighinida bular yilan boldi. Lékin Harunning hasisi ularning hasilirini yutup ketti. ¹³ Emma Firewnning köngli qétip qélip, u Xudawende éytqandek ulargha qulaq salmidi.

Toqquzta bala

¹⁴ Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Firewnning köngli qétip qalghini üçhün qowmni qoyup bermeydu. ¹⁵ Emdi sen ete seher Firewn deryagha chiqqinida uning qéshigha bérıp, uning yolini tosüp, Nil deryasining léwide turup, ilgiri yilan bolghan hasini qolungda tutup turup, ¹⁶ uninggha éytqinki: < Ibraniylarning Tengrisi Xudawende özi méni séning qéshinggha ewetip: «Ular chölde manga ibadet qilmiqi üçhün qowmimni qoyup bergin» dep éytquzdi. Lékin mana, bu waqıtqiche anglimiding. ¹⁷ Uning üçhün Xudawende teripidin kélip, uning özining Xudawende ikenlikini bildüridighan alamiti shu boliduki, men qolumdiki hasa bilen Nil deryasining suyini ursam, bu suning özi qan’gha aylinidu. ¹⁸ Deryaning béliqliri bolsa ölüp kétip, deryaning suyining özi sésip kétip, misirliqlarning könglimu aynıp qélip, ular deryaning suyidin ichelmeydighan

bolidu» dep éytqin» dédi. ¹⁹ Shuni dep, Xudawende Musagha yene éyttiki: «Sen Harun’gha: < Öz hasangni élip, misirliqlarning sulirining üstige uzitip, éqin bilen östengliri, köl bilen turghun sulirining üstige shiltighin. Shundaq qilsang, ular qan’gha aylinip, pütün Misir yurtidiki yaghach bilen tash qachilirining suyi hem qan’gha aylinidu» dep éytqin» dédi.

²⁰ Musa bilen Harun Xudawende buyrughandek qilib, Harun özi Firewn bilen xizmetkarlirining aldida hasini kötürüp, Nil deryasining suyini urghinida deryaning **hemme suyi qan’gha aylinip ketti**. ²¹ Deryaning béliqliri bolsa ölüp kétip, deryaning suyi bolsa sésip kétip, misirliqlar deryaning suyidin ichelmeydighan bolup, Misirning pütün yurti qandin toldi. ²² Lékin misirliq jadugerler öz jadusi bilen hem shundaq qildi. Bu sewebtin Firewnning köngli qétip qélip, Xudawende éytqandek ulargha qulaq salmidi. ²³ Belki Firewn öyige yénip kétip, buninggha héch köngül qoymidi.

²⁴ Deryaning suyini ichelmigini üçhün, misirliqlarning hemmisi Nil deryasining chöriside ichidighan su üçhün quduq kolidi. ²⁵ Xudawende Nil deryasini urghandin tartip yette kün bu teriqide ötti.

²⁶ Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Firewnning qéshigha bérip uninggha éytqinki: < Manga ibadet qilmaq üçhün öz qowmimni qoyup bergin» dep Xudawende éytidu. ²⁷ Lékin ularni qoyup bermiseng, paqa ewetip, yurtungni urimen. ²⁸ Nil deryasida nurghun paqa peyda bolup chiqip, séning hoylan’ggha daxil bolup, yatmaq hujranggha kirip, ornunggha chiqiwélip, xizmetkarliringning öylirige hem bésip, xelqingni xapa qilib, tonur bilen xémir kasangliringgha yamiship kiriwalidu. ²⁹ Özüng bilen xelqingge we hemme xizmetkarliringning üstige paqilar hujum qilib chiqiwalidu» dégin» dédi.

8¹ Xudawende Musagha yene éyttiki: «Sen Harun’gha söz qilib: < Paqilar Misir yurtining üstige chiqmaq üçhün öz qolungni uzitip, hasangni éqin bilen östengler we köllerning üstige shiltighin» dep éytqin» dédi. ² U waqit Harun öz qolini Misir yurtining suyining üstige uzatti. Shundaq qilsa, **paqilar chiqip Misir yurtini basti**. ³ Lékin jadugerler hem öz jadusi bilen shundaq qilsa, paqilar chiqip, Misir yurtini bésiwalidi. ⁴ U waqit Firewn özi Musa bilen Harunni qichqartip: «Paqilarni men bilen xelqimdin chiqarmaq üçhün Xudawendige dua qilinglar. Shundaq bolsa, Xudawendige qurbanliq qilsun dep, xelqni qoyup bérimen» dep éytti. ⁵ Musa Firewn’ge éyttiki: «Yalghuz Nil deryasida paqilar qélip, özüng bilen öyliringdin ketsun dep, sen bilen xizmetkarliring we xelqing üçhün dua qilidighan waqtimni teyinliseng bolidu» dédi. ⁶ U özi: «Etigiche bolsun» dep jawab berdi. Musa éyttiki: «Tengrimiz Xudawendige oxshash héchkim

bolmighinini bilgeysen dep, séning éytqiningdek bolsun. ⁷ Paqilar bolsa sen bilen öyliringdin, xizmetkarliring bilen xelqingdin chiqip kétip, yalghuz Nil deryasida qalidu». ⁸ Shuni dep, Musa bilen Harun Firewnning qéshidin chiqip ketti. Emma Musa özi Firewnning üstige ewetilgen paqilar toghrisidin Xudawendige peryad qildi. ⁹ U waqit Xudawende Musaning tiliginidek qildi. Buning bilen paqilar ölüp, öy, hoyla we étizlardin yoq bolup ketti. ¹⁰ Xelq ularni yighip döwe-döwe qilip, pütün yurt sésiqchiliqtin toldi. ¹¹ Lékin Firewn asayishliq bolghinini körgende öz könglini qaturup, Xudawende éytqinidek ulargha qulaq salmidi.

¹² Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Sen Harun'gha: < Hasangni uzitip yerning topisini urghin. Buning bilen pütün Misir yurti pashidin tolidu» dep éytqin» dédi. ¹³ Ular shundaq qildi. Harun öz qolini uzitip hasisi bilan yerning topisini ursa, adem bilan haywanlarni pasha bésip kétip, **pütün Misir yurtidiki hemme yerning topisi pasha bolup qaldi.** ¹⁴ Jadugerler öz jadusi bilan pasha peyda qilghili tirishsa, ularni peyda qilalmidi. Pashilar bolsa, hem ademlerge, hem haywanlarga yamiship turghanidi. ¹⁵ U waqit jadugerler Firewn'ge: «Bu özi Xudaning barmiqining qilghini» dep éytti. Lékin Firewn öz könglini qaturup, Xudawende éytqinidek ulargha qulaq salmidi.

¹⁶ Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Ete seher qopup, Firewn deryagha chiqqinida uning aldida turup, uninggha: < Xudawende mundaq éytiduki: «Manga ibadet qilmaq üçün öz qowmimni qoyup bergin. ¹⁷ Eger qowmimni qoyup bermiseng, mana özüng bilen xizmetkarliring, xelqing bilen öyliringge chiwin qoshunlirini ewetimen. Shundaqki, misirliqlarning öyli ri bilen ular turghan zéminning özi chiwin qoshunliridin tolup qalidu. ¹⁸ Lékin u künde öz qowmim olturaqliq Goshen yurtini ayrip qoyimen. Shundaqki, anda chiwin qoshunliri tépilmaydu. U waqit bilisenki, yalghuz men bu yurtta Xudawendidurmen. ¹⁹ Bu teriqide öz qowmimni séning xelqingdin perq étimen. Bu alametning özi ete weqe bolidu» dédi» dep éytqin» dédi. ²⁰ Xudawende mundaq qilghanda, Firewn bilen xizmetkarlirining **öylirige chiwin qoshunliri kiriwélip,** pütün Misir yurti chiwin qoshunliridin xarab boldi. ²¹ U waqit Firewn özi Musa bilen Harunni qichqartip kélip ulargha: «Bérip, shu yurtta Xudayinglarga qurbanliq ötküzünglar» dédi. ²² Lékin Musa jawab berdiki: «Bizge shundaq qilghili obdan kelmeydu. Biz bolsaq Tengrimiz Xudawende üçün misirliqlarning özi yaman körgen nersini ötküzgili xalaymiz. Emdi eger biz misirliqlarning köz aldida yaman körün'gen nersini qurbanliq qilsaq, ular bizni chalma-késeq qiliwetmemdu? ²³ Buning üçün biz üç künlük yol chöl ichige yiraq bérip, Tengrimiz Xudawende bizge buyrughinidek uninggha qurbanliq ötküzgili xalaymiz» dédi. ²⁴ Firewn éyttiki: «Silerni Tengringlar Xudawende üçün chölde qurbanliq ötküzgili barghili

qoyimen. Lékin bek yiraq kétip qalmay, men üçhün dua qilinglar» dédi. ²⁵ Musa jawab berdiki: «Mana men séning qéshingdin chiqqinimda: <Ete chiwin qoshunliri Firewn bilen xizmetkarliri we xelqidin chiqip ketsun» dep Xudawendidin tileymen. Lékin Firewn bolsa yene mikir qilip xelqni Xudawendige qurbanliq qilghili bérishtin tosmisun» dep ²⁶ Musa Firewndin kétip, Xudawendige dua qildi. ²⁷ Xudawende özi Musa tiliginidek qilip, Firewn bilen xizmetkarliri we xelqtin chiwin qoshunlirini chiqiriwetti. Shundaqki, bir chiwinmu qalmidi. ²⁸ Lékin Firewn bu nöwet hem öz könglini qaturup qowmni qoyup bermidi.

9¹ Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Firewnning qéshigha bérıp uninggha sözlep: < Ibraniylarning Tengrisi Xudawende mundaq éytiduki: Manga ibadet qilmaq üçhün öz qowmimni qoyup bergin. ² Eger ularni qoyup bermey tutup tursang, ³ mana, Xudawendining qoli étizliqtiki charwa mallarning üstige, yeni at, éshék, töge, kala we qoylarning üstige kélip, qattiq waba keltüridu. ⁴ Shundaq qilip, Xudawende Israilning charwilirini misirliqlarning charwiliridin perq étidu. Bu teriqide Israilning charwiliridin héchbiri ölmeydu» dégin» dep éytip, ⁵ Xudawende bir waqitni toxtitip: «Ete Xudawende bu yurtta mundaq qilidu» dep éytti. ⁶ Etisi Xudawende shundaq qilsa, misirliqlarning hemme charwiliri ölüp ketti, lékin beni-Israilning charwiliridin birisimu ölmidi. ⁷ Firewn özi kishi ewetip melum qildursa, mana Israilning charwiliridin héchbiri ölmigen iken. Lékin Firewnning köngli qétip qélip, qowmni qoyup bermidi.

⁸ Andin Xudawende Musa bilen Harun'gha éyttiki: «Xumdanning külidin siqim-siqim élinglar. Andin kéyin Musa uni Firewnning köz aldida asman terepke chachsun. ⁹ Shundaq qilmiqi bilen pütün Misirning yurtida ghubar örlep, buningdin pütün Misir yurtidiki ademler bilen haywanlarning bedinige hürrek-hürrek chiqip yiringliq chaqa chiqip qalidu» dédi. ¹⁰ U waqit ular xumdandin kül élip, Firewnning qéshigha bérıp toxtap turup, Musa uni asman teripige chachqinida **ademler bilen haywanlarning bedinige hürrek-hürrek chiqip yiringliq chaqa chiqip qaldi.** ¹¹ Jadugerler bolsa chaqining destidin Musaning aldida toxtiyalmay qaldi. Chünki bashqa misirliqlargha chiqqandek jadugerning bedinige hem chaqa chiqip qalghanidi. ¹² Lékin Xudawende Firewnning könglini qaturup qoyghini üçhün, Xudawende Musagha éytqinidek ulargha qulaq salmidi.

¹³ Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Ete seher qopup bérıp Firewnning aldida turup, uninggha éytqinki: < Ibraniylarning Tengrisi Xudawende mundaq éytiduki: «Manga ibadet qilmaq üçhün qowmimni qoyup bergin. ¹⁴ Bolmisa

emdi bu nöwet hemme balalirimni özüng bilen xizmetkarliring we xelqingning üstige ewetimen. Buning bilen pütün yer yüzide mendek héchkim bolmighinini bilisen. ¹⁵ Chünki men öz qolumni uzitip özüng bilen qowmingni waba bilen urghan bolsam idi, bu waqitqiche sen yer yüzidin yoq bolup kététing. ¹⁶ Lékin öz qudritimni sanga körsitip, ismimni pütün yer yüzide meshhur qilmaq üçün séni ayap qoydum. ¹⁷ Téxi hem sen qowmimgha chongluq qilip, ularni qoyup bermeysen. ¹⁸ Mana ete bu waqit bilen Misir yurti bina bolghandin tartip emdigiche héch yaghmighan bir qattiq möldür yaghdurimen. ¹⁹ Uning üçün kishi ewetip, haywan bilen étizda bar hemme malliringni yighip ichkiri solighin. Chünki öyge yighilmay tashqiri yerde qalghan adem bilen haywanlarning hemmisi möldürning astida qélip ölüp qalidu» deydu» dep éytqin» dédi. ²⁰ Buni anglap, Firewnning xizmetkarlirining ichidin Xudawendining sözidin qorqqan her kishi öz xizmetkar bilen mallirini qachurup öylirige élip keldi. ²¹ Lékin kimki Xudawendining sözidin qorqmighan bolsa, öz xizmetkar bilen mallirini tashqirida qoyup qoydi. ²² Xudawende Musagha: «Misirdiki adem bilen mallarning üstige we étizdiki hemme köktatning üstige möldür yaghsun dep, asman teripige qolungni kötürgin» dédi. ²³ U waqit Musa öz hasisini asman teripige kötürdi. Mundaq qilsa, **Xudawende hawani güdürlitip möldür yaghdurup, yerge ot chaqturghili turdi.** Bu teriqide Xudawende Misir yurtigha möldür yaghdurdi. ²⁴ Derweqe möldür yéghip turup, ot möldür arisida chéqip, Misir yurti awat bolghandin tartip anda undaq qattiq möldür yéghishi héch bolghan emes idi. ²⁵ Möldür bolsa pütün Misir yurtida yéghip, yerdiki xahi insan bolsun, xahi haywan bolsun, hemmisini uruwetti. Möldür yerning hemme kök déhini chüshürüp, yerning hemme derexlirini urup sundurdi. ²⁶ Yalghuz beni-Israil olturaqliq Goshen yurtida möldür yaghmighanidi.

²⁷ U waqit Firewn kishi ewetip, Musa bilen Harunni qichqartip, ulargha éyttiki: «Men emdi gunah qildim. Xudawende özi adildur, lékin men özüm bilen xelqim yamandurmiz. ²⁸ Emdi boldi. Yene qattiq güdürlash bilen möldür bolmisun dep, Xudawendige yalwursanglar, silerni qoyup bérey. Munda yene turmiqinglar lazim kelmeydu» dédi. ²⁹ Musa uninggha jawab berdiki: «Men sheherdin chiqip ketkende Xudawendining teripige qollirimni kötürey. Buning bilen güdürlash özi tügep, möldür yene yaghma ydu. Yurt özi Xudawendiningkidur dep bilmiking üçün shundaq bolidu. ³⁰ Lékin sen özüng bilen xizmetkarliring téxi Reb Xudadin qorqmaydighininglarni bilimen» dédi. ³¹ Zighir bilen arpa bolsa möldürdin uruldi, chünki arpa bash chiqirip, zighir ghunchilighanidi. ³² Lékin bughday bilen daghal bughdayning özi égiz ösmigech, urulmay qaldi. ³³ Emma Musa Firewnning qéshidin kétip sheherdin chiqip, Xudawendining teripige qollirini kötürdi. Shundaq qilsa, güdürlash bilen möldür toxtap, yamghur yerge tammay qaldi. ³⁴ Emma Firewn yamghur, möldür we güdürlashning toxtighinini

körgende, u özi bilan xizmetkarliri gunah qilib turup, öz könglini qattiq qildi. ³⁵ Bu teriqide Firewnning köngli qattiq turup, Xudawende Musaning wasitisi bilan éytqandek beni-Israilni qoyup bermidi.

10¹ Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Firewnning qéshigha barghin, chünki ularning arisida bu alametlerni körsetmikim üçhün Firewn bilan xizmetkarlirining köngüllirini qaturup qoydum. ² Bu teriqide men misirliqlarning arisida qilghan chong emellirim bilan ularning otturisasi körsetken möjizilirimni sen oghlung bilen newrengge éytip bergeysen. Buning bilen méning Xudawende ikenlikimni bilisiler» dédi. ³ U waqit Musa bilen Harun Firewnning qéshigha bérip, uninggha éyttiki: «Ibraniylarning Tengrisi Xudawende mundaq éytiduki: ‹ Qachan’ghiche sen manga boyun égishtin geden tolghaysen? Manga ibadet qilmaq üçhün qowmimni qoyup bergin. ⁴ Eger sen qowmimni qoyup bermiseng, mana men ete séning yurtunggha chéketke ewetimen. ⁵ Ular yer yüzini zémin körünmigüdek yépiwélip, silerning möldürdin éship qalghan nersiliringlarni yep kétip, sehrada ün’gen hemme derexliringlarni yep yalap kétidu. ⁶ Öyliring ular bilen tolup xizmetkarliringning öyliri bilen hemme misirliqlarning öyliri hem ulardin tolup qalidu. Shundaqki, ata-bowiliringmu yer yüzide peyda bolghandin tartip bu waqitqiche mundaq weqeni körmigen» deydu» dep qopup Firewnning qéshidin yénip ketti. ⁷ Lékin Firewnning xizmetkarliri uning öziye éyttiki: «Qachan’ghiche bu kishi bizge bir tuzaq bolsun? Öz Tengrisi Xudawendige ibadet qilmaq üçhün ademlerni qoyup bergin. Misirning xarab bolghinini téxi körmidingmu?» dédi. ⁸ U waqit Firewn Musa bilen Harunni qichqartip, ulargha: «Tengringlar Xudawendige ibadet qilmaq üçhün béringlar. Lékin baridighanlar kimler ikenlikini biley» dep éytti. ⁹ Musa jawab bérip: «Yashlirimiz bilen qéri-chörilirimiz, oghul bilen qizlirimiz, qoy bilen kalilirimiz, hemmimiz qoshulup barimiz, chünki Xudawendining héytini tutayli» dédi. ¹⁰ U ulargha éyttiki: «Xudawende siler bilen bolsun dep, silerni bala-chaqanglar bilen qoshup qoyup béermenmikin? Mana, silerde yamanliq bar! ¹¹ Yoqsu, hergiz shundaq bolmaydu! Xudawendige ibadet qilmaq üçhün yalghuz er-kishiler barsun. Silerning xahishinglar shu emesmidi?» dep éyqtinida ularni Firewnning qéshidin chiqiriwetti.

¹² Andin kéyin Xudawende Musagha: «Misir yurtining üstige qolungni uzatqin. Shundaq qilsang, Misir yurtini chéketkiler básip, möldürdin éship qalghan yurttiki her xil köktatlarni yep yalap kétidu» dédi.

¹³ Musa öz hasisini Misir yurtining üstige uzatti. Uzatqinida Xudawende pütün u kün bilen kéchisi yurt üstige sherq tereptin boran chiqardi. Etisi yorughili turghanda sherq borini chéketkilerni élip keldi. ¹⁴ **Chéketkiler bolsa pütün Misir yurtida yéyilip**, Misir pütün zéminida shundaq gholdap kettiki, mundin ilgiri

undaq tola chéketke bolmighanidi we ya mundin kéyin buningdek bolmaydu. ¹⁵ Ular yer yüzi qarangghu bolup ketküdek zéminni yépip, möldürdin éship qalghan yurttiki hemme köktat bilen derexlarning hemme méwisini yep ketti. Shundaqki, derex bilen dalidiki giyahlirining héch köki qalmidi. ¹⁶ U waqit Firewn Musa bilen Harunni qichqartip ulargha éyttiki: «Men hem Tengringlar Xudawendige, hem silerge gunah qildim. ¹⁷ Emdi yalghuz bu nöwet méning gunahimdin ötüp, Tengringlar Xudawendidin: < Firewnni yalghuz shu ölümün qutquzghin» dep tilenglar» dédi. ¹⁸ U waqit Musa Firewnning qéshidin chiqip, Xudawendige dua qildi. ¹⁹ Dua qilsa, Xudawende gherb tereptin bir qattiq boran ewetti. Shu özi chéketkilerni yighip uchurup kétip, qizil déngizgha élip bérip tashlidi. Shundaqki, pütün Misir zémínida bir chéketkimu qalmidi. ²⁰ Lékin Xudawende Firewnning könglini qaturup qoyghini üçün beni-Israilni qoyup bermidi.

²¹ Andin kéyin Xudawende Musagha: «Qolungni asman'gha uzatqin. Shundaq qilsang, silap tuyulghudek qattiq qarangghuluq Misir yurtini basidu» dédi.

²² U waqit Musa öz qolini asman'gha uzatti. Shuni qilsa, **qattiq qarangghuluq Misir yurtini üç kün'gichilik bésip turdi.** ²³ Shundaqki, üç kün dawamida biri yene birini körelmidi we ya héchkim öz jayidin yökilelmidi. Lékin beni-Israilning hemmisi olturghan yerliride yoruqluq idi. ²⁴ U waqit Firewn Musani qichqartip éyttiki: «Kétip, Xudawendige ibadet qilinglar. Yalghuz qoy bilen kalanglar qélip, baliliringlar siler bilen barsun» dédi. ²⁵ Lékin Musa éyttiki: «Tengrimiz Xudawendige qurbanliq qilmaq üçün bizge soym qurbanliq bilen köydüridighan qurbanliq haywanlar bermiking lazim bolidu. ²⁶ Öz mélimiz hem biz bilen kétip, héchbir tuyaqmu qalmisun. Chünki Tengrimiz Xudawendige qurbanliq ötküzidighinimizni buningdin élip, u yerge yetmeste Xudawendige néme qurbanliq qilidighinimizni bilmeymiz» dédi. ²⁷ Lékin Xudawende Firewnning könglini qaturup qoyghini üçün ularni qoyup bergili xalimidi. ²⁸ Firewn Musagha éyttiki: «Mendin kétip, yene bir mertuwe méning qéshimgha kélishtin éhtiyat qilghin. Chünki méning qéshimgha kelgen künde öltürülisen» dédi. ²⁹ Musa éyttiki: «Rast éytting, men séning qéshimgha yene kelmeymen» dédi.

11 ¹ Andin kéyin Xudawende Musagha éyttiki: «Téxi bir balani Firewn bilen Misirning üstige ewetimen. Andin kéyin u silerni bu yerdin ketkili qoyidu, belki silerni qoyup berginide silerni bu yerdin tamamen heydiwétidu. ² Emdi sen xelqge sözlep: < Herbiringlar xahi er kishi bolsun, xahi xotun bolsun, öz heqemsayisidin altun zire-monchaq bilen kümüsh zire-monchiqini tilisun» dégin» dédi. ³ U waqit Xudawende özi xelqge misirliqlarning köz aldida

iltipat tapturdi. Derweqe Musa atalghan zat özi Misir yurtida, xahi Firewnning xizmetkarlirining közide bolsa, xahi xelqning közide bolsa, nahayiti ulugh idi.

⁴ Musa söz qilip: «Xudawende mundaq éytiduki: « Men yérim kéche bilen chiqip Misirni kézip chiqimen. ⁵ U waqit textte olturaqliq Firewnning tunji oghlidin tartip, yarghunchaq tartip turghan dédekning tunji oghli bilen hemme charwilarning tunjilirighiche Misirning hemme tunjiliri ölidu. ⁶ Bu sewebtin pütün Misir yurtida chong peryad chiqidu. Shundaqki, uningdek ilgiri bolmighanidi we ya mundin kéyinmu bolmaydu. ⁷ Lékin beni-Israil bolsa ularning ichidin, xahi bir ademge, xahi bir haywan'gha bir itmu qawap qoymaydu. Buni körüp Xudawendining misirliq bilen Israilning otturisida perq etkinini bilisiler». ⁸ U waqit hemme xizmetkarliring qéshimgha kélip, aldimda tezim qilip: « Özüng bilen sanga egeshken hemme qowm chiqinglar» dep éytqandin kéyin, chiqip kétimen deymen» dep chong achchiq bilen Firewnning qéshidin chiqip ketti.

⁹ Lékin Xudawende Musagha: «Misirda méning möjzilirim tola bolmiqi üçhün, Firewn silerge qulaq salmaydu» dep éytti. ¹⁰ Musa bilen Harun bolsa hemme bu möjzilerni Firewnning aldida körsitip turdi. Lékin Xudawende Firewnning könglini qaturup qoyghini üçhün beni-Israilni öz yurtidin ketkili qoymidi.

Pasxa héyti toghrisidiki qaidisi

12¹ Xudawende Misir yurtida Musa bilen Harun'gha éyttiki: ² «Bu ay özi ayliringlarning awwalqisi bolup, yil aylirining iptidasi bolsun. ³ Emdi Israilning hemme jamaitige éytinglarki: « Bu ayning oninchi küni herbir kishi ata-bowilirining xanidanliri üçhün toxtitilghan'gha muwapiq bir qozini alsun. Shundaqki, her öyge bir qoza qoyulsun. ⁴ Eger xanidan özi bir qozigha ziyade az kelse, öy igisi bilen uning öyining yénidiki heqemsayisi kiriship bir qozini alsun. Shundaqki, kishilerning sanigha muwapiq herbir kishining yémikini teyinlep, qozining hésabini qilinglar. ⁵ Siler ilghaydighan qozining özi qoy we ya öchkilerdin xillinip, bir yashqa kirip eyibsiz bolsun. ⁶ Emma uni bu ayning on tötinchi künigiche saqlanglar. U waqit Israilning jamaitining hemme kishiliri jem bolup axshimi uni soyup, ⁷ uning qénidin élip, uni yégen öy ishiklirining béshi bilen ikki yan yaghichigha sürkep, ⁸ shu kéchisi göshini yésun. Göshning özi kawap qilinip pétir nan bilen achchiq otyashqa qoshulup yéyilsun. ⁹ Lékin buningdin xam we ya suda pishurghan bir némini yémey, belki uni bash, put we ich qérinliri bilen otta qorup yep, ¹⁰ uning héchnémisini etigiche qoymanglar. Eger bir némissi etigiche éship qalghan bolsa, uni otqa sélip köydürüwétinglar. ¹¹ Uni yégen waqitta belliringlarni baghlap ayaghliringlarga choruq kiyip, qolliringlarda hasa tutup, **Xudawendining Pasxasi** bolghini üçhün uni

aldirashliq bilen yenglar. ¹² Chünki men u kéchisi Misir yurtini kézip, andaki hemme tunjilarni, xahi insanningki bolsun, xahi haywanningki bolsun, öltürüp özüm Xudawende bolghach, Misirning hemme butlirining üstige höküm qilimen. ¹³ Emma qan özi siler olturghan öylerde silerge nijat yetküzidighan belge bolsun, chünki qanni körsem, silerdin **ötüp kétimen**. Bu teriqide Misir yurtini urghinimda, silerge xarabliq keltüridighan bala tegmeydu. ¹⁴ U kün bolsa silerge bir xatire küni bolup, uni Xudawendining héyti pemlep, nesildin nesilge bu héytning resmini tutunglar. ¹⁵ Yette kün pétir nan yep turup, awwalqi kündin tartip öyliringlardin xémirturuchni chiqiriwétinglar. Chünki kimki awwalqi kündin tartip yettinchi kün'giche örlitilgen nan yése, beni-Israildin késilsun. ¹⁶ Emma awwalqi künde silerning muqeddes mejlisinglar bolup, yettinchi künde hem shundaq bir muqeddes mejlisinglar qurulsun. Bu ikki kün ichide héch ish qilinmighay, yalghuz her adem yeydighan taami toghrisidiki ishnila qilsun. ¹⁷ Men shu künde qoshunliringlarni Misir yurtidin chiqarghinim üçün, siler Pétir nan héytini tutup, nesildin nesilge u küning resmini tutunglar. ¹⁸ Awwalqi ayning on tötinchi küni axshamdin tartip, shu ayning yigirme birinchi küni axshamghiche pétir nan yenglar. ¹⁹ Yette kün ichide öyliringlarda héch xémirturuch bolmisun. Chünki yat kishi bolsun we ya yurtluq kishi bolsun, herkimki örligen bir némini yése, Israilning jamaitidin késilsun. ²⁰ Siler héch örligen nersini yémey, qeyerde oltursanglar pétir nan yenglar».

²¹ Musa Israilning hemme aqsaqallarini qichqirip ulargha éyttiki: «Bérip, xanidanliringlarga muwapiq özünglar üçün bir qozini élip, Pasxa qozisini söyünglar. ²² Andin bir tutam zupani élip, uni qachidiki qan'gha tögürüp, qachining qénini ishikning béshi bilen ikki yan yaghichigha sürkenglar. Emma silerdin héchbiri etigiche öz öy ishikidin chiqmisun. ²³ Chünki Xudawende Misirni urmaq üçün kézip ötidighan bolidu. Lékin ishikning béshi bilen yan yaghichidiki qanni körüp, Xudawende ötüp kétip, xarab qilghuchini öyliringlarga kirip, silerni urghili qoymaydu. ²⁴ Silerge bu resimni özünglar bilen baliliringlar üçün ebedkiche bir qaididek tutmiqinglar lazim bolup, ²⁵ Xudawende öz wedisige muwapiq silerge bérédighan yurtqa kirgininglarda bu ibadetni qilip, ²⁶ baliliringlar silerdin: « Bu ibaditinglar néme iken?» dep sorisa: ²⁷ « Misirni urghinida bizning öylirimizni ayap, Misirda beni-Israilning öyliridin ötüp ketken Xudawendige bir Pasxa qurbanliqi bolidu» dep éytinglar». Shuni dégende xelq éngiship sejde qildi. ²⁸ Andin beni-Israil bérip, Xudawende özi Musa bilen Harun'gha buyrughinidek ishlep, shuninggha muwapiq ish qördi.

Oninchi bala

²⁹ Emma yérim kéchisi Xudawende textte olturaqliq Firewnning tunjisidin tartip, zindanda olturaqliq mehbusning tunjisighiche, Misir yurtidiki hemme **tunjilarni urup**, maldin awwalqi tughulghan hemmisinimu öltürdi.

³⁰ Buning üçün Firewn bilen hemme xizmetkarliri we misirliqlarning hemmisi kéchide qopup, kishi ölmigen héch öy qalmighach, Misirda chong bir peryad chiqti. ³¹ U waqit Firewn kéchisi Musa bilen Harunni qichqartip éyttiki: «Siler özünglar beni-Israil bilen bille méning xelqimning arisidin chiqip kétip, özünglar éytqandek bérip, Xudawendige ibadet qilip, ³² déginginglardek qoy bilen kaliliringlarni alghach, kétip manga duayixeyr oqunglar» dédi. ³³ U waqit misirliqlar qowmni yurttin ittik chiqarmaq üçün ularni qistap: «Hemmimiz ölmisek bolidu» dep éytishti. ³⁴ Emma xelq bolsa xémiri örlimeste uni éliwélip, xémir kasanglirini kiyimliride yögep, mürilirige élip kötürüp ketti. ³⁵ Beni-Israil özi Musa buyrughandek qilip, misirliqlardin kümüsh bilen altun monchaqliri we égin tiligenidi. ³⁶ Xudawende özi qowmgha misirliqlarning közlidiride iltipat tapturghini üçün bular ularning özige sorighiniche berdi. Bu teriqide ular misirliqlardin olja alghanidi.

³⁷ U waqit beni-Israilning özi, balilardin bashqa, alte yüz mingche adem bolup, Ramsestin chiqip Sukkotkiche piyade bardı. ³⁸ Arilash guruh ulargha hem qoshulup, nahayiti tola qoy, kala we mal ular bilen bille chiqti. ³⁹ Misirdin alghach chiqqan xémirdin ular pétir nan étip qoydi. Chünki ular Misirda hayal bolalmay, heydelgini üçün xémir örlimigenidi. Ular hem özi üçün yol taamini teyyar qilalmighanidi. ⁴⁰ Beni-Israil Misirda olturghan waqit özi töt yüz ottuz yil idi. ⁴¹ Emma bu töt yüz ottuz yil tamam bolghan künide Xudawendining hemme qoshunliri Misir yurtidin chiqip ketti. ⁴² U özi ularni Misir yurtidin chiqarghini üçün, bu kéche Xudawendige atap ötküzüsh kérek bolghan héyt bolup, bu özi Xudawendining kéchisi bolghach, nesildin nesilge hemme beni-Israilgha héyt bolidu.

Pasxa héyti we musapirlar

⁴³ Xudawende Musa bilen Harun'gha éyttiki: «Pasxa qozisi toghrisidiki qaide shu bolsunki, héch gheyriy yurtluq adem uningdin yémisun. ⁴⁴ Lékin birkimning pulgha élin'ghan quli bolsa sen uni xetne qilghandin kéyin, buningdin yésun. ⁴⁵ Emma musapir bilen medikar buningdin yémisun. ⁴⁶ Uni bashqa bir öyge yökimeysen, belki oxshash bir öyde yéyilip, uning héchbir söngiki sundurulmisun. ⁴⁷ Israilning hemme jamaiti shuni tutsun. ⁴⁸ Eger sen bilen bir

musapir olturushup, Xudawendining Pasxa héytini tutqili xalisa, uning hemme erkekliri xetne qilinsun. Andin kélip héytini tutup, özi yurtluq kishidek sanalsun. Lékin xetnisiz adem buningdin yémisun. ⁴⁹ Yurtluq kishi özi bilen aranglarda olturaqliq musapir üçhün oxshash qaide bolsun» dédi. ⁵⁰ U waqit beni-Israilning hemmisi Xudawende özi Musa bilen Harun'gha buyrughandek qildi. ⁵¹ Shu künning özide Xudawende beni-Israilni ularning qoshunlirigha muwapiq Misir yurtidin chiqardi.

Tunji tughulghanlarni Xudagha bérish

13¹ Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ² «Beni-Israilning arisida tughulup baliyatquni achqan her tunjini, xahi insanningki bolsun, xahi haywanningki bolsun, manga ata qilghin, chünki méningkidur» dédi. ³ Musa qowmgha éyttiki: «Siler Misirdin chiqip, u qulluq öyidin ketken bu künni yad qilinglar, chünki Xudawende silerni bu yerdin qudretlik qoli bilen chiqardi. Buning üçhün héch örligen nerse yéyilmisun. ⁴ Abib ayining bu künide chiqidighan boldunglar. ⁵ Emdi Xudawende sanga bergili ata-bowiliringgha qesem qilip, süt bilen hesel aqidighan yurtqa, yeni qanaaniylar, xittiylar, amoriylar, xiwwiylar we yebusiylarning yurtigha séni yetküzginide bu ayda shu ibadetni qilghaysen. ⁶ Yette kün'giche pétir nan yep, yettinchi künde Xudawendining héytini tutqaysen. ⁷ Yette kün pétir nan yéyilip, sen bilen örlitilgen nan tépilmisun we ya öpchöreng bilen pütün yurtungda héch xémirturuch körünmisun. ⁸ U küni sen öz oghlunggha: « Misirdin chiqqinimda Xudawende manga qilghan iltipatini yad qilip, shükür keltürmek üçhün buni qilimen» dep éytip bergin. ⁹ Xudawendining qanun-permanliri aghzingda bolushi üçhün bu özi qolungda bir belgidek turup, közliring aldida bir yadikardek bolsun. Chünki Xudawende séni qudretlik qoli bilen Misirdin chiqardi. ¹⁰ Emdi bu qaidini tayin waqitta yildin yilgha tutqaysen. ¹¹ Xudawende sen bilen ata-bowiliringgha qilghan qesimige muwapiq qanaaniylarning yurtini sanga bérrip, anda séni yetküzginide, ¹² baliyatquni achqan hemmisini Xudawendige bergeysen, shundaqla mélingning hemme tunji erkeklirimu Xudawendingiki bolsun. ¹³ Emma ésheklerning hemme tunjilirining ornigha birdin qoy bergin. Eger uning ornigha bir nerse bermiseng, uning boynini sunduruwetkin. Emma insanning hemme tunjilirining ornigha bedel bérilgech oghulliringning tunjiliri üçhün bedel bergeysen. ¹⁴ Kéyinki künlerde oghlung sendin: « Buning menisi némidur?» dep sorisa, sen uninggha jawab bérrip: « Xudawende qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqirip, u qulluq öyidin azad qilip qoydi. ¹⁵ Chünki Firewn boyni qattiq qilip, bizni qoyup bergili unimighanda, Xudawende Misir yurtidiki

xahi insanningki bolsun, xahi malningki bolsun, hemme tunjilarni öltürdi. Uning üçhün men malning baliyatquni achqan hemme tunjilirini Xudawendige qurbanliq qilip, oghullirinning hemme tunjiliri üçhün bedel bérimen» dep éytqin. ¹⁶ Bu özi qolungda bir belgidek turup, péshanengde bir qashqa bolsun. Chünki Xudawende qudretlik qoli bilen bizni Misirdin chiqardi» dédi.

Qizil déngizdin ötüşh

¹⁷ Emma Firewn qowmni ketkili qoyghandin kéyin, filistiniylerning yurtidin ötidighan yoli yéqinraq bolsimu, Xuda ularni bu yol bilen bashlimidi. Chünki Xuda: «Xelq özi jengge uchrisa, qorqup pushayman qilip, Misirgha yénip ketmisun» dep xiyal qildi. ¹⁸ Bu sewebtin Xuda xelqni qizil déngiz teripidiki chölning yoli bilen élip bardı. Beni-Israil özi Misirdin chiqqinida qorallıq idi. ¹⁹ Emma Musa Yüsüpning söngelirini bille éliwalghach ketti. Chünki Yüsüp özi beni-Israildin qesem élip: «Xuda silerge qarighinida méning söngelirimni mundin bille élip kétinglar» dep éytqanidi. ²⁰ Andin ular Sukkottin chiqip, chölning chétidiki Étamgha chüshti. ²¹ Emma Xudawende ulargha yol körsetmek üçhün kündüzi bir bulut tüwrükide, kéchisi yoruqluq bermek üçhün ot tüwrükide bolup, ularning aldida yüretti. Bu sewebtin ular kéche-kündüz yüreytytti. ²² Bulut tüwrüki bolsa kündüzi we ot tüwrüki kéchisi xelqtin ayrilmay, aldida yüretti.

14¹ Xudawende Musagha éyttiki: ² «Sen beni-Israilgha: < Siler yénip, Migdol bilen déngizning otturisidiki Pihaxirotning aldigha chühshüp, Baal-Zéfonning utturida déngizning kanarida chédir tikinglar» dep éytqin. ³ Lékin Firewn özi: < Beni-Israil yurtta éziqip kétip, chölde solinip qaldi» dep xiyal qilsun. ⁴ Ular ni qoghlsun dep, men özüm Firewnning könglini qaturup qoyup, misirliqlar méning Xudawende ikenlikimni bilmiki üçhün Firewn bilen pütün qoshunining üstige öz ulughluqumni ashkara qilimen» dep éytqinida ular shundaq qildi.

⁵ «Qowm qéchip ketti» dep Misirning padishahigha xewer bérilginide, Firewn bilen xizmetkarlirining köngli qowmgha qarshi buzulup: «Beni-Israilni xizmitimizdin qutulup ketkili qoyghinimiz bilen qandaq bir bolmaydighan ishni qilduq» dep éytishti. ⁶ Derhal u özi harwisini qoshturup, öz xelqini bille élip, ⁷ alte yüz xillan'ghan harwa, shundaqla pütün Misirdiki harwilarni yighdurup ularning hemmiside bahadur palwanlarni olturghuzuwélip mangdi. ⁸ Chünki Xudawende Misirning padishahi Firewnning könglini qaturup qoyghini üçhün, beni-Israil ghulach kériship chiqip ketkinide, u özi beni-Israilni qoghlighili

turdi. ⁹ Misirliqlar qopup, Firewnning hemme at harwisi bilen atliqliri chiqip, uning hemme qoshuni bilen bille méngip ularni qoghlap béríp, ular déngizning kanarigha chüshüp Pihaxirotning yénida Baal-Zéfonning utturida chédir tikken jayda ularni tapti. ¹⁰ Firewnning özi yéqinliship turghinida, beni-Israil közlidirini kótürüp qarisa, mana misirliqlar ularning arqisidin kéliwatidu! Shuni körgende beni-Israil tola qorqup kétép, Xudawendige peryad qildi. ¹¹ Ular Musagha éyttiki: «Ejeba bizni chölde ölmek üçhün munda élip kelmisengmu, Misirda göristan tépilmayttimu? Bizni Misirdin chiqirip kelgining bu özi néme qilghan ishing idi? ¹² Misirda turghanda sanga: « Bizni misirliqlargha xizmet qilghili qoyghin» dep éytmiduqmu? Misirliqlarning xizmitini qilish chölge kélip ölginimizdin obdanraq bolatti» dédi. ¹³ U waqit Musa xelqge éyttiki: «Qorqmay shük tursanglar, Xudawendining silerge bérédighan nijatini körisiler. Chünki siler бүгүн көрген misirliqlarni yene ebedkiche hergiz yene körmeyсилer. ¹⁴ Xudawende siler üçhün jeng qilidu. Lékin siler bolsanglar shük turunglar» dédi. ¹⁵ Xudawende Musagha éyttiki: «Némishqa manga peryad qilisen? «Ménginglar» dep beni-Israilgha éytqin. ¹⁶ Lékin sen bolsang hasangni kótürüp qolungni déngizning üstige shiltap, uni ikki qismigha bölgin. Shundaqki, beni-Israil déngizning otturisidin quruq yerdin méngip ötüp ketsun. ¹⁷ Mana bular ularni qoghlisun dep, misirliqlarning köngüllirini qattiq qilip, Firewn bilen hemme qoshuni, uning harwa bilen atliqlirining üstige öz ulughluqumni ashkara qilimen. ¹⁸ Men öz ulughluqumni Firewn we uning harwa bilen atliqlirining üstige ashkara qilghinimda, misirliqlar méning Xudawende ikenlikimni bilidu» dédi. ¹⁹ Israilning qoshunining aldida yürgen **Xudaning perishtisi** emdi ularning keynige ötüp, ularning aldida mangghan bulut tüwrüki hem ularning keynige yötkilip, ²⁰ misirliqlarning qoshuni bilen Israilning qoshunining ariliqida turdi. Bu bulutning özi bir terepke qarangghuluq béríp, yene bir terepke kéchini yorutti. Buning bilen pütün kéchide bir qoshun yene birige yéqin kélelmidi. ²¹ Emma Musa öz qolini déngizning üstige shiltighinida, Xudawende pütün kéchide sherq tereptin qattiq bir boran chiqirip, déngizning suyini keynige yandurghini bilen déngizni quruq yer qilip, suni ikki qismigha bölüdi. ²² Bu teriqide beni-Israil déngizning otturisidin quruq yerdin méngip ötüp ketti. Su bolsa ularning ongyéni bilen chep yénida tamdek bolup, toxtap turghanidi. ²³ Emma misirliqlar ularni qoghlap, Firewnning at, harwa bilen atliqlirining hemmisi ularning keynidin déngizning otturisighiche bardi. ²⁴ Lékin tang atqanda Xudawende ot bilen bulut tüwrükidin misirliqlarning qoshunigha qarap, misirliqlarning arisigha bir qalaymiqanchilik sélip, ²⁵ harwilirining chaqlirininimu chiqiriwetti. Shundaqki, ularning méngishi müshkül boldi. U waqit misirliqlar: «Yürünglar, Israil aldidin qachayli. Chünki Xudawende özi ular üçhün misirliqlargha qarshi jeng qilghili qopti» dep éytishqili turdi. ²⁶ Lékin Xudawende Musagha: «Su özi yénip misirliq

bilen ularning harwa we atliqlirining üstige aqsun dep, qolungni déngizning üstige uzatqin» dep éytti. ²⁷ Musa qolini déngizning üstige uzatsa, tang atqanda déngizning suyi yene öz haligha yénip keldi. Qachqan misirliqlar uninggha uchrighanda Xudawende misirliqlarni déngizning otturisida parakende qildi. ²⁸ Su özi yénip kélip, harwa bilen atliqlarni, derweqe Israilni qoghlap déngizgha kirgen Firewnning pütün qoshunini gherq qildi. Shundaqki, ularning ichidin birimu qutulmide. ²⁹ Lékin beni-Israil déngizning otturididin quruq yerdin méngip chiqip ketti. Su özi ularning ong yéni bilen chep yénida tamdek bolup toxtap turghanidi. ³⁰ Bu teriqide Xudawende u küni beni-Israilni misirliqlarning qolidin qutquzdi. Qarisa, israiliylar misirliqlarningi déngizning kanarida ölük yatqinini kördi. ³¹ Israil bolsa Xudawendining misirliqlarning üstige qilghan hemme chong ishlirini körüp, Xudawendidin qorqup, Xudawendining özi bilen uning bendisi Musagha ishendi.

Musaning Xudagha medhiye oqushi

15 ¹ U waqit Musa bilen beni-Israil Xudawendige medhiye oqup éyttiki: «Xudawende ulughdur dep oquy. U özi at bilen min'güchini déngizgha tashliwetti. ² Xudawende méning küchüm bilen shéirim bolup, özi méning nijatim bolghandur. U méning Xudayim dep, uninggha izzet qilay. U atamning Tengrisidur dep, uni ulughlanduray. ³ Xudawende jeng qilghuchi bolup, Yahweh uning ismidur. ⁴ Firewnning harwa bilen qoshunlirini déngiz ichige tashlisa, buning xillan'ghan palwanliri qizil déngizda gherq qilindi. ⁵ Suning mewji ularni yapsa, ular tashlardek déngizning tégige shungghup ketti. ⁶ Ey Xudawende, ong qolung qudriti bilen shan-sherep tapti. Ey Xudawende, séning ong qolung düshmenni ézip tarmar qildi. ⁷ Öz ulughluqungda tola chong bolup, düshmenliringni nabut qilding. Ghezipingni ewetip, ularni samandek köydürdüng. ⁸ Qehringning borinidin sular jughliship, dolqunlar döwidek tikliship, suning mewji déngizning chongqurida qaturup qaldi. ⁹ Düshmenning özi éyttiki: «Men ularni qoghlap tutup. olja élip üleshtürüp, ulardin intiqam élip yürükimni sowutay, derweqe qilichimni sughurup, öz qolum bilen ularni yoqitay» dédi. ¹⁰ U waqit sen ulargha püwliseng déngiz ularni yapti. Ular bolsa chongqur suda qoghshundek shungghup ketti. ¹¹ Ey Xudawende, tengrilerning arisida sanga oxshash kim bar? Ey möjize qilip, shewketlik bolup, danglan'ghanning özi shan-sherep bilen pak-muqeddeslikte sanga oxshaydighan kim bar? ¹² Sen ong qolungni uzatsang, yer özi ularni yutup ketti. ¹³ Lékin özüng qutquzghan qowmni öz rehimdillikning bilen yéteklep, ularni öz muqeddes makaninggha qudriting bilen bashliding. ¹⁴ Buni anglap, xelqler titriship Filistiyening

olturghuchiliri dehshetke chüshüp, ¹⁵ Édomning emirliri heyran qélishop, Moabning palwanlirigha titrek éliship Qanaanning hemme olturghuchilirining yüriki érip kétip, ¹⁶ wehime bilen dehshet ularni bésiwaldi. Ey Xudawende, ular séning qowming chiqip kétip, öz ilghan'ghan xelqingning özi ötüp bolghuchilik, séning bilikingning ulughluqidin bésilip tashtek tewrenmey turdi. ¹⁷ Sen qowmingni élip bérip, öz mirasing bolghan taghda köchettek salisen. Ey Xudawende, ularni öz makaning bolushqa teyyar qilghan muqeddes xanigha élip barisen. ¹⁸ Xudawende özi hemishe padishah bolup, ebedkiche seltenet qilidu. ¹⁹ Chünki Firewning at bilen harwilirining özi atliqliri bilen bille déngizgha kirip bolghanda, Xudawende déngizning suyini ularning üstige yandurdi. Lékin beni-Israil bolsa déngizning otturisidin quruq yerdin méngip chiqip ketti.

²⁰ U waqit Harunning hemshirisi Meryem ayal peyghemberning özi qoligha bir dapni alsa, hemme xotunlar qoligha dap élip, ussul oyniship uninggha egeshti.

²¹ Meryem bolsa shéir oqup, ulargha jawab bérip: «Xudawende tola ulughdur, dep küylenglar. U özi at bilen min'güchini déngizgha tashliwetti» dep oqudi.

Mara bilen Élim

²² Andin kéyin Musa beni-Israilni qizil déngizdin yürgüzüp, Shurning chöligé élip bardı. Üch kün ular chölde yürüp, su tapalmaytti. ²³ Andin ular Maragha kelse, suyi achchiq bolghini üçün Maraning suyini ichelmidi. Buning üçün u jayning éti Mara qoyuldi. ²⁴ U waqit xelq: «Néme ichimiz» dep Musagha ghotuldashqili turdi. ²⁵ Lékin u Xudawendige peryad qilghinida, Xudawende uninggha bir derexni körsetti. U uni élip sugha tashlisa, su tatliq boldi. U yerning özide Xudawende ulargha qanun bilen belgilimiler toxtitip ularni sinidi. ²⁶ U éyttiki: «Eger sen Tengring Xudawendining sözige qulaq sélip, uning közide yaxshi bolghinini qilip, hökümlirini anglap perzlrini tutsang, men misirliqlarning üstige salghan késelliklerdin héchbirini üstüngge keltürmeymen, chünki men Xudawende séning téwipingdurmen. ²⁷ Andin kéyin Élimgha yétip keldi. U yerde on ikki su buliqi bilen yetmish xorma derixi bar idi. Anda ular suning yénida chédir tikti.

Xuda asmandin manna yaghduridu

16¹ Andin kéyin beni-Israilning hemme jamaiti Élimdin kétip Misir yurtidin chiqqinining ikkinchi ayining on beshinchi künide Élim bilen Sinayning

arisidiki Sin chölige yétip keldi. ² Emma beni-Israilning hemme jamaiti chölde Musa bilen Harun'gha ghotuldighili turdi. ³ Beni-Israil ulargha söz qilip: «Kashki Xudawendining qoli bizni Misir yurtida öltürgen bolsa idi. Anda biz gösh qazanlirining yénida olturup toyghudek nan yémiduqmu? Lékin siler bu jamaetning hemmisini achliq bilen öltürgili bu chölge élip keldinglar emesmu?» dédi. ⁴ U waqit Xudawende Musagha éyttiki: «Mana men asmandin silerge nan yaghdurimen. Shundaqki, xelq özi her kün chiqip, bir künlük lazimligini yighiwalsun. Bu teriqide ularni méning qanunumgha muwapiq yürgili xalamdu yaki emesmu dep sinap körimen. ⁵ Emma altinchi küni ularning yighip kelgen nersiliri bashqa künningkidin ikki hesse ziyade bolsun» dédi.

⁶ U waqit Musa bilen Harun hemme beni-Israilgha éyttiki: «Bu axsham siler özünglarni Misir yurtidin chiqirip kelginining özi Xudawende ikenlikini bilip, ⁷ ete Xudawendining ulughluqini körisiler. Mana Xudawende özi siler uninggha ghotuldighiniglarni anglighandur. Chünki siler üstimizge ghotuldashqili biz kimdurmiz» dédi. ⁸ Musa yene söz qilip: «Bu axsham Xudawende silerge yégili gösh bérip, etigende toyghudek nan béridu, chünki Xudawende özi siler uninggha ghotuldighiniglarni anglidi. Biz némidurmiz? Silerning ghotuldashqininglar bizlerge bolmay, belki Xudawendining üstige boldi» dédi. ⁹ Andin kéyin Musa Harun'gha éyttiki: «Beni-Israilning hemme jamaitige: «Xudawendining qéshigha kélinglar, chünki u özi ghotuldashqininglarni anglidi» dep éyqtin» dédi. ¹⁰ Harun özi beni-Israilning hemme jamaitige sözlep turghinida ular chölning teripige qarisa, Xudawendining shan-sheripi bulutta zahir bolghinini kördi.

¹¹ Xudawende Musagha éyttiki: ¹² «Men beni-Israilning ghotuldashqinini anglidim emdi ulargha: « Bu axsham siler gösh yep etigende nandin toyup, men Tengringlar Xudawende ikenlikimni bilisiler» dep éyqtin» dédi.

¹³ Axsham bolghanda chédirgahni yépiwalghudek bödüniler kélip, etigende chédirgahning chöriside shebnem chüshüp qalghanidi. ¹⁴ Lékin shebnem qurughanda, mana chölde kichik-kichik yumilaq-yumilaq möldürning danisidek nersiler yerde turidu. ¹⁵ Beni-Israil shuni körgende uning néme ikenlikini bilmigini üçün: «Bu néme iken?» déyishti. U waqit Musa ulargha éyttiki: «Xudawende silerge taam qilip bergen nan özi shudur. ¹⁶ Xudawende özi: « Silerdin herbiri öz yégülükige qarap uningdin yighiwalsun. Öy kishilirining sanigha qarap herbir kishi üçün bir omer miqdarini yighqaysiler. Shundaqki, her adem öz chédiridiki kishiler üçün yighiwalsun» dep buyrudi» dédi. ¹⁷ U waqit beni-Israil shundaq qilip bezisi jiqraq bezisi azraq yighiwaldi. ¹⁸ Lékin ular uni omer miqdari bilen tartip körse, jiqraq yighqan kishiningkidin bir néme oshuq chiqmay, azraq yighqan kishiningkidinmu bir néme kem chiqmidi. Herbir kishi öz yégülükige yetküdek

yigʻhanidi. ¹⁹ Musa ulargha: «Silerdin héchbiri buningdin bir némini etigiche saqlimisun» dédi. ²⁰ Shundaq bolsimu, ular Musaning sözige unimidi, belki bezisi uningdin az-maz nersini etisigiche saqlap qoydi. Shundaq qilsa, bu nerse qurtlap purap qaldi. Bu ish üçhün Musa ulargha xapa bolup achchiqlandi.

²¹ Bu sewebtin ularning herbiri her etigen öz yégülükige qarap yigʻhiwélip, qalghini bolsa aptap chiqqanda érip kétetti.

²² Lékin altinchi küni ular künlük nanning ikki hessisini jemlep, herbir kishi üçhün ikki omer miqdarini yigʻhiwaldi. Yigʻhip kélip jamaetning hemme serdarliri buni Musagha éytip qoydi. ²³ U ulargha éyttiki: «Ete rahet küni bolup, Xudawendining muqeddes shabat küni bolghach, pishuridighininglarni pishurup, qaynitidighininglarni qaynitiwélip, éship qalghan nersilerning hemmisini etigiche saqlap qoyunglar» dep Xudawendining buyrugʻhinidur» dédi. ²⁴ Ular Musa buyrugʻhandek uni etisigiche saqlap qoysimu, xahi purimay, xahi qurtlimay, saq turdi. ²⁵ Musa éyttiki: «Bügün buni yenglar, chünki bügün Xudawendining shabat küni bolghini üçhün bu kün yerde héchnéme tapalmaysiler. ²⁶ Alte kün ichide buningdin yigʻhinglar, lékin yettinchi kün shabat bolghini üçhün u künde héchnéme tépilmaydu» dédi. ²⁷ Herqandaq bolsa, xelqning birnechchisi yettinchi küni yégülük yigʻhqili chiqip, héchnéme tapalmidi. ²⁸ U waqit Xudawende Musagha éyttiki: «Siler qachan'ghiche méning qanun bilen emrlirimni tutmay, boynunglar qattiq qilisiler? ²⁹ Mana Xudawende silerge shabat künini bergini üçhün, herbiringlar öz jayida olturup, yettinchi küni héchkim öz öyidin tashqirigha chiqmisun dep, ikki künlük yégülükni altinchi küni berdi emesmu?» dédi. ³⁰ Uning üçhün qowm yettinchi küni aram aldi.

³¹ Beni-Israil bu yégülükning ismini manna qoyup qoydi. Bu özi yumghaqsüt uruqidek aq bolup, uning tétiqi heselde yughurghan quymaqtek idi. ³² Musa éyttiki: «« Buningdin bir omer miqdarini toshturuwélip, ular men silerni Misirdin chiqirip kelgende silerge chölde yégili bergen nanni körsun dep, buni kélidighan nesilliringlar üçhün qoyup qoyunglar» dep Xudawende buyrudi» dédi. ³³ Musa Harun'gha: «Qachini élip, bir omer miqdari manna uninggha sélip, kélidighan nesilliringlar üçhün saqlansun dep, Xudawendining aldida qoyup qoyghin» dédi. ³⁴ U waqit Harun özi Xudawende Musagha buyrugʻhandek saqlansun dep, uni shahadet sanduqining aldida qoyup qoydi. ³⁵ Bu teriqide beni-Israil olturaqlashqan yurtigha yétip kelgüchilik, qiriq yil dawamida manna yep turdi. Ular Qanaan yurtining chégrisigha yetküchilik manna yédi. ³⁶ Bir omer miqdari bolsa éfaning miqdarining ondin bir qismigha barawer idi.

Massa we Meriba

17¹ Andin kéyin beni-Israilning hemme jamaiti qopup, Sin chölidin chiqip, Xudawendining buyruqigha muwapiq seper qilip yürüp, Refidim dégen yerge kélip chüshti. Emma anda xelqge ichkili su yoq idi. ² U waqit xelq özi Musa bilen éytiship: «Bizge icheyli su bergin» dédi. Lékin Musa ulargha: «Némishqa men bilen éytiship, némishqa Xudawendini sinap turisiler» dep jawab berdi. ³ Lékin xelq su üçün ussap turup, Musagha ghotuldiship: «Némishqa sen biz bilen balilirimiz we mélimizni ussuzliq bilen öltürgili bizni Misirdin chiqirip kelding» dédi. ⁴ U waqit Musa Xudawendige peryad qilip: «Bu qowmgha néme qilay? Ular méni chalma-késeq qilghili az qaldi» dep éytti. ⁵ Xudawende Musagha jawab berdiki: «Sen Israilning aqsqaqalliridin birnechchisini özüng bilen élip, xelqning aldida bérip, Nil deryasining suyini urghiningda ishletken hasangni qolungda tutup chiqqin. ⁶ Mana men anda bolup, Xorébtiki qoram téshining üstide séning aldingda turimen. Sen bolsang qoram tashqa urghin. Buning bilen xelqge ichkili uningdin su chiqidu» dédi. Musa özi Israilning aqsqaqallirining aldida shundaq qilip, ⁷ beni-Israil anda éytiship: «Xudawende arimizda barmu emesmu?» dep Xudawendini sinighini üçün u yerni Massa we Meriba dep atidi.

Amalek bilen cheng qilish

⁸ Andin kéyin Amalek kélip, Refidimde Israil bilen soqushqili turdi. ⁹ U waqit Musa Yeshuagha éyttiki: «Özimiz üçün ademler xillap, Amalek bilen soqushqili chiqqin. Men bolsam, ete Xudaning hasisini qolumda tutup, égziklikning choqqisida turup turimen» dédi. ¹⁰ Yeshuaning özi Musa buyrughinidek qilip, Amalek bilen soqushqili bashlidi. Lékin Musa, Harun we Xur özi égziklikning choqqisigha chiqti. ¹¹ Musa öz qolini kötürüp turghuchilik, Israil küchlük turatti. Lékin uning qoli pes bolup chühse, Amalek küchlük boldi. ¹² Musaning qolliri éghir bolghanda ular bir tash élip, uning tégide qoydi. U özi uning üstide olturghandin kéyin, Harun bilen Xur – biri bir teripide yene biri bashqa teripide – uning qollirini yölep turdi. Bu teriqide uning qolliri kün chüshküchilik kötürülüp turdi. ¹³ Shundaq qilip, Yeshua özi Amalek bilen uning xelqini qilich bisi bilen urdi. ¹⁴ Xudawende Musagha éyttiki: «Buni bir yadikar bolmaq üçün bir kitabta yézip, Yeshuaning xatirisigha keltürgin. Chünki men Amalekning yadikarini undaq yoqitimenki, asmaning tégide hergiz qalmaydu» dédi. ¹⁵ Musa özi bir qurban'gahni yasap, uning ismini «Xudawende tughumdur» dep éytip: ¹⁶ «Xudawende nesildin nesilge Amalekke qarshi jeng qilidu dep, qolumni Xudawendining textige kötürimen» dédi.

Yétro Musaning qéshigha kélishi

18¹ Musaning qéynatisi bolghan Midiyanning kahini Yétro özi: «Xudawende Israilni Misirdin chiqardi» dep ishitip, Xudaning Musa bilen öz qowmi Israilga qilghan hemmisini anglap qaldi. ² U waqit Musaning qéynatisi Yétroning özi Musaning anda ewetip qoyup qoyghan xotuni Zipora bilen uning ikki oghlini özi bilen bille élip, yolgha chiqti. ³ Bularning birige Gershom dep at qoyulghanidi, chünki Musa: «Men yat yurtta musapirdurmen» dep éytqanidi. ⁴ Yene birige Éliyezer dep at qoyulghanidi, chünki Musa: «Atamning Tengrisi méning yardimim bolup, méni Firewnning qilichidin qutquzdi» dep éytqanidi. ⁵ Musaning qéynatisi Yétro özi Musaning oghulliri bilen xotunini alghach, Musa chölde Xudaning téghining yénida chédir tikken yerge yétip kélip, uninggha: ⁶ «Men séning qéynatang Yétro, öz xotunung bilen uning ikki oghlini qéshinggha alghach keldim» dep éytquzdi. ⁷ U waqit Musa öz qéynatisining aldigha chiqip, tezim qilip uni söydi. Ular bir-biridin hal ehwal soriship chédirgha kirgendin kéyin, ⁸ Musa qéynatisigha Xudawende Israilning jehitidin Firewn bilen misirliqlargha qilghan hemme ishini dep bérip, ularning yolda tartqan hemme jebrini bayan qilip, Xudawendining ularni qandaq qutquzghinini éytip berdi. ⁹ Yétro bolsa Xudawende özi Israilni misirliqlarning qolidin qutquzup, ulargha qilghan hemme yaxshiliqni anglap xush boldi. ¹⁰ Yétro éyttiki: «Silerni misirliq bilen Firewnning qolidin qutquzup, bu qowmni misirliqlarning qolidin xalas qilghan Xudawendining özi mubarektur. ¹¹ Ular bularning özige yoghanliq qilghinida, uning özi körsetken bu ishlardin Xudawendining hemme tengrilerdin ulugh ikenlikini emdi bildim» dédi. ¹² Andin kéyin Musaning qéynatisi Yétro Xudagha bir köydüridighan qurbanliq bilen birnechche soyum qurbanliqni keltürginide, Harun bilen Israilning hemme aqsaqalliri Musaning qéynatisi bilen bille Xudaning huzurida taam yéyishke keldi. ¹³ Etisi Musa qowmgha höküm qilghili oltursa, xelq özi etigendin tartip axshamghiche Musaning chöriside turatti. ¹⁴ Musaning qéynatisi uning xelqi üçhün qilghan hemme ishini körgende éyttiki: «Séning qowmgha qilidighan bu ishing néme bolidu? Némishqa yalghuz olturisen? Xelq özi etigendin tartip axshamghiche séning chörengde olturidu emesmu?» dédi. ¹⁵ Musa öz qéynatisigha jawab bérip: «Xelq özi Xudadin sorimaq üçhün méning qéshimgha chiqip, ¹⁶ qachanki ularning bir dewasi bolsa, manga kélidu. Men bolsam ularning otturida höküm qilip, ulargha Xudaning qanun bilen emrlirini bildürüp turimen» dédi. ¹⁷ Musaning qéynatisi uninggha éyttiki: «Sen yaxshi teriqide ishlimeysen. ¹⁸ Sen özüng bilen chörengdiki xelq bolsa hérip ketmemdu? Bu ish sanga ziyade éghir bolidu. Sen uni yalghuz qilalmaysen. ¹⁹ Emdi méning sözümge qulaq salghin. Xudawende sen bilen bolsun. Men sanga bir meslihet

salay: Sen özüng Xudaning aldida qowmning wekili bolup, ularning dewalirini Xudaning aldigha sélip, ²⁰ ulargha qanun bilen emrlerni bildürüp mangidighan yolni körsitip, néme qilidighinini uqturup qoyghaysen. ²¹ Lékin sen hemme qowmning arisidin Xudadin qorqup, naheq payda tépishni yaman köridighan taqiti bar ishenchlik kishilerni ilghap, xelqning üstige bash qilghaysen. Bezisini mingbéshi, bezisini yüzbéshi, bezisini ellikbéshi, bezisini onbéshi tiklep qoyghaysen. ²² Bular hemishe xelqge höküm qilsun. Eger bir zörürrek dewa chiqip qalsa, buni sanga tapshursun. Lékin hemme kichik-kichik dewalarni ular özi jaylisun. Ular bu teriqide séning yüküngni kötürüşüp bermiki bilen sanga yénikrek bolidu. ²³ Eger shundaq qilsang, Xuda buyrusa, özüng chidiyalaysen. Bu xelqning hemmisimu tinch-aman öz jayigha baralaydu» dédi.

²⁴ Musa öz qéynatisining sözige qulaq sélip, déginining hemmisini qildi.

²⁵ Musaning özi hemme Israilning arisidin qabil ademlerni ilghap, ularni xelqning üstige bash qilip, bezisini mingbéshi, bezisini yüzbéshi, bezisini ellikbéshi, bezisini onbéshi qilip qoydi. ²⁶ Bular hemishe qowmgha höküm qilip turup, éghirraq dewalar bolsa Musaning aldigha élip bérip, kichik-kichik dewalar bolsa ular özi höküm qilatti. ²⁷ Andin kéyin Musa öz qéynatisini yolgha sélip qoymiqi bilen bu özi yurtigha yénip ketti.

Sinay téghida

19¹ Beni-Israil Misir yurtidin chiqqanning üçinchi ayi bashlighan künide ular Sinay chölige yétip keldi. ² Chünki ular Refidimdin chiqip Sinay chölige yétip kélip, chölde chédir tikti. Anda Israil özi taghning utturida chüshüp toxtidi. ³ Musa Xudaning qéshigha chiqsa, Xudawende tagh teripidin uninggha xitab qilip éyttiki: «Sen Yaqubning xanidanigha mundaq éytip, beni-Israilgha shu xewerni berginki: ⁴ « Men misirliqlargha néme qilghinimni özünglar kördünglar. Men silerni Bürküt qanatlirigha mindürüp, qéshimgha élip kelmidimmu? ⁵ Emdi siler méning sözüمنى anlap ehdemni tutsanglar, bashqa hemme taipilerning arisidin manga xas bir qowm bolisiler, chünki pütün yer méningkidur. ⁶ Siler bolsanglar men üçün kahinlardan ibaret bir padishahliq we muqeddes bir qowm bolisiler» dégen sözlerni beni-Israilgha éytqaysen» dédi.

⁷ U waqit Musa yénip kélip, qowmning aqsaqallirini qichqartip, Xudawende uninggha buyrughan shu sözlerning hemmisini ulargha bayan qildi. ⁸ Qowmning hemmisi bir éghiz bilen jawab bérip: «Xudawende buyrughaning hemmisini qilimiz» dep éytqinida Musa qowmning uchurini élip Xudawendingning qéshigha bardı.

⁹ Xudawende Musagha: «Mana men sanga söz qilghinimda xelq özi buni anlap hemishe sanga ishensun dep, bir qara bulutta sanga kélimen» dep éytti. Musamu

qowmning uchurini Xudawendige anglatti. ¹⁰ Xudawende Musagha éyttiki: «Sen qowmning qéshigha bérip, bûgün bilen ete ularni pak qilip, éginlirini yudurghin. ¹¹ Ular ögünlükke teyyar tursun, chünki ögünlük hemme qowmning köz aldida Xudawende Sinay téghigha chüshidu. ¹² Sen xelq üçün uning chörisige bir pasil belgilep bérip: «Siler éhtiyat qilip, xahi taghqa chiqmay, xahi uning yénigha barmanglar. Kimki taghqa tegse, öltürülsun. ¹³ Uninggha qol tegküzlme, belki chalma-késeq qilinsun yaki étilsun. Xahi haywan, xahi insan bolup mundaq qilsa, tirik qoyulmisun» dep éyqtin. Lékin kanay uzun awaz bilen chélin, ular taghqa chiqsun» dédi.

¹⁴ Musa özi taghdin chüshüp qowmning qéshigha bérip, xelqni pak qilip ularning éginlirini yudurdi. ¹⁵ Andin xelq: «Héchkim bir xotun'gha yéqin barmay, ögünlükke teyyar turup turunglar» dédi. ¹⁶ Üchinchi küni bolghanda yorughan zaman hawa güdürligili bashlap, chéqin chéqip, qara bir bulut taghni yépip, kanayning qattiq bir awazi chiqti. Buni körüp, chédirgahtiki hemme xelq qorqunchidin titrigili turdi. ¹⁷ Musa qowmni Xudaning aldida hazir qilmaq üçün chédirgahtin élip chiqti. Ular kélip taghning tüwide turdi. ¹⁸ Pütün Sinay téghi bolsa Xudawende otta uning üstige chüshkini üçün tütündin yépilghanidi. Shundaqki, bir xumdandin tütün chiqqandek tütün üstige örlep, pütün tagh qattiq tewren'gili bashlidi. ¹⁹ Kanay üni bolsa barghanséri örlen'gili turdi. Musa özi söz qilsa, Xuda anglap ünlük awaz bilen jawab bergili turdi. ²⁰ Xudawende Sinay téghining choqqisigha chüshti. Andin Xudawende özi Musani taghning choqqisigha qichqarsa, Musa derhal taghqa chiqti. ²¹ Xudawende Musagha éyttiki: «Sen chüshüp, xelqge nesihet bérip: «Xudawendini körmek üçün qistiwal manglar. Undaq qilsanglar, silerdin tola kishi ölidu» dep éyqtin. ²² Xudawende ulargha halaket yetküzmisun dep, Xudawendige yéqin baralaydighan kahinlarmu özini muqeddes qilsun» dédi. ²³ Lékin Musa Xudawendige éyttiki: «Xelq özi Sinay téghigha chiqalmaydu. Chünki sen özüng bizge nesihet bérip: «Taghning chörisige bir pasil belgilep, uni muqeddes qilghin» dep éytmidingmu?» dédi. ²⁴ Xudawende Musagha éyttiki: «Anda chüshüp Harunni alghach, yénip chiqqin. Lékin kahinlar bilen xelq bolsa ulargha halaket yetküzmisun dep, Xudawendining qéshigha kelmek üçün pasildin ötmisun» dédi. ²⁵ U waqit Musa xelqning qéshigha chüshüp, ulargha buni dep berdi.

On emr

20¹ Xuda Musagha bu hemme sözlerni qilip éyttiki:
² «Men séni qulluqung öyi bolghan Misirdin chiqirip kelgen Reb Xudayingdurmen.

³ Mendin bashqa tengriliring bolmisun. ⁴ Özüng üçün but yasimighin, xahi yuqirida asmanda, xahi töwende yerde, xahi yer astida suda bolghan nersilerdin héchbirining süritini yasimighin. ⁵ Mundaqlargha xahi sejde qilmay, xahi ibadet qilmighin. Chünki men Tengring Xudawende bolsam, bir gheyretlik Xuda bolup, kimki méni yaman körse, baliliridin üçinchi, derweqe tötinchi nesligiche atabowiliri qilghan gunahlirining intiqamini alimen. ⁶ Lékin kimki méni dost tutup, méning emrlirimni tutsa, ming nesligiche merhemet körsitimen.

⁷ Reb Xudayingning ismini bihude ishletmigin, chünki Xudawende uning ismini bihude ishletküchige jaza bermey qoymaydu.

⁸ Shabat künini muqeddes tutqili yadingda saqlighin. ⁹ Alte kün ishlep, hemme emelliringni qilghaysen. ¹⁰ Lékin yettinchi küni Tengring Xudawendining shabat küni bolghach, u künde xahi özüng, xahi oghlung, xahi qizing, xahi qulung, xahi dédiking, xahi ulighing, xahi derwaziliring ichidiki musapir héch ish qilmisun.

¹¹ Chünki alte kün ichide Xudawende özi asman bilen yerni, déngiz bilen uning ichidiki hemme barini yaratti, lékin yettinchi künide rahet aldi. Buning üçün Xudawende shabat künini beriketlep, uni muqeddes qildi.

¹² Atang bilen ananggha hörmet qilghin. Shundaq qilsang, Tengring Xudawende sanga béridighan yurtta uzun ömür körisen.

¹³ Qatilliq qilmighin.

¹⁴ Zina qilmighin.

¹⁵ Oghriliq qilmighin.

¹⁶ Heqemsayeng üstide yalghan guwahliq bermigin.

¹⁷ Heqemsayengning öyidin teme qilmighin we ya heqemsayengning xotunidin ya xizmetkaridin ya dédikidin ya öyidin ya éshikidin ya heqemsayengning bashqa bir nersisidin teme qilmighin».

¹⁸ Xelqning hemmisi hawa güldürlishi bilen chéqin chéqip, kanayning awazi chiqip, taghdin tütün örliginini körgende qorqunchidin titriship néri turup,

¹⁹ Musagha: «Sen yalghuz bizge söz qilsangmu, anglaymiz, lékin Xuda özi bizge söz qilmisun. Chünki undaq qilsa, ölimiz» dédi. ²⁰ Lékin Musa xelqge éyttiki: «Qorqmanglar, chünki Xuda silerning toghranglarda: méning qorqunchum ularning köz aldida bolup, gunah qilmisun dep, silerni sinighili keldi» dédi.

²¹ Shundaq bolsimu, xelk nérida turdi. Lékin Musa Xuda bar qarangghu bulutning qéshigha yéqin bardı.

Qurbanliqlar we qurban'gah toghrisida

²² U waqıt Xudawende Musagha éyttiki: «Sen bérip, beni-Israilgha sözlep: < Méning silerge asmandin söz qilghinim silerge melum bolmidimu? ²³ Siler özünglar üçün méning ornumda Tengri dep, butlar yasimanglar, derweqe

özinglar üçün xahi kümüshtin, xahi altundin butlar yasimanglar› dep éytqin.

²⁴ Sen bolsang men üçün laydin bir qurban'gahni yasap, anda köydüridighan qurbanliq bilen shükür qurbanliqliringni, qoy bilen kaliliringni ötküzgin. Qeyerde öz ismim üçün bir yadikar qilib qoysam, anda sanga kélip séni mubarekleymen.

²⁵ Eger men üçün tashtin qurban'gah yasimaqchi bolsang, yonulghan tashtin yasimighin, chünki sen uninggha eswabingni tegküzseng, uni napak qilisen.

²⁶ Uning aldida ewriting körünüp qalmisun dep, qurban'gahimgha pelempey bilenmu chiqmighin.

Qullar toghrisidiki nizamlar

21 ¹ Sen ularning aldigha qoyidighan ehkamlar shu bolsunki, ² Eger sen bir ibraniy qulni pulgha alsang, alte yilgiche xizmet qilib, yettinchi yili xalis azad bolup ketsun. U yalghuz kelgen bolsa, yalghuz ketsun. ³ Xotun élip kelgen bolsa, xotunimu uning bilen bille ketsun. ⁴ Eger xojisi uninggha xotun élip bérip, shuning uningdin oghul qizliri peyda bolghan bolsa, bu xotun baliliri bilen xojisigha qélip, er yalghuz ketsun. ⁵ Lékin eger qul özi: ‹ Men xojam bilen xotun bala-chaqamgha muhebbitim bolghini üçün azad bolup ketmeymen› dése, ⁶ uning xojisi uni Xudaning aldigha élip bérip, uni ishik yan yaghichining yénida turghuzsun. Shuni qilib xojisi bir mix bilen uning quligini teshsun. Andin kéyin u özi hemishe uning quli bolup qalidu.

⁷ Eger birkim öz qizini dédek qilib satsa, shu özi qullar azad qilin'ghandek azad qilinmisun.

⁸ Xojisi uni özi üçün alghan bolsa we u xojisigha yaqmay qalsa, u uning üçün bedel tölinip azad qilinishigha yol qoysun. Emma uninggha biwapaliq qilghini üçün, uni yat xelqge satqili uning hoquqi bolmaydu. ⁹ Lékin u uni öz oghli üçün alghan bolsa, uninggha öz qizliridek heq bersun. ¹⁰ Eger u bashqa bir xotun alsa, ilgirikisining taam bilen kiyimi we ya er-xotunchiliq wezipisini kémeymtisun.

¹¹ Lékin eger u uninggha shu üç ishni qilmisa, bedel tölenmey, u azad bolidu.

Özige ziyan keltürüş toghrisida

¹² Kimki bir kishini urup öltürse, u özi öltürülsun. ¹³ Lékin eger u kishi uning jénini qestligen bolmay, belki Xuda ölgüchini uning qoligha tapshurghan bolsa, men özüm uninggha qachidighan jayni éytip bérimen. ¹⁴ Eger birkim öz heqemsayisini hiyle bilen öltürmek üçün uninggha hyjum qilsa, u öltürülsun dep, qurban'gahimda bolsimu, uni tutqin.

¹⁵ Kimki öz atisi yaki anisini ursa, u özi öltürülsun.

¹⁶ Kimki bir ademni oghrilisa, xahi uni satqan bolsun, xahi uni saqlighan bolsun, u özi öltürölsun.

¹⁷ Kimki öz atisi yaki anisigha lenet oqusa, u özi öltürölsun.

¹⁸ Eger ikki kishi urushup qélip, biri yene birini tash yaki mushti bilen ölmey, belki yétip qalghudek ura, ¹⁹ emma u qopup hasigha tayinip tashqirigha chiqqudek bolsa, uni urghan kishi özi jazadin azad bolup, yalghuz uninggha waqit jehettiki ziyinini tölep bersun we uni dawalatsun.

²⁰ Eger birkim öz quli yaki dédikini tayaq bilen shundaq ursiki, u uning qol astida ölse, uninggha jaza bérilsun.

²¹ Lékin eger tayaq yégüchi bir yaki ikki kün tirik tursa, xojisining öz puli bolghach, uninggha jaza bérilmisun.

²² Eger kishiler bir-biri bilen urushup qélip, bir éghir ayagh xotunni shundaq urup salsiki, balisi chüshüp kétép, bashqa zeximlinish bolmisa, xotunning éri telipi boyiche hakimning hökümi bilen élip bérilsun. ²³ Lékin eger bashqa zeximlinish bolsa, jan ornigha jan, ²⁴ köz ornigha köz, chish ornigha chish, qol ornigha qol, put ornigha put, ²⁵ köydürüsh ornigha köydürüsh, zexim ornigha zexim, kök ornigha kök bérilsun.

²⁶ Eger birkim öz qul yaki dédikining közini urup kor qilsa, közning ornigha uni azad qilsun. ²⁷ Shundaq hem birkim öz quli yaki dédikining chishini urup sundursa, chishning ornigha uni azad qilsun.

²⁸ Eger bir uy bir er yaki xotun kishini üsüp öltürse, uy özi chalma-késekk qilinip göshi yéyilmisun. Lékin uyning igisige gunah dep hésablanmaydu. ²⁹ Lékin bu uyning ilgiridin üskekk aditi bolghach, igisi agah qilip qoyulghan bolsa, lékin bu özi uni baghlap qoymighini üçün bir er yaki xotun kishini üsüp öltürse, uy özi chalma-késekk qilinip, igisimu öltürölsun. ³⁰ Lékin uningdin xun bahasi telep qilinsa, öz jénining ornida uninggha qanchilik qoyulghan bolsa, bersun. ³¹ Uydin üsülgen kishi oghul yaki qiz bala bolsa hem, shu qanun'gha muwapiqq bolsun.

³² Lékin uy bir qul yaki dédekni üsken bolsa, igisi üsülgen kishining xojisigha ottuz shéqel kümüsh bersun, emma uy özi chalma-késekk qilinsun.

³³ Eger birkim bir quduqq échipp yaki ora kolap, aghzini yapmay qoyghini üçün bir uy yaki éshekk uninggha chüshüp ketse, ³⁴ quduqqning igisi haywanning igisige tölem béripp ölükini özi alsun.

³⁵ Eger bir kishining uyi yene birining uyini üsüp öltürse, tirikk qalghan uy sétilipp pulni barawer bölüshüpp ölükk uyumu üleshssun. ³⁶ Lékin uyning ilgiridin üskekkliki melum bolup turup, igisi baghlap qoymighan bolsa, uyning ornigha uy béripp, ölükk uyni özi alsun. ³⁷ Eger birkim bir uy yaki bir qoyni oghrilap uni soysa yaki satsa, bir uyning ornigha besh uy béripp, bir qoyning ornigha tött qoy bersun.

Özginging méli toghrisidiki nizamlar

22¹ Oghri özi téship turghinida tutulup qélip, tayaq yep ölüp qalsa, öltürgüchining üstige xun jazasi kelmisun. ² Lékin shu weqe bolghan haman kün chiqip qalghan bolsa, xun jazasi kelsun. Emma oghri bolsa oghrilighinini tölep bersun. Uningda bir néme bolmisa, oghrilighinining ornigha özi sétilsun. ³ Eger oghrilighan mal uy, éshek yaki qoy bolup, uning qéshida tirik tépilsa, uning ikki hesse qimmitini tölep bersun.

⁴ Eger birkim yene birining ziraet ya üzümzarliqini yégüzüwetse ya öz mallirini ziraetni yésun dep, qoyup bergen bolsa, öz étizliqi ya üzümzarliqining eng ésil mehsulatidin uninggha ziyanni tölep bersun.

⁵ Eger ot yandurulup tikenlerge tutiship kétip, öñchilerni ya kök ziraetni ya pütün étizliqni köydürüwetse, ot qalighan kishi barliq ziyanni tölep bersun.

⁶ Eger birkim öz heqemsayisige kümüş yaki mal amanet bérip, buning öyidin oghrilinip kétip, oghri tépilsa, u uning ikki hesse qimmitini tölep bersun.

⁷ Lékin oghri tépilmisa, uy igisi heqemsayisining méligha qol tegküzgen ya tegküzmigenliki melum bolsun dep, hakimning aldigha keltürülsun.

⁸ Herqandaq xiyamet bolsa, xahi uy-éshek toghrisida bolsun, xahi qoy-égin toghrisida bolsun yaki bashqa bir nerse toghrisida bolsun, buning toghrisida birkim: « Bu xiyamet bolup » dése, her ikkilisi hakimning aldigha keltürülüp, qaysining üstige gunah toxtitilsa, u özi heqemsayisige ikki hesse qimmitini tölep bersun.

⁹ Eger birkim öz heqemsayisige éshek, uy ya qoy ya bashqa bir janiwar amanet bérip, bu amanet méli kishi körmestin ölüp ketse ya zexim yése ya oghrilinip ketse, ¹⁰ heqemsayisining méligha qol tegküzgen ya tegküzmigenliki melum bolsun dep, Xudawendining qesimi ularning otturisida qoyulsun. Bu qesemning özige mal igisi unap, heqemsayisi uninggha tölep bermisun. ¹¹ Lékin mal uningdin oghrilinip ketse, uning igisige tölep bersun. ¹² Eger uni wehshiy haywan yirtiwetken bolsa, yirtilghan haywanni guwahliq üçün körsitip, uni tölep bermisun.

¹³ Eger birkim öz heqemsayisidin bir haywanni ötne élip, haywan özi uning igisi hazir bolmighan waqitta ölüp qalsa, ötne alghuchi tölep bersun. ¹⁴ Lékin eger igisi hazir bolsa, uni tölep bermisun. Eger haywan özi kiragha élin'ghan bolsa, ziyani öz kirasigha keldi.

Jismaniy hem rohiy buzuqchiliq toghrisidiki nizamlar

¹⁵ Eger bir adem söz saldurmighan bir qizni azdurup uning bilen zina qilsa, uning toyluqini bérip, özi uni xotunluqqa alsun. ¹⁶ Lékin eger qizning atisi uni

uninggha bergili unimisa, zina qilghuchi pak qizlarning toyluqigha barawer uninggha pul bersun.

¹⁷ Jaduger xotunni tirik qoymighin.

¹⁸ Kimki bir haywan bilen yétip munasiwet qilsa, öltürölsun.

¹⁹ Kimki yégane Xudawendidin bashqa tengrilerge qurbanliq ötküzse, öltürölsun.

Ajizlar toghrisidiki nizamlar

²⁰ Biz Misirda musapir bolup turghan iduq dep, musapir kishige naheqliq we ya zulum qilmanglar.

²¹ Tul xotun bilen yétimlerni aghritmanglar. ²² Sen ularni aghritsang, ular manga peryad qilghinida men ularning awazini anglap, ²³ ghezipim tutiship, silerni qilich bilen öltürimen. Shundaqki, öz xotunliringlar tul qilinip baliliringlar yétim bolup qalidu.

²⁴ Eger sen méning qowmimning ichidin sanga heqemsaye bolghan kembeghelge qerz berseng, uninggha jazanixordek muamile qilmighin. Siler uningdin payda almanglar.

²⁵ Eger sen heqemsayengning chapinini görüge alsang, kün olturmasta uninggha yandurup bergin. ²⁶ Chünki chapan özi uning yalghuz yépinchisi bolup bedinining égini shudur. Bu bolmisa, némide yépinip uxlaydu. Bu sewebtin manga peryad qilidighan bolsa, rehimlik bolghinim üçün uning peryadini anglaymen.

Hörmet we ibadet toghrisidiki nizamlar

²⁷ Xudagha kupurluq qilmighin we ya qowmingning hakimigha lenet oqumighin.

²⁸ Xamingning hosuli bilen siqquchungning sherbitidin manga keltüridighan hediengni hayal qilmighin. Sen oghulliringning tunjisini manga bergeysen.

²⁹ Uy bilen qoyliringdin hem shundaq hediye keltürgin. Bala özi yette kün'giche öz anisi bilen tursun, emma sekkizinchi küni uni manga bergin.

³⁰ Siler manga bir muqeddes qowm bolup, yerde yirtilip qalghan bir haywanning göshini yémey, belki uni itlarga tashlap béringlar.

Özge bilen munasiwette bolush toghrisidiki nizamlar

23¹ Yalghan gepni yaymighin we ya yalghan guwah bolup, yaman kishige yan basmighin.

² Yaman ish qilishqa tolilargha egeshmigin we ya bir dewada tolilargha yüz qoyup adaletni yittürüşke sözlimigin.

³ Kembeghelgimu uning dewasida yan basmighin.

⁴ Séning düshminingning uy yaki éshiki éziqip kétip, sanga uchap qalsa, uni uninggha élip bérip bergin. ⁵ Eger sen düshminingning éshikini yükining astida yatqinini körseng, uninggha yadem bergili könglüng tartmisimu, zörür uninggha yadem bergin.

⁶ Qéshingdiki kembeghelning dewasida heqni tolghimighin.

⁷ Yalghan ishtin néri turup, bigunah bilen adilni öltürmigin, chünki yamanni adil sanimaymen. ⁸ Ariliq almighin, chünki ariliq bolsa köridighanlarni kor qilip, adillarning sözini tolghaydu.

⁹ Bir musapir kishige zulum qilmighin, chünki özünglar Misir yurtida musapir bolup turghach, musapirning ehwalini bilisiler.

¹⁰ Alte yilghiche öz yéringni térip, ashliqingni yighqin. ¹¹ Lékin yettinchi yili qowmingning kembeghelliri uningdin yep, ulardin éship qalghanni janggalning haywanliri yésun dep, yerge aram bérip bikar qoyghin. Öz üzümzarliqing bilen zeytunluq béghing toghrisida hem shundaq qilghin.

¹² Alte kün ichide öz ishingni qilip, yettinchi küni aram qilghin. Buning bilen uy éshekliring rahet tépip, dédikingning oghli bilen musapir kishi démini alsun.

Xudaning éytqinini saqlash kérek

¹³ Men silerge éytqinimning hemmisini saqlap, bashqa tengrilerning ismini zikir qilmanglar ya aghzinggha almighin.

¹⁴ Yilda üç mertiwé men üçün héyt qilghin. ¹⁵ Pétir nan héytini tutup, sanga buyrughinimdek Abib ayida yette kün'giche pétir nanni yégin. Chünki u ayda Misirdin chiqqan iding. Lékin héytta héch kishi aldimgha quruq qol kelmisun.

¹⁶ Sen méhnet bilen térighan ziraitingning tunji hosulini orghanda Orma héytini tutqin. Shundaq hem sen méhnet bilen yerde térighan hosulungni yilning axirida yighidighan bolsang, Hosul yighish héytini tutqaysen. ¹⁷ Yilda üç mertiwé hemme erkekliring Reb Xudawendinging huzurigha kelsun.

¹⁸ Sen manga qilidighan soyum qurbanliqing qénini örligen nan bilen ötküzimigin. Héyt qurbanliqing yéghi bolsa bir kéche qonup qalmisun.

¹⁹ Zéminingning tunji hosulini Reb Xudayingning beytige keltürgin. Bir oghlaq

bolsa uni anisining sütide pishurmighin.

²⁰ Mana men **bir perishtini** séni yolda saqlap, men teyinligen yerge séni élip barsun dep, aldingda ewetimen. ²¹ Sen uningdin agah bolup, gépige unap, uni xapa qilmighin. Chünki méning ismim uningda bolghach, u özi gunahliringlardin ötmeydu. ²² Lékin eger sen uning sözige qulaq sélip, méning buyrughinimning hemmisini qilsang, men séning dushmanliringge dushman bolup, sanga zit turghuchilargha zit turimen. ²³ Chünki **méning perishtem** aldingda yürüp, séni amoriy bilen xittiylar, perizziy bilen qanaaniylar, xiwwiylar bilen yebusiylarning yurtigha bashlap barghanda men bularni yoqitimen. ²⁴ Sen bolsang ularning butlirigha bash éqip ibadet qilmighin we ya ular qilghandek qilmay, belki ularni örüwétip, tüwrüklirini sundurghin. ²⁵ Lékin Tengringlar Xudawendige ibadet qilinglar. Shundaq qilsanglar, u özi nan bilen ichkülükünlargha beriket béridu. Késellik bolsa aranglardin chiqirimen. ²⁶ Buning bilen séning yurtungda héchbir xotunning balisi chühshüp ketmey we ya héchbiri tughmas bolmaydu. Ömrüngning künlirini pütün qilimen. ²⁷ Séning aldingda heywitimni ewetip, sen baridighan hemme taipilerni parakende qilip, hemme dushmanliringni keynige yandurup, ²⁸ xiwwiylar, qanaaniylar we xittiylarni aldingdin qachurmaq üçün herilerni ewetimen. ²⁹ Emma yurt chöl bolup qélip, wehshiy haywanlar awup kétép, sanga ziyani yetküzmisun dep, ularni bir yil ichide aldingdin heydiwetmey, ³⁰ belki sen awup, yurtni miras élip bolghuchilik ularni az-azdin chiqirip turimen. ³¹ Séning yurtungning chégrilirini qizil déngizdin tartip, filistiniylarning déngizighiche, shuningdek chöldin tartip Firat deryasighiche toxtitimen. Chünki siler ularni heydiwetkeysiler dep, yurtning olturghuchilirini qolunglarga bérimen. ³² Sen ular bilen yaki tengriliri bilen hergiz ehde tüzminghin. ³³ Ular séni azdurup gunah qildurmisun dep, séning yurtungda turmisun. Mubada sen ularning tengrilirige ibadet qilip tashlisang, bu özi sanga bir tuzaq bolidu.

Xudaning Israil xelqi bilen baghligan ehde

24¹ U Musagha éyttiki: «Sen bérip, özüng bilen bille Harun, Nadab, Abihu we beni-Israilning arisidin yetmish aqsaqal kishini élip kélip, Xudawendining huzurigha chiqip yiraqtin sejde qilinglar. ² Yalghuz Musa Xudawendining qéshigha kelsun, lékin bashqilar yéqin kelmisun. Xelq bolsimu, uning bilen üstige chiqmisun» dédi. ³ Musa bérip, Xudawendining hemme sözi bilen buyruqlirini xelqge dep berginide, hemme xelq bir éghiz bolup: «Xudawendining hemme éytqinini beja keltürimiz» dep jawab berdi. ⁴ Andin kéyin Musa özi Xudawendining hemme sözini pütüwélip, etisi seher qopup, taghning tüwide

bir qurban'gahni yasap, anda Israilning on ikki qebilisining sanigha muwapiq on ikki tüwrükni teyyarlidi. ⁵ U beni-Israilning birnechche yigitlirini ewetse, bular bérip köydüridighan qurbanliq ötküzüp, Xudawendige shükür qurbanliqi bolsun dep, buqilar soyup qurbanliq qildi. ⁶ Andin kéyin Musa qanning yérimini élip, qachilargha qoyup qoyup, yene yérimini qurban'gahqa chéchip, ⁷ ehde kitabini élip, xelqge oqup berdi. Ular: «Xudawendining hemme éytqinigha qulaq sélip itaet qilimiz» dep éytti. ⁸ U waqit Musa qanni élip, xelqge chéchip: «Mana bu özi Xudawende shu sözlerning hemmisige muwapiq, siler bilen baghlighan ehding qénidur» dep éytti.

⁹ Andin kéyin Musa, Harun, Nadab, Abihu we beni-Israildin yetmish aqsaqal kishi tagh üstige chiqip, ¹⁰ Israilning Xudayini kördi. Uning putlirining tégide asmanning süzüklükige oxshash kök yaquttin yasalgan payandazdek bir jisim bar idi. ¹¹ Lékin u özi beni-Israilning ulughlirining üstige qolini uzatmighach, ular Xudani körsimu, yep-ichip turalidi.

¹² Xudawende Musagha éyttiki: «Tagh üstige qéshimgha chiqip, munda turghin. Men sanga tash taxtilirini bérip, sen uni ulargha ögetkili özüm telim üçün yézip qoyghan qanun bilen emrlirimni sanga tapshurimen» dédi. ¹³ U waqit Musa qopup, öz xizmetkari Yeshuani alghach bardı. Shundaq qilip, Musa özi Xudaning téghigha chiqip, ¹⁴ aqsaqallargha: «Biz silerge yénip kelgüchilik munda bizge saqlap turunglar. Mana, Harun bilen Xur silerning yéninglarda qalidu. Eger birkimning ishi bolsa, ularning qéshigha barsun» dédi.

¹⁵ Emma Musa taghning üstige chiqqinida, bulutning özi taghni yapti. ¹⁶ U waqit Xudawendining shan-sheripi Sinay téghining üstige toxtap, bulutning özi uni alte kün'giche saye qilip yapti. Lékin yettinchi küni Xudawende bulut teripidin Musani qichqardi. ¹⁷ Emma Xudawendining shan-sheripi beni-Israilning köz aldida taghning choqqisida hemmini yutquchi ottek köründi. ¹⁸ Musa bolsa bulutning ichige kirip, taghning üstige chiqti. Chiqip, Musa özi qiriq kéche-kündüz taghda turdi.

Ibadet chédirining qurulushi toghrisidiki nizamlar

25 ¹ Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ² «« Manga bir hediye yighip béringlar» dep beni-Israilgha éytqin. Xosh dil bilen béridighan her kishidin **hediyem** yighiwalgahysiler. ³ Siler ulardin alidighan hediye shu, yeni altun, kümüş, mis, ⁴ kök, sösün we qirmiz renglik rext, nepis kanap, öchke yungi, ⁵ Qochqarning qizil renglik térisi, taxash térisi, akatsiye yaghichi, ⁶ chiragh yéghi, yaghlash üçün xushbuy yagh, köydüridighan xushbuy dora-dermek, ⁷ Héqiq tashliri we Éfod toni bilen kökreklikke ornitilidighan tashlar bolsun.

⁸ Ularning arisida makan tutmiqim üçün ular manga **bir muqeddes xanini** yasisun. ⁹ Ibadet chédiri bilen hemme eswabliri bolsa men sanga körsitidighan nemunige muwapiq yasanglar.

¹⁰ Ular akatsiye yaghichidin **bir sanduqni** yasisun. Uning uzunluqi ikki yérim gez bolup, kengliki bir yérim gez, égziligi bir yérim gez bolsun. ¹¹ Sen uni sap altundin qaplap, ichi-sirtini yögep, uning üstün chétining chörisige altundin girwek yasap, ¹² altundin töt halqini quydurup, uning töt putigha qadighin. Ikki halqa bir teripidin, yene ikki halqa bashqa teripide bolsun. ¹³ Sen hem akatsiye yaghichidin ikki baldaqni yasap, ikkilisini altun bilen qaplighin. ¹⁴ Sanduq ular bilen kötürülsun dep, bu baldaqlarni sanduqning ikki yénidiki halqilardin tiqip ötküzgin. ¹⁵ Lékin baldaqlar bolsa sanduqtiki halqilarda turup, andin chiqirilmisun. ¹⁶ Bu sanduqta men sanga béridighan shahadetnamini qoyghaysen. ¹⁷ Buningdin bashqa, sen altundin uzunluqi ikki bir yérim gez, kengliki bir yérim gez bolghan bir **merhemet textini** yasap, ¹⁸ **ikki kérubnimu** altundin soqup étip, merhemet textining ikki chétide qoyup, ¹⁹ bir kérubni bir chétide, yene bir kérubni bashqa chétide qoymaq üçün yasighin. Ikki chétidiki kérublar bilen merhemet texti özi bir parchidin yasalsun. ²⁰ Kérublar bolsa qanatliri bilen merhemet textini yapsun dep, öz qanatlirini yéyip kötürüp, yüzlerini bir-birining teripige yüzlinip tursun. Shundaqki, kérublarning yüzliiri merhemet textining teripige qarisun. ²¹ Sen merhemet textini shahadet sanduqning üstide qoyup men sanga béridighan shahadetnamini sanduqning ichide qoyghin. ²² Anda men özümni sanga ashkara qilimen. Merhemet textidin, yeni shahadet sanduqning üstidiki ikki kérubning otturidiki jaydin, séning wasiteng bilen beni-Israilgha béridighan hemme emrlirim toghrisida sanga söz qilimen.

²³ Sen hem uzunluqi ikki gez bolup, toghrisi bir gez, égziligi bir yérim gez bolghan **bir jozini** akatsiye yaghichidin étip, ²⁴ uni sap altundin qaplap, uning üstün chétining chörisige altundin bir girwek yasighin. ²⁵ Buningdin bashqa sen jozining chörisige töt barmaq keng bir pewaz qilip, u pewazning chörisige altundin bir girwek yasighin. ²⁶ U jozigha sen altundin töt halqa étip, bu halqilarni töt putning utturidiki töt bulunggha qadighaysen. ²⁷ Jozini kötürmek üçün ulardin baldaqlar ötküzülsun dep, halqilar özi pewazning utturida toxtitilsun. ²⁸ Baldaqliri bolsa sen ularni akatsiye yaghichidin étip altun bilen qaplighaysen. Ular bilen joza özi kötürülsun. ²⁹ Joza üçün ayaq bilen qachilar, tawaq bilen ichkülük qurbanliqi quyalaydighan piyalilerni sap altundin teyyarlap etkeysen.

³⁰ Méning huzurumda bolmaq üçün sen hemishe **u jozida nan** qoyup qoyghaysen.

³¹ Sen hem sap altundin **bir shamdanni** yasighin. U shamdan bolsa soqulup étilib, uning puti bilen gholi, qacha, tügün we gülliri bir parchidin bolsun.

³² Shamdanning yanliridin alte shax chiqip, bir yénidin üç shax, yene bir yénidin

üch shax chiqsun. ³³ Bir shaxta badam gülige oxshash üch qacha bolup, herbiri bir tügün bilen bir güldin ibaret qilinip, bashqa shaxta hem badam gülige oxshighan üch qacha bolup, herbiri bir tügün bilen bir güldin ibaret qilinsun. Shamdandin chiqirilghan altıla shéxi shundaq bolsun. ³⁴ Lékin shamdanning özide badam gülige oxshap tügün bilen güli bar töt qacha bolsun. ³⁵ Bir tügün özi shamdandin chiqip, uning bilen bir bolghan awwalqi bir jüp shaxning tégide turup, yene bir tügün shamdandin chiqip uning bilen bir bolghan yene bir jüp shaxning tégide turup, üchinchi tügün shamdandin chiqip uning bilen bir bolghan üchinchi jüp shaxning tégide tursun. Shamdandin chiqqan alte shaxta shundaq bolsun. ³⁶ Shundaq bolsunki, ularning tügün bilen shaxliri shamdan bilen bir bolup, sap altundin étilip bir parchidin yasalsun. ³⁷ Buningdin bashqa sen yette chiraghni yasighaysen. Shu chiraghtar undaq teriqide qoyulsunki, utturidiki jaygha yoruq bérelisun. ³⁸ Uning pilik qisqachliri bilen küldanliri bolsa sap altundin étilsun. ³⁹ Özi bilen hemme eswabliri bir talant sap altundin étilsun. ⁴⁰ Agah bolup, özüm sanga taghda körsetken nemunidek ularni yasighaysen.

26¹ **Ibadet chédiri** bolsa sen uni tallan'ghan aq kanap yip bilen kök renglik yip, sösun renglik bilen qirmiz renglik yiptin bolghan **on dane rext perdisidin** yasap, uningda usta-hünerwenning qoli bilen kérublarning süritini toqutup chiqarghaysen. ² Her perdining uzunluqi yigirme sekkiz gez, toghrisi töt gez bolup, herbir perde bir ölchemde bolsun. ³ Perdilerning beshi bir-biri bilen ulinip, qalghan perdiler hem bir-biri bilen ulansun. ⁴ Sen bir chétidiki perdining yene birige tutishidighan yan teripige kök renglik izme qadap, bashqa bir chétidiki perdiningmu yene birige tutishidighan yan teripige shundaq qilghaysen. ⁵ Bir perdige ellik izme qadap, izmiler bolsa bir-birining utturida bolsun dep, bashqa perdiningmu tutishidighan yan teripige ellik izme qadighin. ⁶ Ibadet chédiri pütün bolsun dep, altundin ellik ilmek yasap perdilerni bu ilmekler bilen bir-birige tutashturghin. ⁷ Ibadet chédirini yapmaq üçhün **öchke yungidin** yopuqlar yasighin. Shundaq yopuqlardin **on bir dane** bolsun. ⁸ Her mundaq perdining uzunluqi ottuz gez, toghrisi töt gez bolup, on bir perdining hemmisi bir ölchemde bolsun. ⁹ Perdilerning beshini sen bir parchigha ulap, qalghan alte perdinimu bir parchigha ulap, altinchi perdisi bolsa uni ikkige qatlap, chédirning aldi teripide qoyup qoyghin. ¹⁰ Sen bir ulashqan perdining chétidiki parchisining yan teripige ellik izme qadap, yene bashqa ulashqan perdidide bolup uninggha yandashqan parchisighimu ellik izme qadighin. ¹¹ Sen hem mistin ellik ilmek étip, ularni izmiliridin ötküzüp, yépinchini ulap pütün qilghin. ¹² Lékin chédir yépinchisining éship qalghan qismi bolsa yeni éship qalghan yérim perde chédirning keyni

teripide sanggilap tursun. ¹³ Chédír yépinchisining perdiririning boyidin éship qalghan qismi bolsa u tereptin bir gez bu tereptin bir gez chédirni yapmaq üçhün uning ikki teripidin sanggilap tursun.

¹⁴ Buningdin bashqa sen qizil boyalghan **qochqar tériliri** bilen chédír yopuqini qaplap uning üstidinmu **taxash tériliri** bilen qaplighin.

¹⁵ Ibadet chédirining taxtiliri bolsa sen ularni akatsiye yaghichidin étip tikligin.

¹⁶ Her taxtining uzunluqi on gez bolup, toghrisi bir yérim gez bolsun. ¹⁷ Herbir taxtining ikki puti bolup, qiri bilen bir-birige tutashsun. Chédirning hemme taxtilirini shundaq qilghaysen. ¹⁸ **Chédirning taxtiliri** bolsa yigirmisini jenubqa qaritip, jenub teripide qoyghin. ¹⁹ Bu yigirme taxtining tégige kümüshtin qiriq **teglük** yasap, herbir taxtining ikki putining tégide ikkidin teglik orunlashturup qoyghin. ²⁰ Shuninggha oxshash chédirning bashqa yénida, yeni shimal teripide yigirme taxtini qoyup, ²¹ bular üçhün hem kümüshtin qiriq teglik yasap, herbir taxtining tégige ikkidin-ikkidin teglik orunlashturup qoyghin. ²² Lékin chédirning keyni teripide gherbke qarashliq alte taxtini qoyghin. ²³ Chédirning keyni teripidiki ikki bulungda ikki taxtini qoyghin. ²⁴ Bularning herbiri töwen teripidin qoshulup, uchighiche qoshulup chiqip, bir halqa bilen tutashsun. Ikkilisi shundaq bolup, ikki bulungda qoyulsun. ²⁵ Bu teriqide sekkiz taxa bolup, herbir taxtining tégige qoyghili ikkidin teglik hésabida on alte dane kümüş teglik bolsun. ²⁶ Buningdin bashqa sen akatsiye yaghichidin **toghra baldaqlar** yasap, beshni chédirning bir yénidiki taxtilar üçhün étip, ²⁷ chédirning bashqa yénidiki taxtilar üçhün besh dane toghra baldaq yasap chédirning keyni teripidiki gherbke qarashliq taxtilar üçhün hem besh baldaqni teyyarlighin.

²⁸ Taxtilarning otturisida turidighan ottura baldaq bolsa bu özi bir teripidin yene bir teripige yetsun. ²⁹ Taxtilarning özini sen altun bilen qaplap, baldaqlar kiridighan halqilarni altundin yasap, baldaqlarnimu altun bilen qaplighin.

³⁰ Chédír bolsa sen uni men sanga taghda körsetken nusxa boyiche yasighin.

³¹ Sen kök renglik bilen sösün renglik yiptin qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin **bir perdini** yasap uningda kérub süretlirini nepis qilip toqutup, ³² uni akatsiye yaghichidin yasalghan töt tüwrükke ésip qoyghaysen. Bu tüwrükler bolsa altun bilen qaplinip, altundin ilmekliri bolup, kümüshtin yasalghan töt teglikning üstide ornashturulsun. ³³ U perdini sen ilmeklarning astidin sanggilitip, shahadet sanduqini anda keltürüp, perdining ichige élip kirgin. Bu perde özi siler üçhün muqeddes xana bilen hemmidin muqeddes xanining otturisida bir tosalghu bolsun.

³⁴ Mundin kéyin sen hemmidin muqeddes xanida merhemet textini shahadet sanduqining üstide qoyghin.

³⁵ Lékin jozining özini perdining sirtida orunlashturup, shamdanni jozining utturida chédirning jenub teripide qoyup, jozini shimal teripide qoyghin.

³⁶ Buningdin bashqa sen chédirning derwazisi üçün kök renglik bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin **bir perdini** yasitip, üstige gül toqutqin. ³⁷ Bu perde üçün akatsiye yaghichidin besh tüwrükni yasap, ularni altun bilen qaplap, ilmeklrini altundin étip, ularning tégige qoyidighan besh dane teglikni mistin qoyup teyyarlighin.

27¹ Sen akatsiye yaghichidin **bir qurban'gahni** yasighin. Qurban'gah özi töt chasa bolsun dep, uning uzunluqi besh gez, toghrisimu besh gez bolup égzliki bolsa üç gez qilinsun. ² Uning töt bulungida qoyulidighan münggüzlerni yasighin. Münggüzler bolsa qurban'gah bilen bir parchidin bolsun. Ularning özini mis bilen qaplap qoyghin. ³ Qurban'gahning külini almaq üçün küldan bilen belchisini yasap, qacha, laxshigir we otdanlirini étip uning hemme eswablirini mistin yasighin. ⁴ Buningdin bashqa sen uning üçün mistin bir torni yasap, torning töt bulungigha töt dane mis halqa békitip qoyghin. ⁵ Bu torning özini qurban'gahning astin teripidin tartip, uning otturisigha yetküzüp qadighin. ⁶ Buningdin bashqa sen qurban'gah üçün akatsiye yaghichidin ikki baldaqni yasap, bularni mis bilen qaplap, ⁷ qurban'gahni kötürgende baldaqlar uning ikki yénida tépilsun dep, ularni halqilargha tiqip qoyghin. ⁸ Qurban'gahning özini kawak qilip, shaldin yasap, özüm taghda sanga körsetken nemunidek teyyar qilghin.

⁹ Ibadet chédiri üçün **bir hoyla** qilghaysen. U hoyla üçün jenub teripige qarashliq jenub teripide aq kanap yiptin toqulup, uzunluqi yüz gez bolghan perdiler bolsun. Buning hemmisi bu yéni üçün bolghay. ¹⁰ Perdiler üçün yigirme tüwrük étilip, ularning tégige qoyghili yigirme dane mis tegliki yasalsun. Lékin tüwrüklerning ilmek bilen chemberliri bolsa kümüshtin étilsun. ¹¹ Shundaq hem shimal teripide boyigha tutulup, uzunluqi yüz gez kélidighan perdiler bolsun. Bu perdiler üçün yigirme dane tüwrük yasilip, ularning tégige qoyghili yigirme dane mis tegliki yasalsun. Lékin tüwrüklerning ilmek bilen chemberliri bolsa kümüshtin bolsun. ¹² Hoylining gherb teripidiki toghra yénida ellik gezlik perdiler bolup, ular üçün on tüwrük yasilip, ularning tégige qoyghili on dane teglik étilsun. ¹³ Hoylining toghrisi bolsa sherq teripige kün chiqishqa qarap ellik gez bolsun. ¹⁴ Uning bir teripide üç tegliki bar, üç dane tüwrük bilen on besh gezlik perdiler bolsun. ¹⁵ Yene bir teripide hem üç tegliki bar, üç dane tüwrük bilen on besh gezlik perdiler bolsun. ¹⁶ Hoylining derwazisi üçün uzunluqi yigirme gez bolghan bir perde étilsun. U özi kök renglik bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin toqulup, gül sélinip, uninggha töt teglikte orunlashturulghan töt tüwrük yasalsun. ¹⁷ Hoylining chörisidiki

hemme tüwrüklerning kümüshtin yasalgan chember bilen kümüshtin étilgen ilmekliri bolsun, lékin teglikliri mistin yasalsun. ¹⁸ Hoylining uzunluqi yüz gez bolup, toghrisi her tereptin ellik gez kélip, ihate qilidighan perde özi aq kanap yiptin toqulup, égziligi besh gez qilinsun. Tüwrüklerning teglikliri bolsa mistin yasalsun.

¹⁹ Chédirning ishida ishlitidighan **hemme qachiliri** bilen mixliri we hoylining hemme mixlirining özi mistin bolsun.

²⁰ Chiragh hemishe yénip tursun dep, yandurmaq üçün séning qéshinggha **zeytundin chiqirilghan sap yagh** keltürüshke beni-Israilgha buyrughin. ²¹ Jamaet chédirining ichide shahadet sanduqining utturidiki perding tashqirida Harun bilen uning oghulliri axshamdin tartip etigen'giche Xudawending huzurida shamdanni yorutsun. Shu ish özi nesildin-nesilge beni-Israilgha bir qanun bolup qalsun.

28¹ Sen beni-Israilning ichidin öz buradiring bolghan Harun bilen oghullirini öz qéshinggha keltürginki, Harun özi bilen uning Nadab, Abihu, Éliazar we Itamar dégen oghulliri manga **kahinlar** bolghay.

² Sen öz buraderning Harunning izzet we zinniti üçün **muqeddes kiyimler** teyyarlap, ³ men hékmet rohi bilen köngüllirini toldurghan hemme usta kishilerge Harunning muqeddes qilinip manga kahin bolmiqi üçün uninggha éginler tikishke buyrughin. ⁴ Ular **tikidighan éginler** bolsa kökreklik bilen Éfod toni, sirtqi ton bilen katekche köynek, selle bilen kemer bolsun. Harun manga kahin bolsun dep, ular buradiring Harun bilen uning oghullirigha muqeddes éginler tikip, ⁵ buninggha altun bilen kök, sösün we qirmiz renglik yip bilen aq kanap yipni ishletsun. ⁶ Éfod toni bolsa ular uni altundin, kök, sösün we qirmiz renglik yip bilen aq kanap yiptin teyyarlap, yaxshi ustining qolidin chiqqan rexttin tiksun. ⁷ Uning ikki dolisi bolup, ikkila uchi bir-biri bilen tutashsun dep, müriside chaplansun. ⁸ Éfod tonining üstige baghlaidighan kemer bolsa uning öz rextidin bolup uninggha oxshash ishlinip altundin kök renglik bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin teyyarlansun. ⁹ Sen ikki dane aq héqiqni élip, ularning üstige Israilning oghullirining ismlirini oydurghin. ¹⁰ Isimlarning altisi bir tashta oyulup, qalghan altisi bolsa yene bir tashta oyulup, hemmisi tughulghinigha muwapiq pütülsun. ¹¹ Tash oyghuchilarni tépip, möhür oydurghandek Israilning oghullirining ismlirini ikkila tashqa oydurup, ularni altundin yasalgan közlükke qaditip, ¹² Israilning oghullirining yadikari bolsun dep, ikkila tashni Éfod tonining ikki mürisige qadap qoyghin.

Harun ularning ismlirini Xudawendining huzurigha barghinida yadida tutush üçün öz mürliride kötürgey. ¹³ Buningdin bashqa sen altundin ikki közlükni yasap, ¹⁴ Sap altundin bolup, shoynidek éshilip étilgen ikki zenjirni teyyarlap, bu éshilme zenjirlerni közlüklerge békitkin.

¹⁵ Sen usta hünerwenning qoli bilen bir höküm kökreklisini yasitip, buni hem Éfod tonigha oxshash altundin, kök renglik bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin teyyar qildurghin. ¹⁶ Bu özi ikki qatliq töt chasa bolup, uzunluqi bolsa bir ghérich bolup, toghrisi hem bir ghérich bolsun.

¹⁷ Uning üstige töt qatar qilip, jawahir tashlirini qadighin. Shundaqki, birinchi qatarda bir qizil yaqut, bir topaz we bir zumret bolsun. ¹⁸ Ikkinchi qatarda bir kök qashtash, bir kök yaqut we bir almas bolup, ¹⁹ üçinchi qatarda bir sösün yaqut, bir héqiq we bir sösün kwarts bolup, ²⁰ tötinchi qatarda bir xrizolit, aq héqiq we bir yéshil qashtash bolup, buning hemmisi altun közlüklirining ichide ornitilsun. ²¹ Bu jawahir tashliri bolsa Israilning oghullirining ismlirigha muwapiq on ikki dane bolup, möhür oyghandek herbir tashqa on ikki qebilining birdin-birdin ismi pütülsun. ²² Kökrekliske éshilgen shoynigha oxshash sap altundin zenjirler yasighin. ²³ Buningdin bashqa sen kökreklilik üçün altundin ikki halqa étip, bularni kökreklilikning ikki béshigha békitip, ²⁴ özi altundin bolup éshilip yasalghan ikki zenjirni kökreklilikning ikki béshigha békitilgen halqilardin ötküzüp, ²⁵ bu éshilgen zenjirlarning qalghan ikki uchini ikki közlüklerge qadap, bularni Éfod tonining aldi teripidiki ikki mürisige ésip qoyghin. ²⁶ Buningdin bölek, sen altundin ikki halqa étip, Éfod tonining ich teripige kelgen kökreklilikning yene ikki béshigha békitkin. ²⁷ Mundin özge sen altundin ikki halqa yasap, Éfod tonining ikki dolisining astida uning tutashqan jayning aldigha kemerning üstige asqin. ²⁸ Kemerdin égiz turup, Éfodtinmu juda bolmisun dep, kökreklilik özi halqilardin ötküzülgen kök renglik yip bilen Éfodning halqilirigha baghlansun.

²⁹ Harun özi Xudawendining huzurigha barghanda, yadida tutsun dep, Israilning oghullirining ismliri yézilghan höküm kökreklisini köksige qadap barsun.

³⁰ Harun özi Xudawendining huzurigha barghanda urim bilen tumim uning kökside bolsun dep, bularni höküm kökreklilikning ichide qoyghin. Buning bilen Harun Xudawendining huzurida beni-Israilning hökümuni hemishe öz kökside kötüridighan bolidu.

³¹ Éfod toni bolsa sen uni tamam kök renglik rexttin qilghaysen. ³² Uning bash töshüki otturisida bolup, özining yirtilip ketmesliki üçün sawutning yaqisigha oxshash buning yaqisining chöriside toqulghan qasqini bolsun. ³³ Uning étikining chöriside hemme teripige kök renglik, sösün we qirmiz renglik yiptin yasalghan anarlarni sélip, bularning otturisida hemme teripige altun qongghuraqlirini ésip qoyghin. ³⁴ Shundaqki, tonning étikining pütün chöriside bir altun qongghuraq, andin kéyin bir anar, andin yene bir altun qongghuraq, andin kéyin yene bir

anar bolsun. ³⁵ Bu tonning özini Harun xizmet qilidighan waqitta kiysun. Buning bilen Harun Xudawendining huzurigha béríp, muqeddes xanigha kirip-chiqishta tonning awazi anglinip turghach, u özi ölüp ketmigeý.

³⁶ Mundin kéyin sen sap altundin **bir taxtini** yasap, uning üstide möhür oyghandek: «Xudawende üçün muqeddes qilindi» dep oyup, ³⁷ uni kök renglik yip bilen sellisige chigip, sellining aldi teripige sanggilatqin. ³⁸ U özi Harunning péshanisida tursun. Buning bilen Harunning özi beni-Israilning muqeddes qilip keltürgen muqeddes hediyeirige chaplashqan yamanliqni kötüridighan bolidu. Ular Xudawendining huzurida meqbul bolsun dep, özi uning péshanisida hemishe tursun.

³⁹ Buningdin bashqa nepis kanap yiptin bolup katekchilik toqulghan bir köynekné tip, nepis kanap yiptin bir selle teyyarlap, bir rengmureng belwaghmu rastlighaysen. ⁴⁰ Harunning oghulliri bolsa ular üçünmu köynek teyyar qilip, belwaghlar rastlap, ularning izzet bilen zinniti üçün doppilar qilinglar. ⁴¹ Buning hemmisini sen buradiring Harun bilen uning oghullirigha kiydürüp, ular méning aldimda kahin bolmiqi üçün ularni mesihlep, xas teriqide muqeddes qilghin.

⁴² Ularning ewretliri yépilsun dep, ular üçün kanap yiptin tambil qilghin. Bu özi beldin tartip yotighiche yetsun. ⁴³ Harun bilen uning oghulliri jamaet chédirigha kirmekchi bolsa yaki muqeddes xanida xizmet qilmaq üçün qurban'gahqa yéqin barmaqchi bolsa, ular: gunahkar bolup ölüp ketmigeymiz dep, bularni kiysun. Bu qaide bolsa uning özi bilen kélidighan nesilliri üçün hemishe bir qanun bolsun.

29¹ Manga kahin bolushqa ularni pakiz qilmaq üçün ularning heqqide qilidighan ishing shu bolsunki, sen bir yash buqa bilen eyibsiz ikki qochqarni élip, ² bughday undin qilin'ghan pétir nan bilen yaghlán'ghan pétir toqachlirini yagh sürtülgen pétir hemekler bilen bille teyyarlap, ³ ularni bir séwetke sélip, bu séwetni buqa bilen ikki qochqargha qoshup hediye qilip keltürgin. ⁴ Andin kéyin sen Harun bilen uning oghullirini jamaet chédirining derwazisigha élip kélip, ularni su bilen yuyup, ⁵ éginlerni élip kélip, Harun'gha köynek bilen Éfod tonini kiydürüp, shundaqla Éfodning özi bilen kökrekligni kiydürüp Éfodning belwighi bilen bélini baghlap, ⁶ béshigha sellini qoyup, sellige muqeddes otughatni qadap, ⁷ mesihlesh yéghini élip, béshigha qoyup uni mesihligin. ⁸ Andin kéyin sen uning oghullirini keltürüp, ulargha köyneklerni kiydürüp, ⁹ Harun bilen oghulliri bolghanlarning bellirini baghlap, doppilirini kiydürüp, hemishe kahinliq qilghili heqdar bolsun dep, Harun bilen uning oghullirini xas teriqide teyinligin.

¹⁰ Andin sen buqini jamaet chédirining aldigha élip kelgin. Élip kelgingingde Harun bilen uning oghulliri öz qollarini buqining béshigha qoysun. ¹¹ Kéyin

sen bu buqini Xudawendining huzurida jamaet chédirining derwazisining yénida boghuzlap, ¹² buqining qénidin az-maz élip, öz barmiqing bilen uni qurban'gahning munggüzlirige sürtüp, qalghan qanning hemmisini qurban'gahning tüwige töküp qoyghin. ¹³ Ich yéghi bilen jigerning üstidiki chawa we ikki börek bilen ularning üstidiki yagh bolsa hemmisini qurban'gahta köydürgin. ¹⁴ Lékin buqining göshi, tére we téziki bolsa chédirgahtin tashqiri chiqirip otta köydürüwetkin. Bu özi gunah qurbanliqi bolidu.

¹⁵ Andin kéyin sen qochqarlarning birini élip kelgin. Keltürginingde Harun bilen uning oghulliri öz qollirini qochqarning béshigha qoysun. ¹⁶ Kéyin sen bu qochqarni boghuzlap uning qénini élip, qurban'gahning chörisige chéchip qoyup, ¹⁷ qochqarning özini parchilap, uning üçhey-baghirliri bilen pachaqlirini yuyup uning parchiliri bilen kallisigha qoshup, ¹⁸ bu pütün qochqarni qurban'gahta köydürgin. Bu özi Xudawendige köydüridighan qurbanliq bolidu. Mana bu xush buy bolup, Xudawendige bir atesh-qurbanliqi bolsun. ¹⁹ Shuni qilip bolup, sen ikkinchi qochqarni élip kelgin. Keltürginingde Harun bilen uning oghulliri öz qollirini qochqarning béshigha qoysun.

²⁰ Kéyin sen bu qochqarni boghuzlap qandin az-maz élip, Harun bilen uning oghullirining ong quliqining yumshiqigha sürtüp, ularning ong qollirining chong barmiqi bilen ong putlirining chong barmiqigha suwap, qalghan qanni qurban'gahning chörisige chéchip qoyghin. ²¹ Andin kéyin qurban'gahtiki qan bilen mesihlesh yéghidin az-maz élip, Harun bilen éginige chéchip uning oghulliri bilen ularning éginlirigimu chachqin. Shundaq qilsang, u özi bilen éginliri muqeddes bolup, uning oghulliri bilen ularning éginlirimu muqeddes bolidu. ²² Andin kéyin sen qochqarning tash yéghi, quyruq we ich yéghini chiqirip, jigerning üstidiki chawa, ikkila börek we ularning yéghi we ong yotisini alghin, chünki bu özi xizmetke ajritilish qurbanliqi üçün atalghandur.

²³ Buningdin bashqa sen Xudawendining huzurida qoyulghan pétir nénining séwitidin bir girde, bir yagh sürtülgen toqach we bir xemek nénini élip, ²⁴ buning hemmisini Harun bilen uning oghullirining qollirigha qoyup, bu özi pulanglatma qurbanliq bolsun dep, Xudawendining huzurida pulanglatqin. ²⁵ Andin kéyin buni ularning qolliridin élip, Xudawendining aldida xushbuy purisun dep, qurban'gahtiki köydüridighan qurbanliqning üstide qoyup köydürgin. Bu özi Xudawendige bir atesh qurbanliqi bolsun. ²⁶ Sen Harunning xizmetke ajritilish qurbanliqi qochqirining töshini élip, pulanglatma qurbanliq bolsun dep, Xudawendining huzurida pulanglatqin. Bu özi sanga tégishlik hesseng bolidu. ²⁷ Bu teriqide sen xizmetke ajritilish qurbanliqi bolghan qochqirining pulanglitilidighan töshi bilen hediye üçün kötürüldighan yotisini élip, Harun bilen uning oghulliriningki bolghan shu hessilerni muqeddes qilghin. ²⁸ Bu nersilerning özi kötürüldighan hediye bolghach, beni-Israil teripidin hemishe

Harun bilan uning oghullirining heqqi bolsun. Bu özi beni-Israilning teripidin ötküzüldighan shükür qurbanliqining kötürüldighan hediyesi bolup, ularning teripidin Xudawendige kötürülsun.

²⁹ Harunning muqeddes éginliri uningdin kéyin oghullirigha qalsun. Ular bularni kiyip, mesihlinip, xas teriqide muqeddes qilin'ghay. ³⁰ Oghullirining qaysisi uning ornida kahin bolup, jamaet chédirigha kirip muqeddes xanida xizmet qilidighan bolsa, yette kün'giche bu éginlarni kiyip yürsun.

³¹ Sen xizmetke ajritilish qurbanliqi bolghan qochqarni élip, uning göshini muqeddes jayda pishurghin. ³² Qochqarning göshi bilen séwettiki nan bolsa Harun bilan uning oghulliri jamaet chédirining derwazisida yep, ³³ ular xas teriqide muqeddes qilinip, kaparetke ishilitilgen nersilirinimu yésun. Lékin bu özi muqeddes bolghach, bigane kishi buningdin héchnémini yémisun. ³⁴ Eger xizmetke ajritilish qurbanliqi göshi yaki nandin bir nerse etigiche éship qalsa, qalghan nerse otta köydürülsun. Bu özi muqeddes bolghach, héch kishi uningdin yémisun.

³⁵ Bu teriqide sen Harun bilan uning oghulliri üçün méning buyrughinimning hemmisini beja keltürüp, yette kün'giche ularni xas teriqide muqeddes qilib turghin. ³⁶ Her kün sen kaparet qilinishqa bir buqini gunah qurbanliqi qilib ötküzüp, qurban'gah üçün kaparet keltürüsh bilen uni pak qilib, muqeddes qilinsun dep, uni yaghligin. ³⁷ Yette kün'giche sen qurban'gah üçün kaparet ötküzüp uni muqeddes qilghaysen. Buning bilen u özi hemmidin muqeddes bolup, uninggha tegken hemme nerse muqeddes bolidu. ³⁸ Hemishe sen her küni bir yashqa kirgen ikki qozini qurban'gahqa keltürüp ötküzgin. ³⁹ Buning birini etigende, yene birini axshamda qurbanliq qilghaysen. ⁴⁰ Awwalqi qoza bolsa sen uning özige bir hin miqdarining tötdin birige barawer kélip siqilghan yagh qoshulghan bir éfa miqdarining ondin birige barawer kelgüdek bughday unni qoshup, ichkülük qurbanliqi üçün bir hin miqdarining töttin birige barawer kelgüdek sharab bergin. ⁴¹ Ikkinchi qoza bolsa uni axsham waqtida qurbanliq qilib, etigen qurbanliqidikidek yégülük bilen ichkülük qurbanliqini uninggha qoshup bergin. Bu özi xush buy bolup, Xudawendige atesh qurbanliqi bolsun. ⁴² Bu teriqide köydüridighan qurbanliq özi nesildin nesilliringlarchiche jamaet chédirining derwazisida Xudawendining huzurida ötküzülüp tursun. Anda men silerge ashkara bolup, sanga söz qilimen. ⁴³ Shuningdek men anda beni-Israilgha özümni ashkara qilghinimda, u jay özi méning ulughluqum bilen muqeddes bolidu. ⁴⁴ Men özüm jamaet chédiri bilan qurban'gahni muqeddes qilib, manga kahin bolmaq üçün Harun bilan uning oghullirini muqeddes qilib, ⁴⁵ özüm beni-Israilning arisida makan tutup, ularning Tengrisi bolimen. ⁴⁶ U waqit ular özi men ularning arisida makan tutmaq üçün ularni Misir yurtidin chiqirip kelgen Tengrisi Xudawende men ikenlikimni bilidu. Ularning Tengrisi Xudawende mendurmen.

30¹ Anda xushbuy isriq yandurmaq üçhün sen bir qurban'gahni teyyarlap, akatsiye yaghichidin yasighin. ² U özi töt chasa bolup, uzunluqi bir gez, toghrisi bir gez kélip, égziligi ikki gez bolsun. Uning münggüzliri bolsa uning bilen bir parchidin bolsun. ³ Sen uning özini torusi, chörisidiki tamliri we münggüzlirini sap altun bilen qaplap, uning chörisige bir altun girwekni qadap, ⁴ altundin ikki halqini étip, ularni girwekning astida qurban'gahning ikki yénigha békitkin. Qurban'gahni kütüridighan ikki baldaqni sapmaq üçhün bularni qurban'gahning ikki teripige orunlashturup qoyghin. ⁵ Baldaqlarning özini sen akatsiye yaghichidin étip, altun bilen qaplighaysen. ⁶ Qurban'gah bolsa sen uni shahadet sanduqining aldidiki perdingning utturida qoyghin. Shundaqki, u özi men sanga özümni ashkara qilidighan jay bolghan shahadet sanduqining üstidiki merhemet textining aldida tursun. ⁷ Harun özi shuning üstide xushbuy isriq yandurup, her etigen chiraghlarni rastlaydighan waqitta xushbuy isriq yandursun. ⁸ Shuninggha oxshash Harun axshamda chiraghlarni yorutqinida xushbuy isriq yandursun. Bu özi Xudawendining huzurida nesildin nesilge hemishe köydürüldighan xushbuy isriq qurbanliqi bolsun. ⁹ Siler uning üstide xahi yat xushbuy isriq yandurmay, xahi köydüridighan qurbanliq ya yégülük qurbanliqi ötküzme, xahi uning üstige ichkülük qurbanliqi tökmenglar. ¹⁰ Yilda bir mertiwé Harun qurban'gahning münggüzliri üçhün kaparet keltürüp, kaparet üçhün ötküzüldighan gunah qurbanliqining qéni bilen yilda bir mertiwé nesildin-nesilge uning üçhün kaparet bersun. Bu özi Xudawendining aldida hemmidin muqeddestur.

¹¹ Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ¹² «Sen ularning sanini bilmek üçhün beni-Israilni sanighiningda ularning üstige bala kelmisun dep, ularning herbiri sanaq waqtida Xudawendige öz jénining kafaret bedilini bersun. ¹³ Kimki sanaqtin ötüp sanalghanlarga qoshulsa, u özi muqeddes xanining shéqelining hésabida yérim shéqel bersun. Bu yérim shéqel özi Xudawendige hediye bolidu. Bir shéqel bolsa yigirme gérahqa barawer kélidu. ¹⁴ Kimki sanaqtin ötüp sanalghanlarga qoshulup, yigirme yaki buningdin oshuq yashqa kirgen bolsa, Xudawendige shu hediye bersun. ¹⁵ Öz kaparitinglar üçhün Xudawendige hediye bergininglarda, bay kishi ziyade we ya kembeghel kishi yérim shéqeldin kem bermisun. ¹⁶ Kaparet üçhün bérididighan pul bolsa sen buni beni-Israildin jamaet chédirining ishi üçhün ishletkin. Beni-Israil Xudawendining huzurida yad qilinip, silerge kaparet keltürülsun dep, mundaq bolsun.

¹⁷ Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ¹⁸ «Sen yuyidighan ish üçhün **mistin bir dasni** teyyarlap teglikinimu mistin étip, buni jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisida orunlashturup, ichige su toshturup qoyghin. ¹⁹ Harun bilen uning

oghulliri uning suyida öz put qollirini yusun. ²⁰ Ular jamaet chédirigha kirgende ölmigeymiz dep, su bilen özini yuyup, xizmet qilmaq üçün qurban'gahqa yéqin béríp, Xudawendinging huzurida köydürme qurbanliq ötküzmeckchi bolsimu, ²¹ ölmigeymiz dep, put-qollirini yusun. Bu uning özi bilen ewladliri üçün nesildin-nesilge daimiy qaide bolsun.

²² Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ²³ «Sen hemmidin yaxshi xushbuy dora-dermeklerdin tayin miqdarni élip, özi chiqqan murmekkidin muqeddes xanining shéqelining hésabida besh yüz shéqel, darchindin ikki yüz ellik shéqel, shirin égirdin ikki yüz ellik shéqel, ²⁴ qowzaqdarchindin besh yüz shéqel élip, zeytun yéghidinmu bir hin miqdari élip, ²⁵ bu dora-dermeklerdin mesihlesh üçün **bir muqeddes yagh** qilip, etirchi teyyar qilghandek xushbuy yagh chiqarghin. Bu özi mesihlesh üçün bir muqeddes yagh bolsun. ²⁶ Sen buni ishlitip, jamaet chédiri bilen shahadet sanduqini, ²⁷ jozining özi bilen qachilirini, shamdan bilen uning eswablirini we hem xushbuy isriq qurban'gahini, ²⁸ köydürme qurban'gahi bilen uning hemme eswablirini, dasning özi bilen uning teglikini yaghlap mesihlep, ²⁹ hemmidin muqeddes bolghudek ularni muqeddes qilghin. Kimki bu nersilerge tegse, muqeddes bolidu. ³⁰ Harun bilen uning oghulliri bolsa méning huzurumda kahinlar bolmaq üçün sen ularni mesihlep muqeddes qilghin. ³¹ Beni-Israilning özige söz qilip éyqtinki: « Bu yaghnig özi nesildin nesilgiche mesihlimek üçün méning muqeddes yéghim bolghach, ³² bashqa kishining bedinige quyulmisun we ya buning teriqiside bashqa yagh qilinmisun. U özi muqeddes bolghach, silergimu muqeddes bolsun. ³³ Kimki mundaq yagh teyyar qilip we ya buningdin élip bigane kishige suwisa, öz qowmidin késilip ketsun».

³⁴ Xudawende Musagha éyttiki: «Sen xushbuy dora-dermekler, yeni xushbuy yélim, déngiz qululisi we aq déwirqay élip, bulargha barawer wezinde sap mestiki keltürüp, ³⁵ ularni tuzlap, etirchi yagh chiqarghandek pakiz muqeddes buy salidighan dora-dermekni teyyarlighin. ³⁶ Buningdin azraq élip, obdan uwap, jamaet chédiridiki men silerge özümni ashkara qilidighan jay bolghan shahadet sanduqining aldida qoyghin. Bu özi silerge hemmidin muqeddes bolsun. ³⁷ Bu xushbuy dora-dermikini rastlighan teriqide özünglar üçün yene bashqini teyyar qilmanglar. Bu özi sen üçün Xudawendinging aldida muqeddes bolsun. ³⁸ Kimki purighili uninggha oxshash bir némini yasisa, öz qowmidin késilip ketsun.

31 ¹ Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ² «Mana men özüm Yehuda qebilisidin bolghan Bézael ben-Uri ben-Xurning ismini tutup uni

qichqirip, ³ Xudaning Rohi bilan toldurup, hékmet, eqil we bilishlik uninggha bérip, her xil hünerwenlikke igilendürdüm. ⁴ Shundaqki, u özi yéngi hünerlerni chiqirip, altun, kümüş bilen mis ishlirini qilip, ⁵ köz qoymaq üçün tashni oyup, yaghachni késip, her xil hüner ishlirini qamlashturalaydighan qildim. ⁶ Mana men uning özige Danning qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyabni medetkar qilip qoyup, özüm sanga buyrughan nersilerning hemmisini ular ételisun dep, hemme usta kishilerge hékmet berdim. ⁷ Shundaqla ular jamaet chédiri bilen shahadet sanduqini, uning üstidiki merhemet texti bilen jamaet chédirining hemme eswablirini yasap, ⁸ joza bilen uning qachilirini, altun shamdan bilen uning hemme eswablirini étip, xushbuy isriq qurban'gahini rastlap, ⁹ köydürme qurbanliqning qurban'gahi bilen uning hemme eswablirini, das bilen teglikini teyyarlap, ¹⁰ toqulghan égin, yeni Harun kahinning muqeddes éginliri we uning oghullirining kahinliq éginlirini tikip, ¹¹ mesihlesh yéghi bilen muqeddes xaning köydüridighan xushbuy dora-dermeklirini teyyar qilip, bu hemme ishni sanga éytqanimdek beja keltüridu».

¹² Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ¹³ «Sen beni-Israilgha buyrup éytqinki: < Méning shabat künlirimni tutunglar, chünki bularning özi, silerni muqeddes qilidighan Xudawende men ikenlikimni bilgeysiler dep, nesildin nesilge men bilen silerning otturanglarda bir belge bolup turidu. ¹⁴ Shabat küni silerge muqeddes bolghini üçün uni tutunglar. Kimki uni buzsa, ölüm jazasini tépip, kimki u künde bir ish qilsa, öz qowmidin késilip ketsun. ¹⁵ Alte kün ichide ish qilinsun, lékin yettinchi küni Xudawendining muqeddes küni bolghach, rahet üçün shabat küni bolsun. Kimki shabat künide bir ish qilsa, ölüm jazasini tapsun. ¹⁶ Beni-Israilning özi shabatni tutup, bir ebediy ehde üçün nesildin nesilge tutsun. ¹⁷ Bu özi men bilen beni-Israilning otturida bir ebediy belge bolsun, chünki alte kün ichide Xudawende asman bilen yerni yaritip, yettinchi künde aram élip, rahet tapqanidi. ¹⁸ U özi Sinay téghida Musagha bu sözni qilip bolghanda, shahadetning ikki taxtisini uninggha berdi. Bu taxtilar bolsa tashtin bolup, Xudaning barmiqi bilen ulargha xet yézilghanidi.

Altun mozay

32¹ Xelq özi Musa taghdin chüshmey, yénip kelgili hayal bolghinini körginide, Harunning qéshigha yighilip uninggha éyttiki: «Sen qopup, bizning aldimizda mangidighan bir tengrini bizge étip bergin. Chünki bizni Misir yurtidin chiqirip kelgen Musa isimliq ademge néme bolghinini bilmeymiz» dédi.

² Harun ulargha: «Xotunliringlar bilen oghul qizliringlarning qulaqliridiki altun

zire monchaqlirini chiqirip, méning qéshimga élip kélinglar» dédi. ³ Shuni anglap, xelqning hemmisi ularning qulaqliridiki altun zire monchaqlirini chiqirip, Harunning qéshigha élip keldi. ⁴ U özi ulardin altunni élip, bir mozayni qoyup, süritini bir iskiné bilen rastlap qoydi. U waqit ular: «Ey Israil, séni Misir yurtidin chiqirip kelgen Tengringlar budur» dep éytishti. ⁵ Harun buni körgende, uning üçhün bir qurban'gahni yasap: «Ete Xudawende üçhün bir héyt bolidu» dep élan qildi. ⁶ Etisi ular seher qopup, köydürme qurbanliq bilen shükür qurbanliqini keltürüp ötküzgendin kéyin, xelqning özi olturup, yep-ichip qopup oynighili turdi.

⁷ U waqit Xudawende Musagha éyttiki: «Peske chüshkin, chünki Misir yurtidin chiqirip kelgen qowming bolsa buzulup ketti. ⁸ Men ulargha buyrughan yoldin ular ittiki yénip kétip, özi üçhün quyulghan bir mozayni yasap, uninggha ibadet qilip qurbanliq keltürüp, buning üstige: « Ey Israil, séni Misir yurtidin chiqirip kelgen Tengring özi shudur» dep éytishti» dédi. ⁹ Xudawende Musagha yene éyttiki: «Mana bu xelqning boyni qattikliki körimen. ¹⁰ Emdi méni qoyghinki, men ularning üstige ghezipimni tutashturup, ularni yoqatqaymen. Emma sen bolsang, men séni chong bir qowm qilimen» dédi.

¹¹ Lékin Musa öz Tengrisi Xudawendining aldida yalwurup éyttiki: «Ey Xudawende, sen özüng chong quwwet we küchlük qol bilen Misir yurtidin chiqirip kelgen qowmingning üstige séning gheziping némishqa tutashsun? ¹² Némishqa misirliqlargha ularni balagha chüshürüp, taghlarning arisida öltürüp, yer yüzidin yoqatmaq üçhün Tengrisi ularni chiqirip ketti» dep éytqili seweb bérilsun? Öz qeh- ghezipingdin yénip, öz qowminggha yamanliq keltüridighan xiyalni tashlighin. ¹³ Sen öz bendiliring Ibrahim, Ishaq we Israilni yad qilghin. Ulargha qesem bilen wede qilip: « Neslinglarni asmanning yultuzliridek awutup özüm toghrisida sözligen bu hemme yurtni neslinglarga ebedkiche miras qilip bérimen» dep éytmidingmu?» dédi.

¹⁴ U waqit Xudawende öz qowmining üstige qilmaqchi bolghan yamanliqtin pushayman bolup yandi. ¹⁵ Musa özi shahadetning ikki taxtisini qolida alghach, keynige yénip taghdin chüshti. Bu taxtilar bolsa u terep bu terep ikkila yüzige xet yézilghanidi. ¹⁶ Bu taxtilarni Xuda özi yasap, Xudaning öz xéti taxtilarda yézilip oyulghanidi. ¹⁷ Yeshua xelqning warqirishini anglap, Musagha: «Chédirgahtin jengning xitabi chiqip kélidu» dédi. ¹⁸ Lékin u jawab bérrip: «Anglan'ghan awazning özi xahi nusret tapqanlarning nerisi, xahi ézilgenlerning periyadi bolmay, belki shéir oqushning awazini anglaymen» dédi. ¹⁹ Musa chédirgahqa yéqin kélip, mozay bilen ussul oynashni körgende, achchiqi kélip, öz qolidiki taxtilarni tashlap taghning tüwide sunduruwetti. ²⁰ Andin kéyin ular yasighan mozayni otqa sélip köydürüp, yumshaq ézip, undek qilip uni sugha chilap, beni-Israilgha ichürüwetti. ²¹ Andin kéyin Musa Harun'gha: «Xelq sangha néme qildiki,

sen ularni mundaq chong gunahqa bashliding?, dep éytti. ²² Harun jawab berdiki: «Xojamning achchiqi tutashmisun. Bu xelqning yamanliqini bilmemsen? ²³ Ular manga: «Bizning aldimizda mangidighan tengrini bizge étip bergin, chünki bizni Misir yurtidin chiqirip kelgen Musa isimliq ademge néme bolghinini bilmeymiz» dep éytti. ²⁴ Men ulargha: «Kimde altun bolsa, shuni chiqirip bersun» désem, ular manga altunni tapshurup berdi. Men uni otqa salsam, bu mozay teyyar bolup chiqti» dédi.

²⁵ Musa özi xelqning Harun ularni dühmenlirining arisida külke bolghudek yügensiz qoyup bergini üçün bibash bolghinini körgende, ²⁶ chédirgahning derwazisigha bérip turup: «Kimki Xudawendining teripige bolsa méning qéshimgha kelsun» dédi. Shuni dése, beni-Lawiyning hemmisi uning qéshigha yighildi. ²⁷ U ulargha éyttiki: «Herbir kishi öz qilichini yénigha ésip, chédirgahning ichide derwazidin-derwazigha charlap yürüp, xahi öz buradiri, xahi öz dosti, xahi öz tughqini bolsun, kimki uchrisa, öltürsun dep, Israilning Tengrisi Xudawende éytidu» dédi. ²⁸ Beni-Lawiy özi Musa buyrughandek qildi. Shundaqki, u künde xelqning ichidin üç ming kishi öltürüldi. ²⁹ Musa éyttiki: «Emdi herbiringlar öz oghul bilen buradirige zit turup, Xudawendige özünglarni xas teriqide muqeddes qilinglar. Buning bilen bügün uning berikiti üstünglarcha kélidu» dédi.

³⁰ Etisi Musa xelqqe: «Siler bolsanglar chong gunah qildinglar. Emdi men Xudawendining huzurigha chiqip, gunahinglar üçün kaparet tapturalarmenmikin» dédi. ³¹ Shuni dep Musa Xudawendining huzurigha yénip bérip éyttiki: «Bu qowm bolsa chong gunah qilip, özi üçün altundin bir Tengri yasidi. ³² Emdi ularning gunahini epu qilghin, bolmisa méning ismimni özüng yazghan kitabtin öchürüwetkin» dédi. ³³ Xudawende Musagha jawab bérip: «Kimki manga gunah qilghan bolsa, uning étini öz kitabimdin öchürüwétimen.

³⁴ Emdi sen bérip, men sanga éytqan jaygha xelqni bashlap barghin. Mana **méning perisitem** aldingda mangidu. Lékin jaza béridighan künüm kelgende, ulargha gunahi üçün jaza bérimen» dédi. ³⁵ Andin kéyin Xudawende qowmgha ular Harunning qoli bilen etküzüp mozayni yasighini üçün jaza berdi.

33 ¹ Xudawende Musagha éyttiki: «Sen qopup, özüng Misir yurtidin élip kelgen qowm bilen bille mundin kétip: «Men séning neslingge uni bérimen» dep qesem qilip Ibrahim, Ishaq we Yaqubqa wede qilghan yurtqa barghin. ² Séning aldingda barghili öz **perisitemni** ewetip, qanaaniy bilen amoriylarni, xittiy bilen perizziylerni, xiwwiy bilen, yebusiylarni chiqiriwétip, ³ séni süt bilen hesel aqidighan yurtqa keltürimen. Özüng boyni qattiq bir qowm bolghach, yolda séni halak qilmighaymen dep, özüm sen bilen bille chiqmaymen» dédi. ⁴ Xelq

bu qattiq sözni anglighanda, ghemkin bolup héchbiri öz zinnatlik nersilirini kiymidi. ⁵ Xudawende Musagha sözlep: «Sen beni-Israilgha bérip: ‹ Siler boyni qattiq bir qowm ikensiler. Eger men yalghuz bir dem silerning aranglarda bolup mangsam, silerni yoqitattim. Emdi sen öz zinnatlik nersiliringni sélip qoysang, sanga néme qilishimni körey» dédi» dep éytqin» dédi. ⁶ Buning üçhün beni-Israil öz zinnatlik nersilirini séliwétip, Xoréb téghidin tartip ularni kiymidi.

⁷ Lékin Musa chédirni élip, chédirgahning sirtida uningdin nériraq jayda tikip, uni jamaet chédiri dep atidi. Kimki Xudawendini izdimekchi bolsa, chédirgahning sirtidiki jamaetning chédirigha baratti. ⁸ Qachanki Musa chédir teripige chiqip barsa, hemme xelq qopup herbiri öz chédirining derwazisida öre turup, Musaning keynidin u özi chédirgha kirip bolghuche qariship turatti. ⁹ Qachanki Musa chédirgha kirip ketse, bulut tüwrüki chüshüp, chédirning derwazisida toxtap turup, Xudawende özi Musa bilen sözlishetti. ¹⁰ Hemme xelq özi bulut tüwrükining jamaet chédirining derwazisida toxtap turghinini köretti. Körginide xelqning hemmisi qopup, herbiri öz chédirining derwazisida turup, sejde qilatti.

¹¹ Bir kishi öz dosti bilen gepleshkender Xudawende yüzmu yüz Musa bilen sözlishetti. Andin kéyin Musa chédirgahqa yénip kéletti. Lékin uning xizmetkari bolup Nunning oghli bolghan Yeshua isimliq yash yigit chédirdin tashqiri chiqmaytti.

Xudaning shan-sheripi

¹² Musa Xudawendige éyttiki: «Mana sen manga: ‹ Bu xelqni élip chiqqin» déding, lékin özüng manga: ‹ Men séni isming bilen tonuymen, shuningdek közlirimning aldida iltipat taptin» dégen bolsang, buning bilen kimni ewetishingni manga éytip bermiding. ¹³ Eger men séning közliringning aldida iltipat tapqan bolsam, séning közliringning aldida iltipat tépip, séni tonumiqim üçhün manga öz yolungni körsitip, bu xelq séning öz qowm bolghinini neziringde saqlighin» dédi. ¹⁴ U jawab bérip: «Men özüm bille bérip, sanga aram bérimen» dédi. ¹⁵ Musa uninggha éyttiki: «Eger sen bille yurmisang, bizni bu yerdin chiqarmighin. ¹⁶ Chünki men bilen séning qowming közliringning aldida iltipat tapqinimizni qandaq bilinidu? Ejeba séning biz bilen yürüshüngdinmu shuni bilinmemdu? Bu teriqide men bilen séning qowming yer yüzidiki hemme taipilerdin perqlinip izzetlikrek bolimiz» dédi. ¹⁷ Xudawende Musagha: «Mushu sorighiningnimu qilimen, chünki sen bolsang közlirimning aldida iltipat tépip, özüm séni isming bilen tonuymen» dep éytti.

¹⁸ U waqit Musa: «Öz shan-sheripingni manga körsetkin» dédi. ¹⁹ U éyttiki: «Men öz hemme güzellikimni séning turghan jayingdin ötküzüp, aldingda Xudawende dégen isimni jakarlaymen. Kimge méhribanliq qilmaqchi bolsam, uninggha méhribanliq qilip, kimge rehim körsetmekchi bolsam, uninggha rehim körsitimen» dédi. ²⁰ Shuni dep: «Sen yüzümni körelmeysen, chünki héch ademzat méni körüp tirik turalmaydu» dédi. ²¹ Andin kéyin Xudawende éyttiki: «Mana manga yéqin bir jay bardur. U yerdiki qoram tashning üstide turghin. ²² Méning shan-sheripim ötüp bolghuche, men séni bu qoram tashning kawikigha tiqip qoyup, özüm ötüp bolmighuche séni qolum bilen yépip turimen. ²³ Andin kéyin qolumni kötürsem, yalghuz méning arqamni körisen, lékin yüzüm körünmeydu» dédi.

Ikki yéngi tash taxa

34¹ Xudawende Musagha éyttiki: «Sen awwalqisidek özüng üçün tashtin ikki taxtini yasighin. Men bu taxtilargha sen ilgiri sunduruwetken taxtilardiki sözlerni yézip qoyimen. ² Etigen'giche teyyar bolup, seherde Sinay téghigha chiqip, anda taghning choqqisida méning qéshimgha hazir bolghin. ³ Lékin héch kishi sen bilen chiqmisun we ya taghning héch yéride bashqa kishi körünmisun. Mana qoy-kala bolsimu, taghqa yéqin otlimisun» dédi.

⁴ Musa özi awwalqisidek tashtin ikki taxtini yasap, etisi seher qopup bu ikki tash taxtisini qolida alghach, Xudawendining buyrughinigha muwapiq Sinay téghigha chiqti.

⁵ U waqit Xudawende bulut tüwrükide nazil bolup, anda uning qéshida turup, Xudawende dégen isimni jakarlidi. ⁶ Xudawende anda uning aldidin ötüp, jakarlidiki: «Xudawende, Xudawende, rehim-méhribanliq bolup, ghezipi kech, shepget bilen wapasi kengri bir Tengridur. ⁷ U özi minglarghiche merhemet körsitip, xata bilen isyanni kechürüp gunahtin ötküchidur. Lékin gunahkargha jaza bergüsiz qoymay, belki ata-bowilarning gunahlirining jazasini baliliri bilen newrilirigiche, shundaqla üçinchi bilen tötinchi nesilgiche béridu» dédi.

⁸ U waqit Musa derhal yerge yiqilip, sejde qilip, ⁹ éyttiki: «Ey Xudawende, eger men közliringning aldida iltipat tapqan bolsam, sen ey Xudawende otturimizda méngip, bu qowmning boyni qattiq bolsimu, sen özüng xata bilen gunahlirimizni kechürüp bizni miras alghin» dédi. ¹⁰ U éyttiki: «Mana men bir ehde qilip baghlap, séning hemme qowmingning aldida héchbir yurtta we ya héchbir xelqning arisida qilinmighan möjzilerni qilimen. Shundaqki, sen arisida bolghan xelqning hemmisi Xudawendining ishigha qarap, méning sanga qilidighan ishimning heywetlik ikenlikini köridighan bolidu. ¹¹ Men bu kün sanga

béridighan emrlirimni tutqin. Mana men amoriy bilen qanaaniylarni, xittiy bilen perizziylarni, xiwwiy bilen yebusiylarni séning aldingdin chiqirimen. ¹² Emdi xewerdar bolup, sen baridighan yurtning xelqi bilen ehde baghlashmighin. Bolmisa, ular sanga qismaq bolushi mümkin. ¹³ Belki siler bolsanglar ularning qurban'gahlirini yiqitip, but tüwrüklirini sundurup Asherah butlirini parepare qilinglar. ¹⁴ Xudawendining ismi gheyretmen dep atilip, özi gheyretlik bir Tengri bolghini üçün, sen bashqa Tengrige sejde qilmay, ¹⁵ u yurtning xelqi bilen héch ehdimu baghlashmighin. Bolmisa, ular öz tengrilirining keynidin yürüp, buzuqchiliq qilip, öz tengriliri üçün qurbanliq ötküzüp séni qichqarsa, ularning qurbanliqliridin yep salisen. ¹⁶ Buningdin bashqa, sen ularning qizlirini oghulliring üçün xotunluqqa élip berseng, bu qizliri öz tengrilirining keynidin yürüp buzuqchiliq qilip, séning oghulliringnimu öz tengrilirining arqisidin yürügüzüp buzuqchiliq qilduridu. ¹⁷ Özüng üçün oyma butlar yasimighin.

¹⁸ Pétir nan héytini tutup, Abib ayida Misir yurtidin chiqqining üçün méning buyrughinimdek Abib ayining tayin waqtida yette kün pétir nan yégin.

¹⁹ Baliyatquni achqanning hemmisi méningki bolup, charwa malliringning ichidin deslep tughulghan erkekler, xahi uy, xahi qoy bolsa hemmisi méningki bolsun.

²⁰ Lékin ésheklerning tunji texeylirining ornigha qoy bermek lazim bolidu. Eger ornigha qoy bermiseng, uning gedinini sunduruwetkin. Oghulliringning herbir tunjisi üçün bedel bergin. Héch kishi méning huzurumgha quruq qol kelmisun.

²¹ Sen alte kün'giche ish qilip, yettinchi künde rahet élip, xahi yer heydesh waqti bolsun, xahi orma waqti bolsun, rahet künini tutqin.

²² Yéngi bughdayning ormisida Hepte héytini tutup, yilning axirida Hosul yighish héytini tutqin.

²³ Séning hemme er kishiliring yilda üç mertuwe Israilning Tengrisi bolghan Reb Xudawendining aldigha hazir bolsun. ²⁴ Men bolsam taipilerni aldingdin heydiwétip, séning zéminingni kengritimen. Derweqe sen yilda üç mertuwe Reb Xudayingning aldigha hazir bolmaq üçün chiqip kétip barsang, héchkim yurtunggha köz tikelmeydu.

²⁵ Soyum qurbanliqim bolsa uning qénini örligen nan bilen bille ötküzmgigin we ya Pasxa héytining qurbanliqidin bir némini etisigiche qoymighin.

²⁶ Zéminingning tunji hosulini Reb Xudayingning beytige keltürgin. Oghlaqni anisining sütide pishurmighin.

²⁷ Xudawende özi Musagha: «Bu sözlerni özüng üçün yéziwalghin, chünki bu sözlerge muwapiq men séning özüng bilen Israilgha bir ehde baghlidim» dédi.

²⁸ U waqit Musa anda Xudawendining huzurida qiriq kéche-kündüz, xahi nan yémey, xahi su ichmey turdi. Anda u taxtilargha ehdingin sözliri bolghan on emrni yazdi.

²⁹ Musa Sinay téghidin chüshiwatqanda shahadetning ikki taxtisini qolida alghach, taghdin chüshkinide, Xudawende bilen sözleshkini üçün özi yüzining parqirap qilghinini bilmidi. ³⁰ Emma Harun bilen beni-Israilning hemmisi Musaning yüzining parqirap turghinini körüp, uninggha yéqin bérishtin qorqti. ³¹ Lékin Musa ularni qichqarghinida, Harun bilen jamaetning hemme bashliri uning qéshigha keldi. Kelgende, Musa ulargha söz qilghili turdi. ³² Andin kéyin beni-Israilning hemmisi yéqin keldi. U waqit Musa Xudawende uning özige Sinay téghida söz qilghinida bergen hemme emrlerni ulargha éytip berdi. ³³ Musa ulargha sözlep bolghanda, yüzige niqab tartiwaladi. ³⁴ Lékin qachanki Musa Xudawende bilen sözleshmek üçün uning huzurigha barsa, yénip chiqquchilik niqabni éliwétetti. Yénip chiqqanda némiki höküm bérilgen bolsa, beni-Israilgha éytip bérretti. ³⁵ Beni-Israil bolsa Musaning yüzining parqirap turghinini köretti. Shunga Musa yene, Xudawende bilen sözleshkili uning huzurigha barmighuchilik, yüzige niqab tartip yüretti.

Ibadet chédirining quruluşigha teyyargerlik

35 ¹ Musa beni-Israilning hemme jamaitini yighip ulargha éyttiki: «Xudawende silerge qilghili buyrughan emrler shudurki: ² Alte kün'giche ish qilinsun, lékin yettinchi kün siler üçün shabat küni bolup, Xudawendining muqeddes rahet küni bolsun. Herkim u künde bir ish qilsa, öltürülsun. ³ Qeyerde oltursanglar shabat künde ot yandurmanglar.»

⁴ Musa beni-Israilning hemme jamaitige éyttiki: «Xudawende buyrup éytqan emr shudurki, ⁵ özünlarning teripidin Xudawende üçün hediye keltürgeysiler. Shundaqki, herkimning köngli tartsa, Xudawende üçün **hediye** qilip: altun, kümüş, mis, ⁶ kök bilen sösün renglik, qirmiz renglik bilen aq kanap yip, öchke yungi, ⁷ qizil boyalghan qochqar térisi, taxash térisi, akatsiye yaghichi ⁸ shamdan üçün yagh, mesihleydighan yagh bilen köydüridighan xushbuy isriq üçün ishliwidighan dora-dermekler, ⁹ héqiq tashliri we Éfod toni bilen kökrekliske qoyulidighan tashlar keltürsun. ¹⁰ Aranglardiki hemme hünerven usta kishiler kélip Xudawende buyrughanning hemmisini yasap: ¹¹ Ibadet chédiri bilen uning yopuqini, uning ilmek bilen taxtilirini, ottura baldaq bilen tüwrükliri we tegliklirini rastlap, ¹² ehde sanduqi bilen uning baldaqlirini, merhemet texti bilen aldidiki perdini, ¹³ joza bilen uning baldaqlirini, uning hemme qachiliri bilen teqdim nanlirini, ¹⁴ shamdan bilen uning eswablirini, uning chiraghliri bilen yanduridighan yéghini, ¹⁵ xushbuy isriq yanduridighan qurban'gah bilen uning baldaqlirini, mesihleydighan yagh bilen köydüridighan

xushbuy dora-dermeklerni rastlap, ibadet chédirining derwazisidiki perdini teyyarlap, ¹⁶ köydürme qurban'gahi bilan uning mis torini, baldaqliri bilan hemme eswablirini, das bilan uning teglikini, ¹⁷ hoylining perdiliri bilan uning tüwrükliri we tegliklirini étip hoylining derwazisidiki perdimu teyyar qilib, ¹⁸ ibadet chédirining qozuqliri bilan hoylining qozuq tanilirini yasap, ¹⁹ muqeddes xaning xizmiti üçün lazim bolidighan éginlerni toqup, Harun kahinning muqeddes égini bilan uning oghullirining kahinliq éginlirini teyyar qilsun.»
²⁰ U waqit beni-Israilning hemme jamaiti Musaning qéshidin chiqip ketti.

²¹ Andin kéyin köngli tartqanlarning herbiri yénip kélip, herkimning rohi qizitsa, jamaet chédirining yasilishi bilan uning hemme ishi we muqeddes kiyimler üçün Xudawendige bir hediye keltürgili turdi. ²² Shundaqki, ular xahi er, xahi xotun bolsun, kélip herbiri öz köngli tartqandek hediye keltürüp, bilezük, zire, üzük, zunnar we altun nersilirini élip kélip, herkim Xudawendige altun hediye bérelise, altun béríp, ²³ herkimning asman renglik we ya sösün renglik, qirmiz renglik we ya aq kanap yipi, öchke yungi we ya qizil boyalghan qochqar térisi we ya taxash térisi bolsa uni élip keldi. ²⁴ Kimki kümüş yaki mistin hediye keltürelise, shuni Xudawendige hediye keltürdi. Kimning qéshida muqeddes xaning ishigha yarighudek akatsiye yaghichi bolsa, uni élip keldi.

²⁵ Hemme usta xotunlar bolsa öz qolliri bilan chaq égirip, égirgen yiptin kök bilen sösün renglik, qirmiz renglik bilen aq kanap yip keltürdi. ²⁶ Yung égirishige usta bolup, köngli tartqan xotunlarning hemmisi öchke yungini égirdi.

²⁷ Chong kishiler bolsa Éfod toni bilen kökreklikke qadimaq üçün héqiq téshi bilen ornitilidighan tashlar, ²⁸ etir bilen köydüridighan yagh, mesihlesh yéghi bilen köydüridighan xushbuy dora-dermekler keltürdi.

²⁹ Bu teriqide beni-Israilning hemme er xotunliri bolsa herkimning Xudawende Musaning wasitisi bilan buyrughan ishidin qaysi bir ish üçün bir némini bergili köngli tartsa, élip kélip, xushluq bilen Xudawendige hediye berdi.

³⁰ Musa beni-Israilgha éyttiki: «Mana Xudawende Yehuda qebilisidin bolghan **Bézalel** ben-Uri ben-Xurning ismini tutup uni qichqirip, ³¹ Xudaning Rohi bilen toldurup, hékmet, eqil we bilishlik béríp, her xil hünerwenlikke igilendürdi.

³² Shundaqki, u özi yéngi hünerlerni chiqirip, altun, kümüş bilen mis ishlirini qilib, ³³ köz qoymaq üçün tashni oyup yaghachni késip, her xil hüner ishlirini qamlashturghili qabil boldi. ³⁴ U uning özige we hem Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli **Oholiyab**qa hüner ögetkili hediye béríp, ³⁵ ularning köngüllirini hékmet bilen toldurdi. Shundaqki, ular her xil neqish oyidighan ish bilen chirayliq toquydighan ishni qilib, kök renglik bilen sösün renglik, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin gül toqush bilen bashqa rext toqush ishlirini emelge keltürüp, her xil hüner bilen herqandaq yéngi ish bolsa qilishqa qabil boldi.

36¹ Xudawendining buyruqigha muwapiq muqeddes xanining hemme ishlikini bilip qilsun dep, Xudawendining teripidin hékmet bilen pem tapqan barche bashqa hünérwen kishilermu Bézael bilen Oholiyabning özige qoshulup bu ishni qilsun» dédi. ² U waqit Musa özi Bézael bilen Oholiyabni qichqirip, Xudawende özi hékmettin köngüllirini toldurghan hemme hünérwen kishilerning özi bilen bu ishni qilishqa köngli tartqanlarning hemmisinimu qéshigha kelgili qichqardi.

³ Bular kélip, muqeddes xanini yasaydighan ish üçün beni-Israil élip kelgen hemme hediyelelarni Musadin tapshuruwaladi. Emma xelq bolsa öz xushluqi bilen her etigen Musagha hediye keltürüp turatti. ⁴ Shuni körüp, muqeddes xanining hemme ishini qilip turghan ustilarning herbirining özi qilip turghan ishini tashlap kélip, ⁵ Musagha: «Xelq özi Xudawende bizge qilghili buyrugghan ishini pütüzüshke lazim bolidighandin ziyade nersilerni keltürüp turidu» dep éytishtti. ⁶ U waqit Musa buyrup, chédirgahta: «Mana héch kishi, xahi er bolsun, xahi xotun bolsun muqeddes xanigha bir némini bermek üçün yene heriket qilmisun» dep jakarlatti. Buning bilen xelqning özi yene hediyelel keltürüshtin toxtidi. ⁷ Chünki yighqan nersiler qilinidighan ish üçün yétip ashqudek idi.

⁸ Yasash ishini qilip turghan usta hünérwen kishiler özi **ibadet chédirining on perdisini** tallan'ghan aq kanap yip bilen kök renglik yip, sösün bilen qirmiz renglik yiptin yasap, usta hünérwenlik bilen uningda kérublarning süritini toqup chiqardi. ⁹ Her perdining uzunluqi yigirme sekkiz gez, toghrisi töt gez bolup, hemme perdiler bir ölchemde idi. ¹⁰ Bu perdilerning beshi bir-birige chétilip, yene beshimu bir-birige chétilghan idi. ¹¹ Bir perdining chétide yene birige tutishidighan léwige kök renglik izme qadilip, bashqa perdiningmu yene birige tutishidighan léwige izme qadalghanidi. ¹² Shundaqki, bir perdining léwige ellik izme qadilip, yene bir perdining tutishidighan léwige ellik izme qadilip, bu izmiler bolsa bir-birining utturida ornashturulghanidi. ¹³ Altundin ellik ilmek étilyp, bu ilmekler bilen perdiler bir-birige ulashturulup, ibadet chédiri pütün qilindi.

¹⁴ Ibadet chédirini yapmaq üçün **öchke yungidin yépinchilar** yasilip, bu yépinchilarning özi on bir idi. ¹⁵ Herbir yépinchining uzunluqi ottuz gez, toghrisi töt gez bolup, on bir yépinchining hemmisi bir ölchemde idi. ¹⁶ Bu yépinchilarning beshi chétilip bir qilip, qalghan altisimu chétilip bir qilghan idi. ¹⁷ Tutashturulghan yépinchilarning yaqisidiki yépinchining léwige ellik izme qadilip, yene bashqa tutashturulghan yépinchilarning yaqisidiki yépinchining léwigimu ellik izme qadalghanidi. ¹⁸ Yépinchini tutashturup

pütün qilmaq üçhün, mistin ellik ilmek étildi.

¹⁹ Shuningdin bashqa qizil boyalghan **qochqar térisidin** yépinchining üstige yépidighan bir yopuq yasilip buningmu üstige yépidighan bir ikkinchi yopuq **taxash térisidin** yasaldi.

²⁰ Ibadet chédirining **taxtiliri** bolsa akatsiye yaghichidin étilip tik qoyuldi.

²¹ Taxtining uzunluqi on gez bolup, toghrisi bir yérim gez idi. ²² Herbir taxtining ikki puti bolup, qiri bilen bir-birige tutashqanidi. Chédirning hemme taxtiliri shundaq qilin'ghanidi. ²³ Chédirning taxtiliri bolsa yigirmisi jenubqa qarap jenub teripige qoyulghanidi. ²⁴ Bu yigirme taxtining tégige **kümüshtin qiriq teglik** yasilip, herbir taxtining ikki putining tégide ikkidin teglik qoyulghanidi.

²⁵ Shuninggha oxshash chédirning bashqa yénida, yeni shimal teripide yigirme taxa qoyulup, ²⁶ bular üçhün hem **kümüshtin qiriq teglik** yasilip, herbir taxtining tégige ikkidin ikkidin teglik orunlashturulup qoyulghanidi.

²⁷ Lékin chédirning keyni teripide gherbke qarashliq alte taxa qoyulghanidi.

²⁸ Chédirning keyni teripidiki bulungida ikki taxa qoyulghanidi. ²⁹ Bularning herbiri töwen teripidin qoshqan bolup, uchighiche qoshulup chiqip, bir halqa bilen tutashturulup, ikkilisi shundaq bolup ikki bulungida qoyulghanidi. ³⁰ Bu teriqide sekkiz taxa bolup, herbir taxtining tégige qoyghili ikkidin teglik hésabida on alte dane kümüş teglik qilin'ghanidi. ³¹ Buningdin bashqa akatsiye yaghichidin **toghra baldaq** yasilip, beshi chédirning bir yénidiki taxtilar üçhün étilip, ³² chédirning bashqa yénidiki taxtilar üçhünmu besh dane toghra baldaq yasilip, chédirning keyni teripidiki gherbke qarashliq taxtilar üçhün hem besh dane baldaq teyyarlan'ghanidi. ³³ Taxtilarning otturisida turidighan ottura baldaq bolsa bu özi bir teripidin yene bir teripige yétetti. ³⁴ Taxtilar özi altun bilen qaplinip, baldaqlar kiridighan halqilar bolsa altundin yasilip, baldaqlar özi altundin qaplan'ghanidi.

³⁵ Kök renglik bilen sösün renglik yip, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin **bir perde** yasilip, uningda kérub süretliri nepis qilip toqulghanidi. ³⁶ Uni asmaq üçhün akatsiye yaghichidin töt tüwrük yasilip, altun bilen qaplinip, **ilmekliri** bolsa altundin étilip, bu tüwrükler üçhün kümüshtin töt dane teglik quyup yasalghanidi.

³⁷ Chédirning derwazisi üçhün kök renglik bilen sösün renglik yip, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin **bir güllük perde** toqulghanidi. ³⁸ Bu perde üçhün besh tüwrük ilmekliri bilen yasilip bularning bashliri bilen chamberliri altundin qaplinip, ularning tégige qoyulidighan besh dane tegliki mistin teyyarlan'ghanidi.

37¹ Bézalelning özi **ehde sanduqini** akatsiye yaghighidin yasap, uzunluqini ikki yérim gez, égzilikini bir yérim gez, toghrisini bir yérim gez qilip, ² uning ichi-sirtini sap altun bilen qaplap, chörisige altundin girwek qilip, ³ altundin töt halqini quyup, uning töt putigha qadap ikki halqini bir teripide, yene ikki halqini yene teripide qoydi. ⁴ Mundin bashqa u özi akatsiye yaghighidin ikki baldaqni yasap, altun bilen qaplap, ⁵ sanduqni kötürüş üçün baldaqlarni uning ikki yénidiki halqilardin tiqip ötküzüp qoydi. ⁶ U hem sap altundin **bir merhemet textini** yasap, uzunluqini ikki yérim gez, toghrisini bir yérim gez qilip, ⁷ altundin **ikki kérub** süritini soqup yasap, ularni merhemet textining ikki béshigha orunlashturup, ⁸ bir kérubni bir chétide, yene bir kérubni bashqa chétide orunlashturup, bu ikki chétidiki kérub süretlirining özini merhemet textining öz parchisidin étip qoydi. ⁹ Kérublar bolsa qanatliiri bilen merhemet textini yapsun dep, öz qanatlirini yéyip kötürüp, yüzlirini bir-birining teripige yüzlinip turghuzulghanidi. Shundaqki, kérublarning yüzliiri merhemet textining teripige qaraqliiq idi.

¹⁰ U hem **jozini** akatsiye yaghighidin yasap, uzunluqini ikki gez, toghrisini bir gez, égzilikini bir yérim gez qilip, ¹¹ uni sap altun bilen qaplap, chörisige altundin bir girwek yasidi. ¹² Buningdin bashqa u özi jozining chörisige töt barmaq keng bir pewaz qilip, u pewazning chörisige altundin bir girwek yasap qoydi. ¹³ U özi joza üçün altundin töt halqini quyup, bu halqilarni töt putning utturidiki töt bulunggha qadidi. ¹⁴ Jozini kötürmek üçün ulardin baldaqlar ötküzülsun dep, halqilar özi pewazning utturida toxtitilghanidi. ¹⁵ U özi jozini kötüridighan baldaqlarni akatsiye yaghighidin étip, ularni altun bilen qaplidi. ¹⁶ Buningdin bashqa u özi joza üçün ayaq bilen qachilar, tawaq bilen ichkülük qurbanliiq qoyulidighan piyalilerni sap altundin teyyarlap etti.

¹⁷ U özi sap **altundin shamdanni** yasidi. Bu shamdan bolsa soqulup étilip, uning gholi bilen puti, qacha, tügün we gülliri bolsa hemmisi bir parchidin yasalganidi. ¹⁸ Shamdanning ikki yénidin alte shax chiqip, üchi bir teripidin ,yene üç shéxi yene bir tereptin chiqirilghanidi. ¹⁹ Bir shéxida badam gülige oxshash üç qacha bolup, herbiri bir tügün bilen bir güldin ibaret qilinip, bashqa shéxida hem badam gülige oxshash üç qacha bolup, herbiri bir tügün bilen bir güldin ibaret qilin'ghanidi. Shamdandin chiqirilghan altila shéxining özi shundaq idi. ²⁰ Lékin shamdanning özide badam gülige oxshap, tügün bilen güli bar töt qacha yasalganidi. ²¹ Bir tügün özi shamdandin chiqirilip uning bilen bir bolghan bir jüp shaxning tégide turup, yene bir tügün shamdandin chiqirilip uning bilen bir bolghan yene bir jüp shaxning tégide turup, üçinchi tügün shamdandin chiqirilip uning bilen bir bolghan üçinchi jüp shaxning tégide qoyulghanidi. Shundaqki, shamdandin chiqirilghan alte shaxning özige

mundaq qilin'ghanidi. ²² Tügün bilen shaxliri bolsa shamdan bilen bir bolup, sap altundin étilip bir parchidin yasalghanidi. ²³ Buningdin bashqa u özi uning üçün yette chiraghni yasap, uning pilik qisqachliri bilen küldanlirini sap altundin teyyar qildi. ²⁴ Shuningdek shamdan bilen uning hemme eswablrini bir talant sap altundin rastlidi.

²⁵ Andin kéyin u özi akatsiye yaghichidin **bir xushbuy isriq qurban'gahni** yasidi. U uzunluqini bir gez, toghrisini bir gez qilip, töt chasa yasap égzlikini ikki gez qilip, münggüzlirini uning ichidin chiqirip yasap, ²⁶ uning torusi bilen chörisidiki tamliri bolsun we ya münggüzliri bolsun hemmisini sap altun bilen qaplap, chörisige altundin bir girwek yasap, ²⁷ qurban'gahni kötürgende baldaqlarni sapmaq üçün altundin ikki halqini yasap, uning ikki yénida girwekning tégige orunlashturup qoyup, ²⁸ baldaqlarning özini akatsiye yaghichidin yasap altun bilen qaplidi.

²⁹ U hem mesihlimek üçün **muqeddes yaghi**ni teyyarlap, etirchi teyyar qilghandek sap köydüridighan xushbuy dora-dermekni rastlidi.

38 ¹ Buningdin bashqa u özi akatsiye yaghichidin **köydürme qurban'gahini** yasap, uzunluqini besh gez, toghrisini besh gez qilip, chasa yasap égzlikini üç gez qilip, ² uning töt bulungigha münggüzlirini orunlashturup, münggüz bilen qurban'gahni bir parchidin yasap mis bilen qaplap, ³ qurban'gahning hemme eswablrini rastlap, küldan, belche, qacha, qisqach we otdanlarni teyyarlap, hemmisini mistin etti. ⁴ U hem qurban'gah üçün mistin bir torni yasap, uni qurban'gahning astin kanaridin tartip otturisigha yetküzüp qadap, ⁵ baldaqlarni ötküzmek üçün mis torning töt bulungigha töt dane quyma halqini békitti. ⁶ Baldaqlar bolsa ularni akatsiye yaghichidin yasap, mis bilen qaplap, ⁷ qurban'gahni kötürmek üçün baldaqlarning özini qurban'gahning ikki teripidiki halqilardin ötküzüp qoydi. Qurban'gah bolsa ichini kawak qilip, shaldin yasidi.

⁸ Buningdin bashqa u özi jamaet chédirining derwazisida xizmet qilghili jughlashqan xotunlarning eyneklirining misini élip, uningdin **bir mis das** bilen uning mis teglikini yasidi.

⁹ Andinkéyin **hoylini** rastlap, jenubteripige qarashliq jenubteripide hoyla üçün aq kanap yiptin toqulghan yüz gezlik **perdilerni** teyyar qildi. ¹⁰ Perdilerning **tüwrükliri** bolsa yigirme bolup, bular üçün mistin yigirme dane teglik étildi. Lékin **tüwrüklerning ilmek bilen chemberliri** kümüshtin idi. ¹¹ Shimal

teripidiki perdilerning uzunluqimu yüz gez idi. Ularning tüwrükliri yigirme bolup, bular üçhün mistin yigirme dane teglik yasaldi. Lékin tüwrüklerning ilmek bilen chamberliri kümüshtin idi. ¹² Gherb teripidiki perdiler bolsa ellik gez uzun idi. Ularning tüwrükliri on bolup, ular üçhün mistin on dane teglik yasaldi. Lékin tüwrüklerning ilmek bilen chamberliri kümüshtin idi. ¹³ Sherqqe qarashliq aldi teripidiki perdilerning uzunluqi ellik gez idi. ¹⁴ Derwazining bir teripidiki perdiler bolsa on besh gez uzun idi. Ularning tüwrükliri üç bolup, bular üçhün üç dane teglik yasaldi. ¹⁵ Hoylining derwazisining u teripidiki perdilerning uzunluqimu on besh gez idi. Shundaqki, u teripi bilen bu teripidiki perdiler oxshash idi. Ularning tüwrükliri üç bolup, bular üçhün üç dane teglik yasaldi. ¹⁶ Hoylining chörisidiki perdilerning hemmisi aq kanap yiptin toqulghanidi. ¹⁷ Tüwrüklerning teglikliri bolsa mistin yasaldi, lékin ularning ilmek bilen chamberliri kümüshtin étilip bashliri kümüşh bilen qaplan'ghanidi. Hoylining hemme tüwrükliri bolsa kümüshtin étilgen halqiliri bar idi. ¹⁸ Hoylining derwazisidiki perdining özi kök renglik bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin toqulup gül sélinip, uzunluqi yigirme gez qilinip, égziligi bolsa hoylining perdilerning toghrisigha barawer bolup, besh gez idi. ¹⁹ Uning üçhün mistin töt tüwrük bilen töt teglik yasaldi. Lékin bularning ilmekliri kümüshtin étilip, bashliri kümüşh bilen qaplinip, chamberliri bolsa kümüshtin étilidi. ²⁰ Ibadet chédirining bilen hoylining chörisidiki qozuqlarning hemmisi mistin yasalghanidi.

²¹ Shahadet chédiri dégen chédir üçhün, Musaning buyruqi bilen Harunning oghli Itamar üstide turup, lawiyalar qilidighan eshyalarning hésabi shudur:

²² Yehuda qebilisidin bolghan Bézele ben-Uri ben-Xurning özi Xudawende Musagha buyrughanning hemmisini qildi. ²³ Dan qebilisidin bolghan Ahisamaqning oghli Oholiyab uning shériki bolup bu özi neqish qilish bilen gül toqushqa usta bolup, kök renglik bilen sösün renglik yip, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin rengmureng rext toqushni biletti. ²⁴ Muqeddes xanining yasishigha ishliitilgen altun, yeni hediyege keltürülgen altunning hemmisi, muqeddes xanining shéqelining hésabida yigirme toqquz talant yette yüz ottuz shéqel idi. ²⁵ Jamaet ichidin sanaqtin ötkén xelqning keltürgen hediye kümüshi muqeddes xanining shéqelining hésabida yüz talant bir ming yette yüz yetmish besh shéqel idi. ²⁶ Kimki yigirme yash yaki uningdin oshuq bolup sanaqtin ötüp sanalghanlarga qoshulsa, uningdin bir béka, yeni muqeddes xanining shéqelining hésabida yérim shéqel élin'ghanidi. Bular bolsa alte yüz üç ming besh yüz ellik kishi idi. ²⁷ Mezkur yüz talant kümüshtin muqeddes xanining teglikliri bilen otturidiki perdining teglikliri quyulup, yüz talanttin yüz teglik yasilip, herbir teglik üçhün bir talant ishliitildi. ²⁸ U bir ming

yette yüz yetmish besh shéqel bolsa tüwrüklerning ilmeklirige ishilitilip bashilirining qaplinishi bilen chemberlirining étilishige ishilitildi. ²⁹ Hediye üçhün keltürülgen misning özi yetmish talant ikki ming töt yüz shéqel chiqti. ³⁰ Buningdin jamaet chédirining derwazisining teglikliri teyyarlinip, mis qurban'gahi bilan mis tori we qurban'gahning hemme eswabliri étilip, ³¹ hoylining chörisidiki teglikliri quyulup, chédirning qozuqliri bilan hoylining chörisidiki qozuqlarning hemmisi yasaldi.

39¹ Ular muqeddes xaning xizmiti üçhün kök, sösün we qirmiz renglik rext toqup, Xudawendinging Musagha buyrughinidek **Harun üçhün muqeddes éginlerni** teyyar qildi.

² **Éfod toni** bolsa ular uni altundin, asman renglik bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin teyyarlap, ³ altun soqup nepis qilip, uni késip yip qilip, buni kök renglik bilen sösün renglik yipning, qirmiz renglik bilen aq kanap yipning arisigha élip rengmureng rext toqudi. ⁴ Ular **Éfod tonigha** ikki dolini orunlashturup, bir-birige tutashsun dep, ikki béshini bir qilip chigip qoydi. ⁵ Uning üstige baghlaydighan kemer bolsa **Éfodning** öz rextidin bolup, uninggha oxshash ishlinip, altundin, kök renglik bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin toqulup, Xudawende Musagha buyrughandek teyyar qilin'ghanidi. ⁶ Ular héqiq tashlirini yasap, altun közlüklerge qoyup, möhür oyghandek Israilning oghullirining isimlirini oyup, ⁷ bularni Xudawendinging Musagha buyrughinidek beni-Israilning yadlinish téshi bolsun dep, **Éfod tonining** ikki mürisige qadap qoydi.

⁸ Ular kökrelikni usta hünervenning qoli bilen toqutup, buni hem **Éfod tonigha** oxshash altundin, kök bilen sösün renglik yiptin, qirmiz renglik bilen aq kanap yiptin yasap teyyar qildi. ⁹ Ular buni ikki qatliq töt chasa qilip, uzunluqini bir ghérich, toghrisini bir ghérich qilip, ¹⁰ uning üstige töt qatar qilip, jawahir tashlirini qadidi. Shundaqki, birinchi qatarda bir qizil yaqut, bir topaz we bir zumret téshi bar idi. ¹¹ Ikkinchi qatarda bir kök qashtash, bir kök yaqut we bir almas, ¹² üçinchi qatarda bir sösün yaqut, bir héqiq we bir sösün kwarts téshi, ¹³ tötinchi qatarda bir xrizolit, bir aq héqiq we bir yéshil qashtash bolup, bularning hemmisi bashqa-bashqa altun közlüklerning ichige qoyulup ornashturulghanidi. ¹⁴ Bu jawahir tashliri bolsa Israilning oghullirining isimlirigha muwapiq on ikki dane bolup, möhür oyghandek herbir tashqa on ikki qebilining ismi birdin-birdin oyulghanidi. ¹⁵ Ular kökrelikke éshilgen shoynigha oxshash sap altun zenjirlerni yasap, ¹⁶ kökrelik üçhün altundin ikki halqini étip, bularni kökrelikning ikki béshigha békitip, ¹⁷ özi altundin bolup éshilip yasalgan ikki zenjirni kökrelikning ikki béshigha békitilgen

ikki halqidin ötküzüp, ¹⁸ bu éshilgen zenjirlarning qalghan ikki uchini ikki közlüklerge qadap, bularni Éfod tonining aldi teripidiki ikki mürisige ésip qoydi. ¹⁹ Mundin bölek, altundin ikki halqini étip, Éfod tonining ich kanarigha kelgen kökrelikning ikki béshigha békitip qoydi. ²⁰ Mundin bashqa altundin ikki halqini yasap, Éfod tonining ikki dolisining astida uning tutashqan jayining aldigha kemerdin égiz ésip qoyup, ²¹ kemerdin égiz turup, Éfodtinmu juda bolmisun dep, kökrelikning özini halqilardin ötküzülgen kök renglik yip bilen Éfodning halqilirigha baghlap qoyup, hemmisini Xudawende özi Musagha buyrughandek beja keltürdi.

²² **Éfod toni** bolsa kök renglik yiptin toqulup teyyar qilin'ghanidi. ²³ Uning bash töshüki bolsa sawutning yaqisidikidek otturisida bolup, yirtilip ketmisun dep, chörisige qasqan tutulghanidi. ²⁴ Ular uning étikining chörisige kök, sösün we qirmiz renglik yiptin yasalghan anarlarni sélip, ²⁵ bularning otturisida hemme teripige sap altundin étilgen qongghuraqlarni ésip qoydi. ²⁶ Shundaqki, xizmette kiyilidighan tonning étikining pütün chöriside bir altun qongghuraq, andin kéyin bir anar, andin yene bir altun qongghuraq, andin yene bir anarni orunlashturup, buning hemmisini Xudawende Musagha buyrughandek rastlidi.

²⁷ Ular Harun bilen uning oghulliri üçhün nepis kanap yiptin toqulghan **köyneklerni** teyyar qilip, ²⁸ aq kanap yiptin **sellini** toqup yasap, zinnet üçhün teyinlen'gen **doppilarnimu** aq kanap yiptin étip, **tambilliri** bolsa ularni aq kanap yiptin toqup teyyar qildi. ²⁹ Buningdin bashqa ular aq kanap yip bilen kök renglik yiptin. sösün bilen qirmiz renglik yiptin toqulghan rengmureng rexttin **belwaghni** teyyarlap, hemmisini Xudawende Musagha buyrughinidek qildi.

³⁰ Muqeddes otughat bolsa ular uning **tünikisini** sap altundin étip, uning üstige möhür oyghandek: «Xudawende üçhün muqeddes qilindi» dep oyup, ³¹ uni kök renglik yip bilen sellige chigip, hemmisini Xudawendining Musagha buyrughinidek qildi.

Musaning Ibadet chédiri we jabduqlirini közdin kechürüshi

³² Bu teriqide jamaetning ibadet chédirining hemme ishi teyyar boldi. Beni-Israilning özi uni beja keltürüp, her teriqide Xudawendining Musagha buyrughinidek qildi.

³³ Ular chédirning özi bilen uning yopuqini, uning hemme eswab bilen izmilirini, uning taxta bilen toghra baldaqirini, uning tüwrük bilen teglikirini Musaning qéshigha keltürüp, ³⁴ shuningdek qizil boyalghan qochqar térisidin yasalghan yépincha bilen taxash térisidin yasalghan yépinchini we hem ehde

sanduqining aldida qoyulidighan perdini, ³⁵ ehde sanduqi bilen uning baldaqiri we merhemet textini, ³⁶ jozining özi bilen uning hemme eswabliri we teqdim nanlirini, ³⁷ altun shamdan bilen uning üstidiki qoyulidighan chiraghlarni, uning hemme eswabliri bilen yanduridighan yéghini, ³⁸ altundin qaplan'ghan qurban'gah bilen mesihlesh yéghi we köydüridighan xushbuy dora-dermekni, chédirning derwazisida qoyulidighan perdini, ³⁹ mis qurban'gahi bilen uning mis torini, uning baldaq bilen hemme eswablirini, das bilen uning teglikini, ⁴⁰ hoylining perdiliri bilen uning tüwrük we tegliklirini, hoylining derwazisining perdisi bilen uning tana we qozuqlirini, jamaetning ibadet chédirining ishigha ishlitilidighan hemme eswablarni, ⁴¹ muqeddes xanining xizmiti üçün tikilgen éginlarni, Harun kahinning muqeddes éginliri bilen uning oghullirining kahinliq éginlirini élip keldi. ⁴² Beni-Israil özi her teriqide Xudawending Musagha buyrughinidek hemme ishni qilghanidi. ⁴³ Musa ishning hemmisige sepsélip béqip, ularning uni pütüzüp Xudawende özi buyrughan'gha muwapiq qilghinini kördi. Buni körüp Musa ularni beriketlidi.

Musaning ibadet chédirini tiklishi

40 ¹ Xudawende Musagha söz qilip éyttiki: ² «Awwalqi ay bashlighanda sen ayning awwalqi künide jamaetning ibadet chédirini tikip, ³ uning ichide shahadet sanduqini qoyup ehde sanduqining aldida perdini ésip, ⁴ jozini ichige kirgüzüp, uning üstide qoyulidighan nersilerni anda qoyup, shamdanimu kirgüzüp, üstige chiraghlarni orunlashturup, ⁵ altun bilen qaplan'ghan xushbuy isriq qurban'gahini shahadet sanduqining aldida qoyup, chédirning derwazisigha perdini ésip qoyghin. ⁶ Köydürme qurban'gahi bolsa sen uni jamaetning ibadet chédirining derwazisining aldida qoyup, ⁷ dasni jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisida orunlashturup, ichige su toshturup, ⁸ hoylining chörisige ihate qilip, hoylining derwazisigha perdisini ésip, ⁹ mesihlesh yéghini élip, ibadet chédiri bilen ichidiki hemme nersilerni mesihlep muqeddes bolsun dep, bu teriqide uning özi bilen hemme eswablirini muqeddes qilghin. ¹⁰ Köydürme qurban'gahi bolsa sen uning özi bilen hemme eswablirini mesihlep muqeddes qilghin. Buning bilen qurban'gah özi hemmidin muqeddes bolidu. ¹¹ Buningdin bashqa sen das bilen teglikini mesihlep muqeddes qilghin. ¹² Shuni qilip bolup, Harun bilen uning oghullirini jamaet chédirining derwazisigha keltürüp. ularni su bilen yuyup, ¹³ Harun'gha muqeddes éginlarni kiydürüp, manga kahin bolmiqi üçün uni mesihlesh bilen muqeddes qilip, ¹⁴ uning oghullirini keltürüp, ulargha köyneklirini kiydürüp, ¹⁵ ularning atisini mesihligendek manga kahinlar bolmiqi üçün ularnimu

mesihligin. Bu mesihlinishi bolsa ular üçün nesildin nesilge hemishe kahnliqning belgisi bolghay.

¹⁶ Musa shuni beja keltürüp, her teriqide Xudawendining uninggha buyrughinidek qildi.

¹⁷ Ikkinchi yilning awwalqi ayida ayning awwalqi künide ibadet chédiri tiklendi.

¹⁸ U waqit Musa chédirni tikip, tegliklerini orunlashturup, taxtilirini tizip, ottura baldaqirini tiqip, tüwrüklerini tiklep, ¹⁹ chédirning üstige yopuqni yépip, yopuqning üstige ikkinchi yopuqini yépip. hemmisini Xudawendining Musagha buyrughinidek qildi. ²⁰ Andin kéyin u özi shahadetnamini élip, sanduqqa sélip, baldaqlarni ehde sanduqning halqiliridin ötküzüp qoyup, merhemet textini sanduqning üstide orunlashturup, ²¹ ehde sanduqini ibadet chédirining ichige élip kirip, otturigha perdini tartip, ehde sanduqini perdining ichide qoyup, hemmisini Xudawendining Musagha buyrughinidek qildi. ²² U özi jozini jamaet chédirigha élip kirip, ibadet chédirining shimal teripide perdining sirtida orunlashturup, ²³ uning üstige Xudawendining huzurida teqdim nanlirini tizip qoyup, hemmisini Xudawendining Musagha buyrughinidek qildi. ²⁴ Shuni qilip, u özi shamdanni jamaet chédirining ichidiki jozining utturida ibadet chédirining jenub teripide qoyup, ²⁵ chiraghlarni Xudawendining huzurida orunlashturup qoyup, hemmisini Xudawende Musagha buyrughinidek qildi.

²⁶ Andin kéyin u özi altun bilen qaplan'ghan qurban'gahni jamaet chédirigha élip kirip, perdining utturida orunlashturup, ²⁷ Xudawende Musagha buyrughandek üstide köydüridighan xushbuy dora-dermekni yandurup, ²⁸ ibadet chédirining derwazisigha perdini tartti. ²⁹ Köydürme qurban'gahi bolsa u uni jamaetning ibadet chédirining derwazisigha yéqin qoyup, Xudawende Musagha buyrughandek uning üstide köydüridighan qurban bilen yégülük qurbanliqini ötküzüp, ³⁰ dasni jamaet chédiri bilen qurban'gahning otturisida qoyup, yumaq üçün ichige su toshquzup qoydi. ³¹ Uning suyida Musa özi we Harun bilen uning oghulliri öz qollirini yuyup, ³² herqachan jamaet chédirigha kirse yaki qurban'gahqa yéqin barsa, Xudawende Musagha buyrughandek özini yuyatti. ³³ Buningdin bashqa u özi ibadet chédiri we qurban'gah hoylisining chörisige ihate qilip, hoylining derwazisigha perdisini tartti. Bu teriqide Musa ishning hemmisini pütküzdü.

³⁴ U waqit bulutning özi jamaet chédirini yépip, Xudawendining shan-sheripi ibadet chédirini toldurdi. ³⁵ Shundaqki, bulut uning üstige saye sélip, Xudawendining shan-sheripi ibadet chédirini toldurghini üçün Musa jamaet chédirigha kirelmidi. ³⁶ Herqachan bulutning özi jamaet chédiridin kötürülse,

beni-Israil mangghili qopti. Shuningdek ular seper qilghan hemme waqtida shundaq qilatti. ³⁷ Lékin bulut kütürülmise, ular mangghili qopmay, belki uning kütürülidighan künigiche toxtap turatti. ³⁸ Kündüzi Xudawending buluti ibadet chédirining üstide bolup, kéchisi uningda ot körünetti. Shuningdek hemme beni-Israilning köz aldida ularning seper qilghan hemme waqtida shundaq körünetti.